

Historien om drengen
BØRGE
fra 0 til konfirmationsalderen

Skrevet i 1981 til Morten Aamann, fordi han har været med til at lave en meget spændende julekalender til hans mormor og morfar.

Forfatter: Børge Aamann Kvist - Født den 30. oktober 1914.

*30/10-1984 med hilsen
morfar, Børge Aamann Kvist.*

En stormfuld oktoberdag hen under aften, var der et vældigt postyr i et lille tømrerhjem i Klejs. Tømrerens kone havde lige efter meget besvær og med assistance af både læge og "madammen", født en stor kleppert af et drengebarn. Knægten var tilsyneladende sund og velskabt, men svigermoderen (altså den nyfødtes bedstemor), som var hidkaldt til at varetage hosholdningen o.l., spåede med det samme, at han ikke ville leve længe, for han var blå under øjnene. (Bedstemoderen kunne nok betragtes som erfarende, for hun havde selv født 12 børn). Denne lidt ubetænksomme erklæring

gjorde måske sit til, at den unge moder øste særdeles megen kærlighed ud på sin første-fødte og blev ved dermed, så længe hun levede, og drengen, ja han lever endnu i bedste velgående og er 67 år.

Nu vil vi så prøve at fortælle lidt om denne drengs barndom. Han trivedes særdeles godt, han var faktisk en tyksak. Da han var 1½ år fik han en lillesøster, men hun døde, da hun var 2 måneder. Måske derfor blev der øst endnu mere kærlighed på drengen, han blev både forkælet og fodret lidt rigeligt. Som ca. 2-årig havde han fået en: "Mig vil ha"-mani. Således var han med sin mor i brugsen. Børge ville have både det ene og det andet, og da moderen sagde nej, vrælede han og skabte sig til stor forargelse for de andre kunder, det fik brugsmanden til at sige: "Den knægt trænger vist til en endefuld!"

Som ca. 3-årig begyndte han at blive mørkerød og troede, at der var bussemænd og anden trolddom til. Dette skyldtes sikkert, at hans forældre kom meget sammen med en familie, der havde en gård i nærheden. Johanne og Niels hed de, de havde børn i alle aldre, blandt disse var et par store piger, der elskede at digte og fortælle spøgelseshistorier. Dette bevirkede, at Børge nægtede at ligge i sin seng, uden der var en lampe tændt.

(altså dengang var en lampe en petroleumslampe) (i Klejs i hvert fald). Men så fandt hans mor og far på, da han nu nærmede sig de fire år, og havde fået en ny lillesøster, og hun måtte ikke have lys, når hun lå i sin vugge, at hvis han blev lagt i sin fars seng, indtil forældrene gik i seng, hvor de så ville lægge ham i hans egen seng. Dette gik Børge med til, for han elskede at ligge i sin fars seng; men så en aften vågnede han ved, at der stod en "bussemand" og kradsede på hans dyne. Han turde hverken røre sig eller skrike, men så begyndte dynen at blive trukket af ham, og så skreg han i vilden sky. Faderen og moderen kom farende ind i sovekammeret, men kunne kun se, at dynen var skredet omtrent på gulvet. De tog Børge med ind i stuen for at berolige ham, men samtidig kom hunden Lady frem under sengen, det var altså den, der ville op og varmes lidt. Samme Lady var en mærkelig bastard af en hund. Den blev rasende, så snart den så noget, der kørte rundt, enten det så var Børges lille trillebør, en vogn på vejen, eller det allerværste, hvis der en enkelt gang kom en bil. Det blev da også en bil, der blev årsagen til dens død.

Som fireårig begyndte Børge rigtig at udfolde sig. Kunne han ikke finde nok at beskæftige sig med hjemme i sin fars værksted, eller på tømmerpladsen, gik han ned til Niels Nielsens børn. Der var, som allerede nævnt, børn i alle størrelser. På hans egen alder var der en pige, som hed Eli, af sine store søskende kaldt "Klat" til- ligemed en dreng, der var lidt ældre, han hed Søren, men blev kaldt "Bobbe". Desuden var der en lille dreng, han var ikke større end Børges lillesøster, så de to regnede man ikke med. Når de tre: Klat, Bobbe og Børge gik i gang med at lege, så var der skæg og fest, for hos Johanne og Niels var næsten alt tilladt. Børge havde en stor forkærlighed for at spise rå flæsk, men måtte ikke få sådanne "lækkerbisker" hjemme, derfor benyttede han sig af det her til stor fryd for de halvvoxne piger, når han sad der og smaskede i det fede flæsk, smurt ind til op over begge ører, måske var dette flæskeæderi årsag til at han ikke nåede hjem, inden der kom et par klat- ter i bukserne. Dette småprutteri blev efterhån- den for meget for hans forældre, og faderen be- sluttede så, at han skulle have en omgang klaps i sin bare rumpe. Det var vist både første og sidste gang hans far gav ham klø, moderens hænder sad "lidt mere løse", dog kun til småklaps.

Om julen var det skik, at Børge, hans forældre og lillesøster, Karen, skulle fejre juleaften hos farbror Magnus, hans kone og børn, ikke mindst fordi der boede hans bedstemor (altså farmor). Indtil Børge var ca. 5 år, var han godt tilfreds med denne skik. Man begav sig afsted i mørkningen med barnevogn, hvis der var sne, så slæde, ellers en trækvogn, faderen havde klappet sammen. Den kunne godt af og til tabe et hjul, men som regel kunne faderen snart ordne det på igen. Men så syntes Børge, det var meget rarere at holde juleaften hjemme med deres eget juletræ, og således blev det.

Ind imellem leg og skæg med Nielsens børn havde Børge nu fået sin gang på en anden gård (Johannes Jensen og Bolette). Man kaldte ham tyk-Johannes, og tyk, det var han.

Han lavede tilsyneladende aldrig andet end at spise og så køre til Horsens, men han forstod at få karlen og pigen, som for det meste var hans egne voksne børn, til at passe gården tip top. Sønnen Jens, der var karl i denne periode, var en flink fyr, fuld af sjov og humor, men det bedste var nu alligevel, at Børge fik lov til at køre hestene når han altså sad ved siden af. På dette tidspunkt var han helt klar over, at tømrer og savskærer ville han nok være ligesom sin far, men han ville have et par heste og vogn, så han selv kunne køre i skoven efter træ og køre ud til folk med tømmer og brædder.

I Klejs var der også en anden mølle foruden den savmølle, der var Børges fars. Den anden malede korn, denne mølle var bygget således, at vingerne gik omtrent ned til jorden, derfor var der to modsatte ind- og udgange til møllens indre. Til at køre sække til og fra mølleriet, var der så en flyttelig sliske (køre- og gangbræt), så man altid kunne komme ind og ud af møllen, uanset hvor vingerne gik ifølge vindretningen. Mølleren hed Møballe, en stor og stærk kleppert. Han var så tunghøret, at han næsten var umulig at råbe op, men han elskede at drille de børn, der fandt op i møllen. Børge var en af dem, der kom der jævnligt. Han kunne faktisk godt lide Møballe og hans drillerier. F.eks. når mølleren fandt på at binde rebet om maven på ham og så sætte hejseværket igang, så svævede man op gennem lemmen til 1.ste sal, ned ad igen, alt efter, hvor mange ture Møballe fandt på at give een. - Jo oplevelser var der på møllen, men vel nok for de lidt større, der var i stand til at stikke

af, hvis mølleren blev for voldsom med sine forskellige former for drillerier. En dag drev han det vist lidt for vidt. Børge havde nok været lovlig fræk overfor ham, for mølleren tog ham lige i kraven, puttede ham i en kornsæk, bandt for den og kørte ham ud på sliken, og tippede ham af sækkedvognen der. Hans gode ven Jens kom i det samme kørende; befriede drengen og skældte Møballe ud.

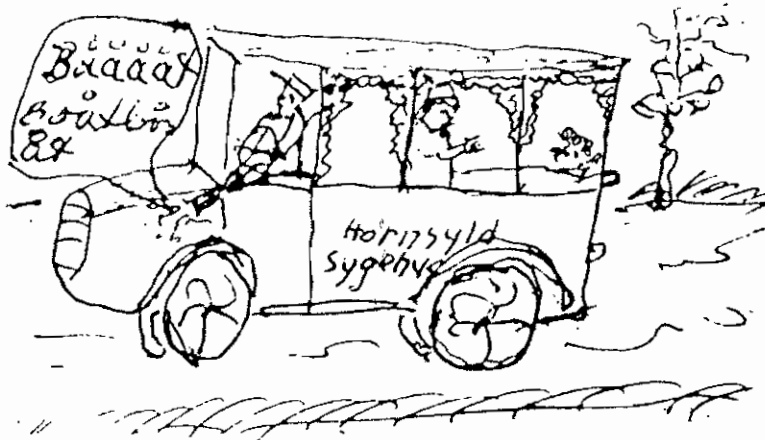
Børnesygdomme kom Børge ret let over, så let, at halvdelen af perioden med skarlagensfeber var gået, inden det blev konstateret, at han var angrebet af denne epidemi, men så var det ellers om at få ham på epidemiafdelingen på Hornsyld syge-

hus omgående og få hele huset hjemme desinficeret. Nok var han ked af, at skulle på sygehus, men det var alligevel spændende, at han skulle hentes af en bil, der var

en sjældenhed i det hele taget at se en bil, siden så at man skulle ud at køre i en. Til hans ærgelse brugte chaufføren ikke udrykningshornet, som altså kun var et båt-horn med særlig langtrukne toner. Sygehusopholdet på 3 uger var nu ikke rart, men det var en trøst, at hans mor kom hver dag og så til ham, blot måtte hun ikke komme ind, men skulle stå udenfor vinduerne og tale gennem disse. Ligeledes

skulle slik og gaver afleveres til afdelingssygeplejersken, der så efter besøgstiden udleverede det til patienten. Da Børge var erklæret rask hentede hans far ham, og så sad han ellers der og strittede på bagagebæreren og glædede sig vildt til igen at komme hjem.

Engang fik han en forfærdelig tandpine i en mæketand, hans far vidste næsten altid råd for at kurere både den ene og den anden form af sygdomme. Han kom med sin

knibtang og trak virkelig tanden ud, men uheldigvis fik han fat i lidt af gummen også, så havde det ikke gjort ondt før, så gjorde det nu, så det battede noget.

Børnene i Klejs legede ofte i en delvis nedlagt grusgrav, man gravede huler, byggede huse og legede røvere og soldater og meget andet. Engang, det var en rigtig varm sommerdag, tog alle børnene, både piger og drenge, alt tøjet af, delte sig i 2 hold og legede negre, der skulle bekriige hverandre med spyd (lange hasselkæppe). Det ene hold fik det andet jaget ud i et tilstødende dyndmosedrag; det var ufarligt, for det var ikke dybere mudder end det gik børnene til op ad lårene. Det var mægtig skægt at springe fra den ene vippende tue til den anden, men nu blev både det angrebne og det angribende hold efterhånden væltet ned i mudderet og lignede altså rigtige negre. Da så begge "hærene" havde sluttet fred, og var på vej hen til et vandløb for at vaske sig, kom frk. Janersen (det var præstens husbestyrerinde). Hun råbte, idet hun gik forbi børnene:

Nej skal man nu også se det, det er da helt forfærdeligt, går I ikke der splitter-nøgne og ligner nogle negre. Dagen efter havde frk. Janersen refereret til Børges mor om det skandaløse syn, hun havde været ude for. Så var det forbi med flere nøgnekulturer.

Hjemme i den ene ende af hønsehuset, havde familien en ged stående. Geden hed Mitte, den blev flyttet i vejgrøfterne efter et sindrigt system med snoretræk; det var Børges opgave. Når der så var særligt meget græs i grøfterne, slog Børges far det med en le. Når græsset var vejret og blevet til hø, kørte man det hjem til vinterfodder, Ligeledes samlede børnene og deres mor aks, når bønderne havde revet kornmarken: det var til hønsene. Man samlede også glemte og tabte roer på markerne om efter-

året. (det var til gedens vinterfodder). Det var Børges arbejde at holde såvel geden, som dens bås rent. Om julen satte han grangrene op og pyntede i det hele taget for både høns og ged, jo i almindelighed var de gode venner, men så i en sommerdag, blev Mitte gal i hovedet, da han ville flytte den, den stangede ham gang efter gang, og han kunne slet ikke komme udenfor dens område,

for så snart han flyttede sig, var Mitte der med sine horn. Drengen skreg i vilden sky så højt, at hans bedstemor, der var i huset for at passe børnene, hørte det og kom langt om længe med søsteren på armen og fik med den anden hånd fat i gedens tøj og dermed Børge befriet. I længere tid derefter ville han ikke have noget med geden at gøre.

I 5-6 års alderen begyndte Børge at fatte en vis interesse for naturen, måske var et par tildragelser grunden til, at han blev opmærksom på, at det ikke blot var mennesker og de dyr, der var tilknyttet dem, som havde ret til at være her på jorden. Søndagskolen havde nok også sin del i, at han lærte at holde af alt det, som Gud havde skabt. Således græd han længe over, at en større dreng en dag, med en økse huggede hovedet af en skruptudse. Den store dreng sagde, at det kunne vel ikke være værre, end når slagteren stak en gris ihjel. Det var blevet almindeligt flere steder, at når der skulle slagtes gris, mødte Børge op for at holde den i halen. Han troede det var en meget vigtig post han her var sat til (fik da også gerne halen med hjem). Men efter skruptudsedrabet, holdt han ikke flere grise i halen, når de skulle slagtes.

En anden sørgelig erindring var følgende:

Kommunen gav 5 øre for hver død gråspurv man afleverede. Bobbe fandt ud af, at man nemt kunne fange mange gråspurve om aftenen, når præspurvene var gået ind på deres reder inde i stråtaget på hans fars gård og på en

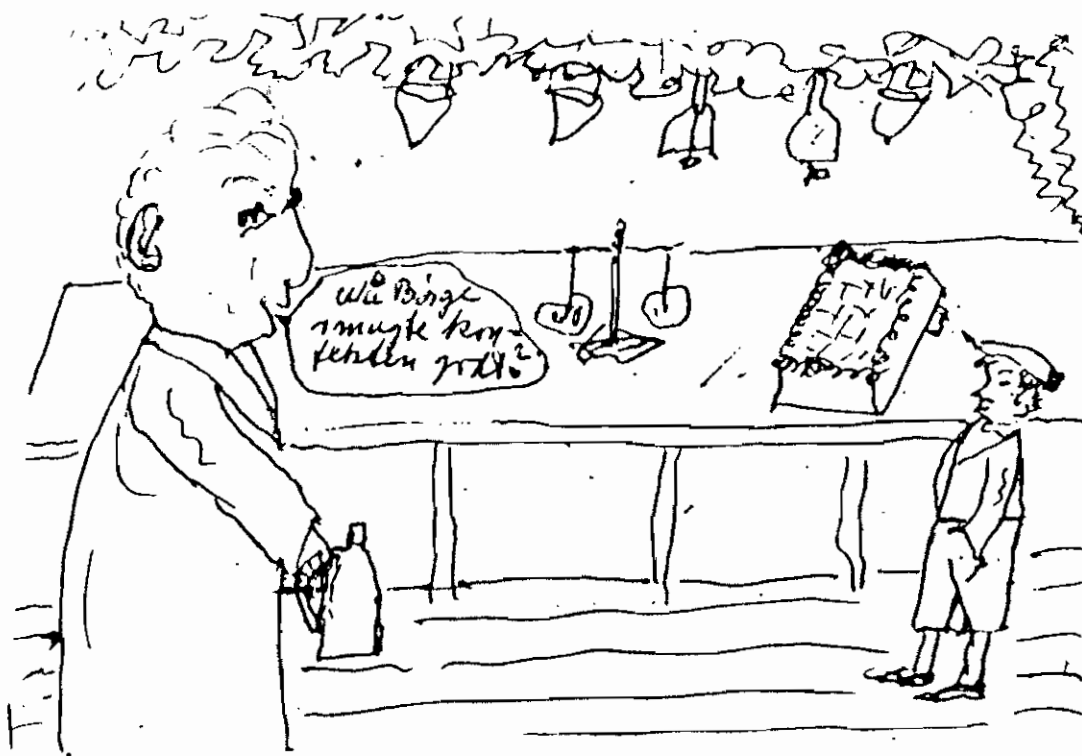

Børge skulle jo også prøve. Han fik fat i een og gjorde ligesom Bobbe, holdt den under vandet (i hestens vandtrug), indtil de var døde. Børge havde det ikke ret godt med sin samvittighed, da han stod der med den lille fugl i hånden under vandet, endelig tog han hånden med fuglen op, men da var den død. Han ka-

stede fuglen fra sig og løb hjemad alt hvad han kunne, og han tænkte, at nu kunne Gud ikke lide ham, når han havde begået sådan en synd.

Men det var, eller blev, desværre ikke ved den lille synd. Ved juletid nærmere søndagen før juleaften, blev brugsens butik julepyntet med udstilling af godter, julepynt og julegaver, så det bugnede. Kl. 4.15 åbnede butikken, og byens børn mødte alle op for at beundre skuet. Børge lagde mærke til, at de voksne karle af og til tog et stykke konfekt af en udstillet kasse, og uddeleren sagde ikke noget til dette, selv om han ikke kunne undgå at se det. Børnene talte om det på vejen derfra, om det var noget man måtte, men da uddeleren ikke havde sagt det til nogen af dem, mente man nok ikke, at det gik an. Dagen efter skulle Børge i brugsen efter en dunk petroleum. Der var ikke nogen i butikken, uddeleren gik ud i baglokalet for at tappe petroleum,

kassen med konfekt stod der stadigvæk, og så tog han et stykke og puttede i munden. Uddeleren kom ind i butikken igen og så sagde han: "Nå Børge, smagte konfekten godt?" Han havde set tyveriet gennem vinduet fra bagbutikken. Det var en meget ulykkelig dreng, der gik hjem med petroleumsdunken.

I haven hjemme hos sine forældre havde Børge fået indrettet sig en slags hytte under en stor ribsbusk, den søgte han hen til, når der var noget, som gik ham imod, men han kunne også tit blot ligge og kigge op gennem bladvæksten og forestille sig, at de små hvide skyer var beboet af engle. I en sådan fantasi og tankegang, kom det over ham en dag: "Sæt nu hans mor lå inde i stuen og var død." Han foer ind for at konstatere, at hans mor stod ganske frisk og strøg kravetøj. Moderen kunne nok ikke forstå, hvad der gik af drengen, sådan som han klamrede sig til hende.

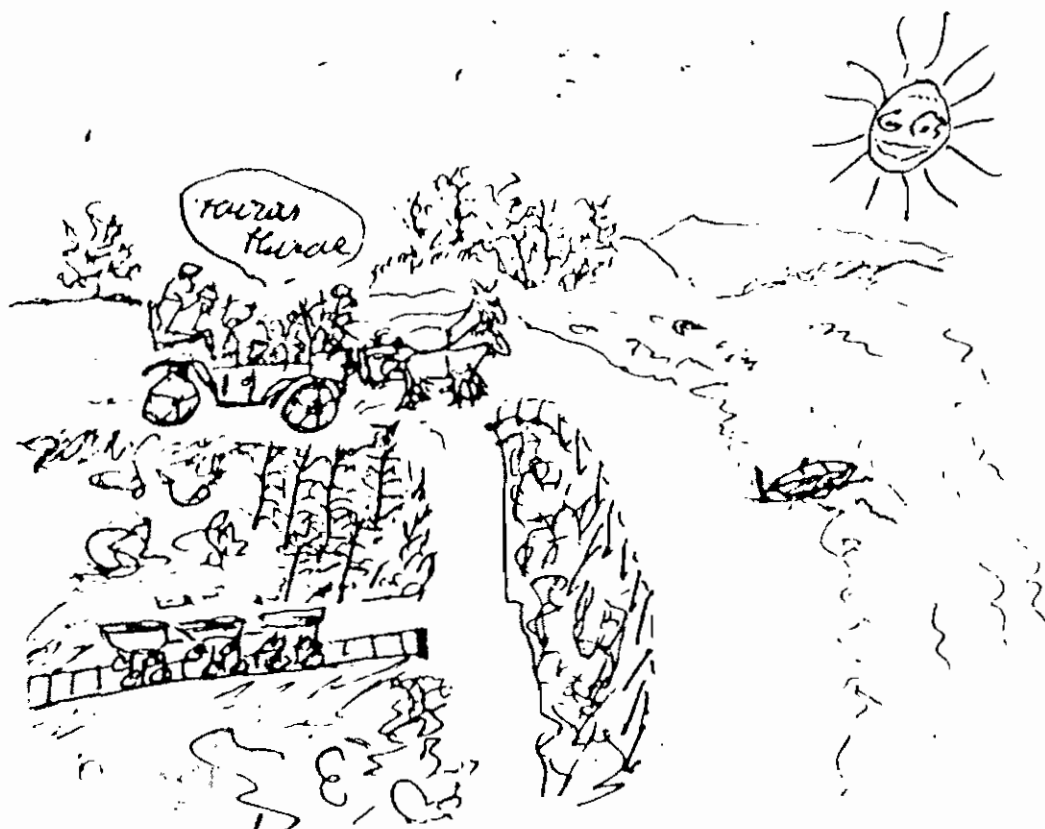
Som seks-årig fik Børge en cykel, det var en fasthjulet pigecykel (fasthjulet vil sige, at man ikke kunne holde frihjul - pedalerne blev ved med at køre rundt - kan heller ikke bremse). Han var vældig stolt af dette monstrum. Han kørte fint på den jævne vej i Klejsbyen, -

men så en dag skulle han køre ned til sin far, der fældede træer i Klejsskov med en madpakke. Børges mor havde sagt at han ikke måtte køre ned af bakkerne, men det gjorde han altså alligevel med det resultat, at der kom mere og mere fart på. Han kunne slet ikke følge med pedalerne med benene, som han måtte lade stritte lige ud til siderne. Det første sving på bakken klarede han, men eftersom der kom mere og mere fart på, var han klar over, at han ikke kunne klare

det næste sving, der var ikke andet for ham at gøre end prøve at klare situationen på den måde, at han kørte ind i en tjørnehæk omkring en have. Den vilde fart blev standset, men Børge så forfærdelig ud, forrevet og blodig. En flink kone, som boede i huset, hvor han landede, fik ham vasket og forbundet, bagefter fortsatte han ned til sin far, men nu uden cykel.

Om sommeren var det skik for at Niels og Johanne inviterede tømrerfamilien på badetur til Kirkholm. Ubegribeligt hvordan Niels Nielsen fik så mange, 4 voksne, 2-3 halv voksne og 5 børn stablet på vognen, tilligemed madkasserne, men det gik, og der var glæde og sang hele vejen til stranden. Der blev badet, spist og drukket (rød sodavand, var især populær ved en sådan lejlighed). Børnene legede gevaldigt godt ved stranden ind i mellem vandturene. Der var et tipvognetog på spor foran en grusgrav lige ved stranden, det var mægtig skægt, men forbudte løjer at køre med dem (børnene var altså selv drivkraft), heldigvis skete der aldrig ulykker, men engang på sådan en tur, var der lige ved at ske alvorlig ulykke på anden måde. Niels Nielsens Elizius (kaldet Ludo) en dreng på 17-18 år ville svømme ud til en båd, der lå et godt stykke ude på vandet, alle de voksne frarådede ham at gøre det, men Ludo mente nemt

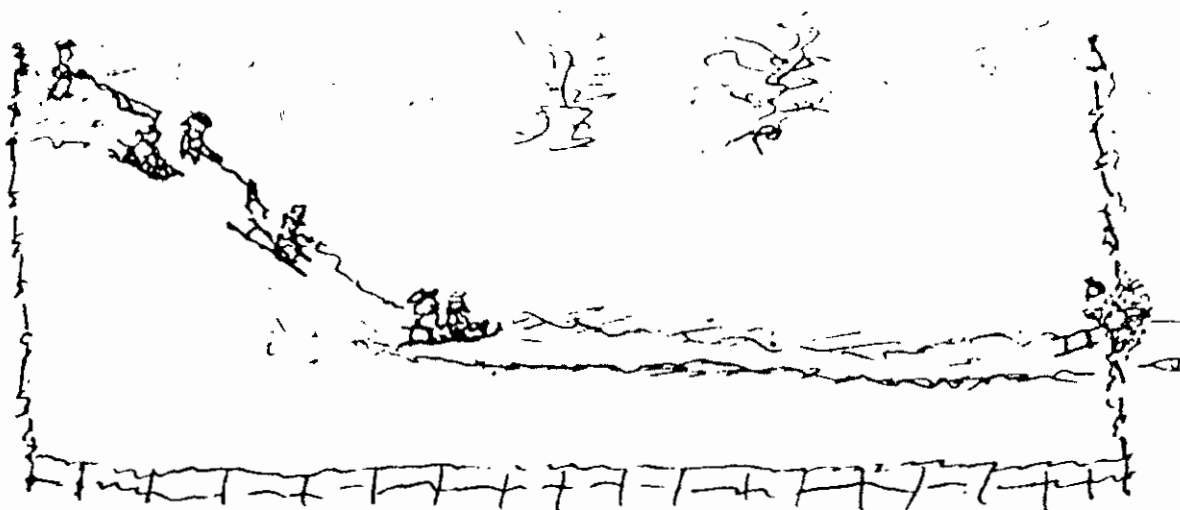

han kunne svømme derud. Ludo gjorde alligevel forsøget, alle kunne se inde fra land, at han havde stort besvær med at tage turen, man kunne høre, hvorledes han pustede og stønnede, båden lå meget længere ude end man set fra land skulle tro. Men Ludo var nok klar over, at han var nødt til at komme helt ud til båden for at hvile sig, da han ville få endnu større besvær med at nå den endnu længere strækning tilbage til land, og nu begyndte det desuden at trække tordenskyer op, så hele situationen var ved at se meget farligt ud. Børges far løb alt hvad han kunne hen til et fiskehus for at få hjælp, men inden han og fiskeren havde fået båden på vej ud mod den forulykkede dreng, havde Ludo sluppet båden igen og var på vej indad. Hans far, der ikke såvel som nogle af de andre, kunne svømme, vadede ud mod

ham så langt han kunne bunde. Ludo nåede ind til faderen, som så fik ham halvt båret halvt slæbt ind på strandbredden. Da Ludo så efterhånden var kommet nogenlunde til hæfterne igen, skyndte man sig at få spændt for og så afsted på hjemturen, men ikke uden at blive godt våde af tordenregnen, som nu var kommet over udflugtfamilierne.

Det var imidlertid blevet tid for at Børge, Klat og andre af deres legekammerater (Bobbe var begyndt skolegangen året før) skulle til at gå i skole. Skolen bestod af ialt 4 klasser, der var en lærerinde (fru Andersen) til at tage sig af 1. og 2. klasse. Man gik i 1. klasse i 2 år og i 2. klasse 1½ år. Det var spændende. Klat og Børge opdagede snart, at Bobbe, som de altid så op til, fordi han gik foran i alle legene og var så god til at finde på nye lege, at her i skolen var undervisningen ikke lige sagen for ham. De andre to klarede sig helt godt og syntes, det var interessant alt det nye, de nu fik at vide. Børge var især betaget af bibelhistorie, som var en meget vigtig ting i undervisningen dengang. I 1. klasse gik man kun til skole om eftermiddagen, vist 2½ time. Når man så kom i 2. klasse, var det hele formiddagen, men altså ikke 1. klasse. Børnene havde endnu en del tid til leg, men nu var de jo blevet så store, at de måtte tage del i arbejdet hjemme også. Således var det Børges arbejde at feje gulvene, bære brænde ind o.s.v.

For sin far skulle han holde savsmuld væk fra savene og spånerne væk fra høvlemaskinerne, men der var stadigvæk tid til leg. Om sommeren cyklede man til strandene, om vinteren, når der var sne, så var det slædeture. At få sin slæde bundet bagefter en kane, var især noget børnene kunne lide, undertiden var der et helt tog på 5-6 slæder efter kane, men ellers gled man på is (skøjter kendte man ikke i Klejs) - eller man kørte slæde på A.P.'s banke (kælke kendte man ikke dengang). Det var slæder i alle formationer, Børges far fabrikerede slæder, så han og hans søster havde en gan-

ske god slæde til sammen. A.P.'s bakke var ikke så stejl, men da der var et som regel frosset mindre vandløb neden for den, kunne man få en gevaldig fart på, det gjaldt blot om at få drejet af i god tid inden man nåede pigtråden for enden af marken, dog skete der af og til at man fik revet en trøje eller et par bukser. Et enkelt og noget større uheld indtraf dog engang. Bobbe, som var den mest forvovne af børnene skulle så nær til pigtråden som muligt, inden han drejede af og så skete ulykken. Han røg lige ind i pigtråden og blev rigtig skamferet, blodet løb af hans læber og panden, tøjet var også revet meget i stykker, og Bobbe tudede i vilden sky. Imidlertid kom Kristian skomager gående på skovvejen ved siden af ulykkesstedet. Han ilede til, tog fat i Bobbe og sagde: "Nu skal du hjem til "mur" (hans mor), så skal hun nok ordne det." - "Nej, a vil ej" - "A vil hjem til min egen mur". Det forholdt sig nemlig sådant, at Kristian boede sammen med sin mor i en lille "rønne" (hus) lige oppe i skovkrogen. Dette hus havde en vis uhygge over sig, vel mest fordi Bobbes store søstre som før fortalt var i besiddelse af evner til at fortælle selvdigtede fantastiske historier bl.a. den, at Kristians mor (der ganske rigtigt lignede en heks)

var en heks, der godt kunne finde på at brænde uartige børn i det åbne ildsted, der var i det såkaldte køkken i deres hus, hun havde også forhekset Kristian og en kæreste han engang havde, så de ikke kunne blive gift. Nå men Kristian som alle børn kunne lide fordi han var så rar, hankede op i Bobbe og sagde til Børge, han skulle tage ved den anden side af ham. De andre børn traskede hjemad så hurtigt de kunne. Efterhånden som den klynge nærmede sig huset, blev børnene mere og mere bange for, hvad der skulle ske, hvad "heksen" ville gøre ved dem,

men Kristian havde en beroligende indvirkning på dem. Så gik man ind ad døren, og der stod "heksen" og var ved at koge noget over ilden. Børnene skulede noget til hende, og da hun så fik øje på Bobbe, udbrød hun: "Jamen bette Søren, hvad er der da sket?". "A vil hjem til mi mur", var alt hvad Bobbe kunne sige, men så sagde "heksen": "Nu skal du ikke være bange", det skal jeg nok ordne, og så vaskede hun hans sår og forbandt dem og lidt efter lidt fortog børnenes skræk sig, og da konen så kom med småkager og saft til dem, blev de helt godt tilpas og var klar over, at Kristians mor var en rar gammel kone.

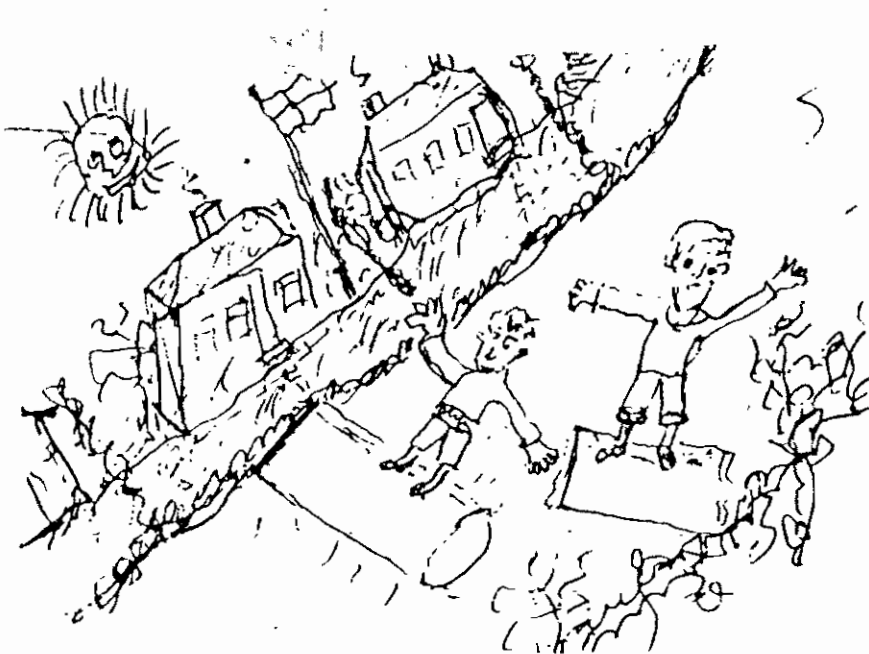
Børge havde også en anden god kammerat, som hed Hans brugs, ved det at hans far var uddeler i brugsen. De to gutter havde mange sjove ting for, enten de nu byggede store dampere eller sejlskibe på tømrerpladsen, eller de legede med papkasser o.l. i brugsens lagerhus. En særdeles god leg var at stå på tøndes, altså store tomme petroleumstønder, der var jo meget lidt biltrafik på vejene dengang. Legen gik ud på, at det gjaldt om at kunne blive på tøndes så længe som muligt, alt som den rullede

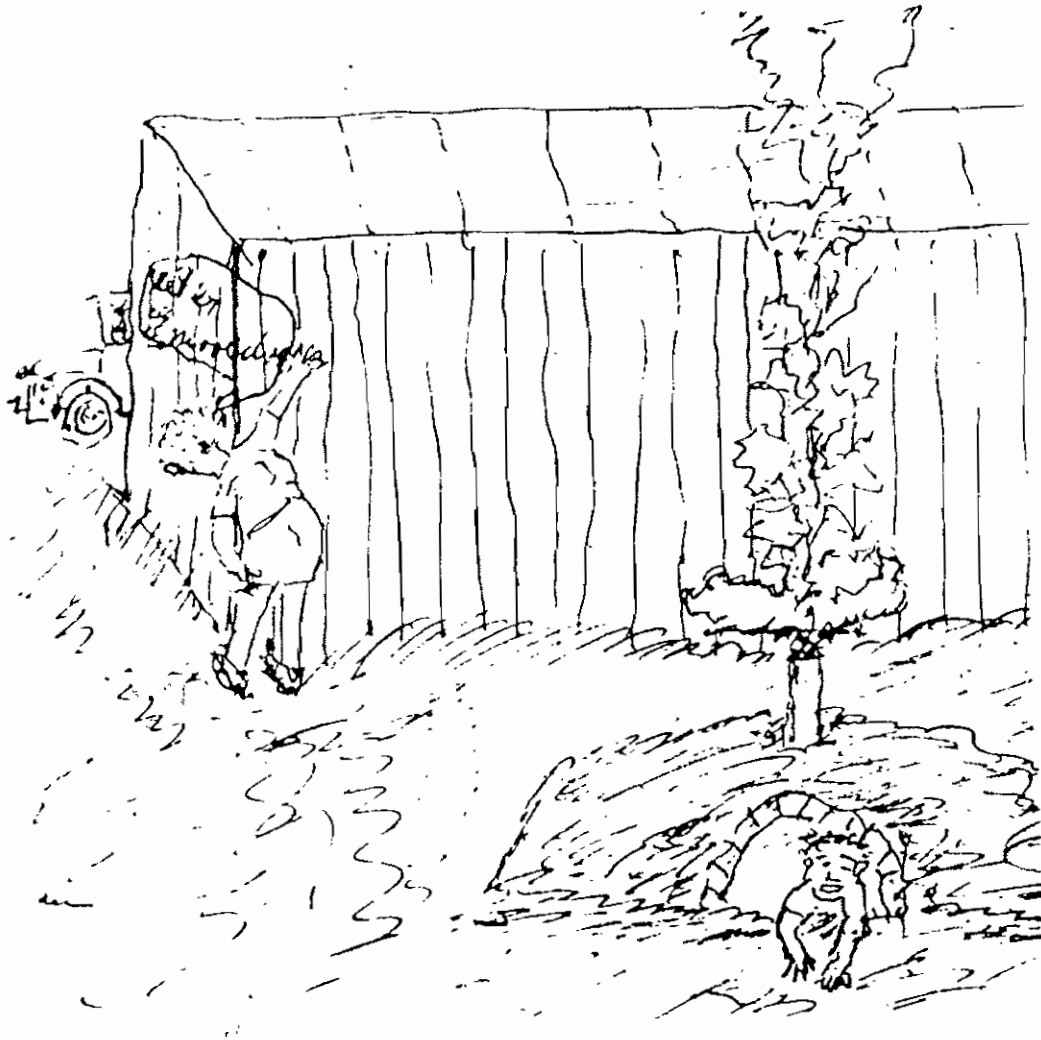
ned ad vejen.

Tændstikker var en forbudt sag, alligevel havde de to drenge, engang da de havde lavet en jordhule med ildsted, skorsten og det hele, så man kunne ved hjælp af lidt "lånt" saft og noget kartoffelmel, koge den herligste rødgrød i brugte skoværteæsker og ja altså tændstikker.

Da Hans-brugs ville kravle udenfor, for at se, hvor me-

get der røg af skorstenen, så råber han: "Der kommer en bil, det er vist Enevoldsen". (politibetjenten). Det varede ikke mange sekunder, før de to drenge var på vild flugt om bag savmøllen, hvor de så stod og lurede, for at se hvad der ville ske, men det så ikke ud til, at Enevoldsen var ude efter, hverken røg eller drengene, da de vovede sig længere frem, stod Enevoldsen og talte med Børges far, det var om en slørugle, som faderen havde averteret til salg. Uglen var fløjet ind på høloftet hos hans svoger, og han regnede med, at det var et sjældent eksemplar, og at den måtte kunne koste penge. Det var blot det ved det, at slørugler var totalt fredet, og at en dyreværnsven havde meldt det ulovlige til politiet. Børge blev mere og mere nærværende, da så politibetjenten sagde, at han nok troede, det var den, han så fløj over hans

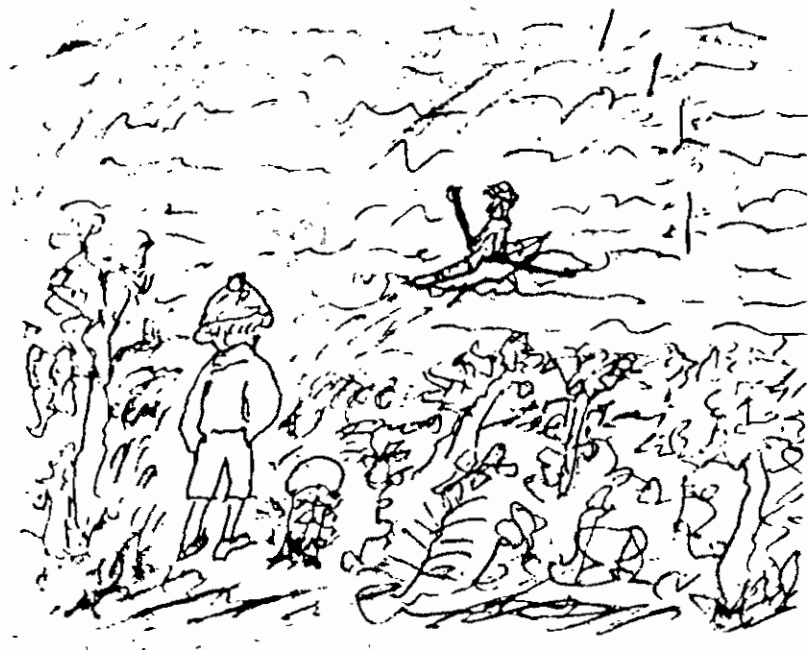

bil, da han kørte ind i byen, dette samtykkede faderen i, at den var sluppet ud igen, men så trådte Børge frem og sagde: "Nej da far, den er da inde på onkel Mikkels høloft". Det var jo ikke så godt, men drengen havde jo ikke opfattet, at Enevoldsen med sin erklæring ville gøre hans far opmærksom på, at han omgående skulle få sendt bud, at den ugle skulle lukkes ud.

Børge var flere gange på sommerferie hos sin bedstefar (morfar) i Staksrode. Han holdt umådelig meget af den bedstefar og senere lærte han ham at kende som en meget velbegavet og indsigtfuld mand med en stor rettænkende livsstil, selv hørte han til dem, man kaldte almestanden. Alligevel nåede han at komme i sognerådet, valgt af Venstre. Nå men, børnene så også op til ham. Når man var på ferie der, sov bedstefar i den ene alkove (de var ved den ene væg i stuen) og Børge i den anden, når han så kom i seng, om aftenen, var det morsomt at linde lidt på forhærgen og kigge lidt ud

i stuen, hvor bedstefar gerne sad og læste og hans husholderske strikkede, tale sammen gjorde de ikke gerne, for drengen skulle jo sove. En nat vågnede Børge ved en unyttelig lyd oppe fra loftet. Det lød som nogle børn, der skreg og klagede sig, men så gav bedstefar nogle dunk med sin stok op i loftet, så holdt det op et stykke tid, for lidt efter at begynde igen. Børge turde ikke spørge bedstefaderen, hvad det var, (Han var temmelig bestemt overfor børns indblanding i de voksnes gøren og laden). Lidt efter lidt faldt han i søvn igen. Dagen efter sagde bedstefar så, at det var forelskede katte, der havde lavet postyr på loftet.

Bedstefaderen var foruden, at han drev sit lille landbrug, også fisker. Især fangede han ål, ruserne skulle røgtes ved 4-tiden om morgenen. Børge var af og til med ham.

Det var altid spændende at se, hvad der var gået i nettene, men engang, det var i slutningen af august. (Sommerferierne dengang var altid indrettet efter landbrugets høsttider. Var det sen høst, så også senere sommerferie).

Nå men det var mørkt, koldt og blæsende. Bedstefaderen tog Børge i den ene hånd, og så begav man sig afsted gennem skoven; ialt et par km til stranden.

Børge var nu lidt beklemt ved det. Blæsten susede i trætoppene, uglerne hylede og rævene bjæffede, men han var alligevel tryk ved at holde bedstefar i hånden. Da man nåede stranden slog bølgerne ind mod bredden med store skumsprøjt. Bedstefaderen kunne nok mærke, at drengen ikke var særlig modig ved at komme med ud i båden og så viste Niels Aamann (bedstefaderen), at han også havde pædagogiske evner, for han sagde: "Du må hellere blive herinde på stranden og passe på lygten". Drengen var ikke længe om at acceptere bedstefars råd, selvom han nok var bange for at blive overladt til sig selv her i den mørke skovtykning, så hellere det, end komme ud i de truende bølger. Han var godt klar over, at bedstefaderen ikke ville såre hans selvrespekt ved at være bange for at komme med båden ud, for lygten plejede da altid at stå alene på strandbredden, så bedstefaderen kunne se, hvor han skulle sætte båden ind, men det var en "meget lille mand", der stod der i skovkanten ved siden af lygten.

Bedstefaderen kunne kun have et barnebarn ad gangen på ferie. Derfor skulle Børge engang under en ferie hentes af sine forældre, hen under aften samme dag som hans mor-

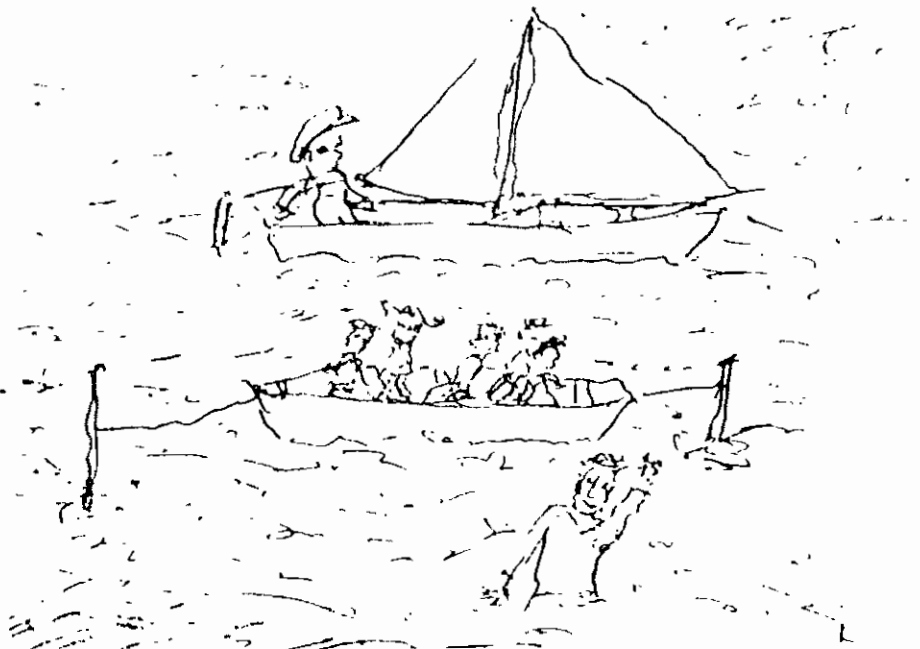

bror og tante var ankommet om formiddagen med hans fætter Verner, som så skulle holde ferie en tid. Verner, der var et par år ældre end Børge, var fra Skanderborg og de to drenge var ikke vant til at omgås hinanden, men de legede godt sammen den dag til at begynde med, men så pludselig stiller Verner sig truende an foran Børge og siger: "Jeg vil ikke have, at du siger bedstefar til min bedstefar". Han er da også min bedstefar, sagde Børge, men så fik han et skub og et slagsmål var igang, indtil et par voksne kom til og fik sig et grin, da de hørte, hvorfor drengene sloges.

Skoleudflugterne fra Klejs foregik skiftevis til Juelsminde og Snaptun. Befordringen foregik med hestevogn, og ellers var det ellers med leg og røde sodavand. Engang, hvor udflugten gik til Snaptun, var nogle af drengene og så selvfølgelig Klat vadet ud til en robåd der. Båden blev snart fyldt og så endte det med, at Børge faldt overbord og pladask ned under vandet.

Hele det pæne hvide tøj blev selvfølgelig gennemblødt, og han måtte lide den tort at gå for at finde sin mor. Tøjet kom af, et tæppe pakket om ham og så anbragt i Niels Nielsens vogn, indtil tøjet blev tørt. Han måtte døje mange tilråb fra de andre børn, som kom forbi.

Tyk-Johannes tog, som før omtalt ofte til Horsens for at handle på markeder o.l. Han var det, man kalder en lun fyr, og da han ofte kom på besøg i tømrerhjemmet, blev familien delagtiggjort i hans oplevelser. En formiddag da han sådan dumpede ind og som sædvanlig kom med et frisk "pust" fra hans sidste markedsbesøg, tog Børge det som en dejlig afbrydelse i det lidt trivielle arbejde han havde med at tørre støv af, feje gulv og sådant, som var hans arbejde, når moderen som denne dag, var i kælderen for at vaske. Hun havde, som det stod på et skilt uden på huset "Fransk vask og stryging". Nå men da moderen hørte at Johannes var der, kom hun op fra kæl-

deren og gæstfri, som hun var, ville hun lave kaffe, men beklagede, at hun kun havde et stykke brød og altså ingen kage, som hun vidste Johannes ellers satte stor pris på. Har du ikke en småkage, sagde Johannes. Da moderen benægtede dette, sagde han: "Prøv nu at kigge i dåserne". For at overbevise sig, begyndte hun at ryste dåserne, een af dem viste sig så at indeholde 2 poser småkager og 2 honninghjerter. Johannes, den filur, havde altså listet sig til fra den sidste markedstur at lægge de gode sager i dåsen. Der var ingen tvivl om, at børnene nød de dejlige honningkager og de voksne småkagerne. Jo Johannes var en betænksom mand, men som omtalt også en filur, der fandt på mange numre, også tit satte folk i forlegenhed, som nu den dag med kagerne, lige da han skulle gå igen, siger han: "Jeg skal forresten hilse fra Bolette og sige, om ikke du, Stense vil komme til kaffe i eftermiddag sammen med Karoline-maler. Jo tak, det ville Stense da gerne.

Da de to damer kom til gården om eftermiddagen, blev de modtaget af en forfjamsket Bolette, hun var midt i en storvask. (Johannes var for en sikkerheds skyld gået i byen).

Under en af sine Horsensture havde Johannes samlet en mand op af rendestenen, som man siger, altså en forhutlet mand i 40-års alderen. Han hed Hans Andersen. Denne mand blev nu installeret i et kammer i forbindelse med hestestalden, og igen viste det sig, at Johannes forstod at udnytte situationen, så han uden ret store omkostninger og uden selv at anstrenge sig stadigvæk kunne føre gården videre i mønsterværdig orden, trods det at ingen af sønnerne var hjemme for tiden. Jens var soldat, og Magnus var på højskole, ja så var der en halvstor datter Jenny hjemme. Jenny havde arvet faderens luner og hun havde en forfærdelig magt over H. Andersen, som hun forøvrigt kaldte bedstefar. Hans Andersen blev næsten helt afvænnet med at drikke, og dette skyldtes ikke mindst Jennys indflydelse på ham, men engang imellem tog han den store tur. Så en dag da Hans Andersen havde været på duktur et eller andet sted, var han for hjemadgående, men nu sammen med en gammel kammersjuk. Da de nåede byen og kom med mere eller mindre sjofle udtryk til den hale af børn, der efterhånden kom bagefter dem, blev disse klar over, at "klabomb", som de to før omtalte eventyrlige piger, der også var med i flokken, med det samme fandt på at kalde ham. Dette huede imidlertid ikke spritteren (altså Hans Andersens gamle kammersjuk), så han blev ondsksfuld overfor dem, men efterhånden dinglede de da ned mod Johannes Jensens gård. Bagefter fik byen så at vide, at Johannes tog imod dem i porten til gården, dirigerede Hans Andersen ind på sit kammer og Klabomb ind i en tom kalvebås. Dagen efter var Klabomb forsvundet fra byen. Ingen sagde noget om, hvor han var blevet af, men folk mente, Johannes havde kørt ham et godt stykke ind i nabokommunen, for nogle havde set, han var kørt tidligt om morgenen i en arbejdsvogn med en hel del halm i.

Han havde sagt til en enkelt, han havde mødt, at han skulle til Bjerre med en gris. I Bjerre boede herredsfogeden, der var også et arresthus der i byen, men ingen vidste som sagt noget. Så glemte man så småt Klabomb, men så en sommeraften var der en skrælen og syngen i en grøft et stykke udenfor byen. Det rygtedes snart, at Klabomb var kommet igen og havde opsøgt Hans Andersen ude i marken og selvfølgelig budt ham en tår af flasken, og så fejrede de altså gensynet i grøften om aftenen. Børnene var nok bange for Klabomb, men nysgerrigheden fik alligevel flokken til at nærme sig "sturre hegn" (store hegn og lille hegn var to mindre buskadser langs vejen fra Klejs til Nøttrup), hvor de to lystige mænd havde stået sig ned. Så lige med

et rejste Klabomb sig, dinglede med en vældig fart hen mod flokken, fik fat i Klat og Karen. Drengene tog benene på nakken (undskyldte sig bagefter, at de løb for at kalde på hjælp, men da Hans Andersen så, at to af hans bedste veninder blev forulempet, eller i hvert fald var han bange for, at de skulle blive det, så blev han så vred på Klabomb, at han jagede ham bort, hvorefter Hans Andersen tog de to piger ved hånden og gik ind mod byen med dem. Her mødte de så drengeflokken, som nu havde fået et par voksne karle med, men Hans Andersen var der ingen, der havde noget imod. Efter den episode, så man kun Klabomb en enkelt gang imellem gå igennem byen, men han opsøgte ikke Hans Andersen, og børnene holdt sig på afstand af ham.

Omkring ved Børges 8-års alder, blev stuelejligheden hos hans forældre lejet ud til en mere velhavende familie (en forsikringsinspektør Møller). Tømmerfamilien flyttede så op i den øverste lejlighed. Det var en foranstaltning, der blev gjort for at rette

lidt på økonomien. Det var jo nok af og til skraldt med indkomsten, selvom dette aldrig gik ud over børnene. De havde det i hvert fald som andre børn på dette tidspunkt. Møller havde bl.a. en dreng, der var et par år ældre end Børge, Thomas hed han. Han havde en del erfaringer som tidligere dreng i større byer. På mange måder en flink dreng, han ville gerne hjælpe til på tømmerpladsen og i savskæreriet, så han og Børge tjente en del penge ved at barke graner af o.l. arbejde. Thomas kunne tjene mest, men han brugte dem blot med det samme, han fik dem udbetalt, hvorimod Børge puttede sine (de fleste i hvert fald) i sin sparebøsse og havde så den fornøjelse, når hans mor eller far tog til Horsens og tog hans sparebøsse med, at han ved deres hjemkomst kunne se, hvordan beløbet voksede. Men som sagt, Thomas havde unoder i forhold til landsbybørnene, een af dem var, at han af og til røg på pipe og fik da også Børge overtalt til at prøve. Da nu Børge vidste, at det kunne hans forældre ikke lide at han gjorde, gik han ud på "det lille hus" og dampede løs. Det varede dog ikke længe, inden han fik kvalme af røgen, så det var det altså ikke noget ved, men for ikke at føle sig underlegen overfor Thomas prøvede han det et par gange, men kun i det skjulte for forældrene, men så fik det alligevel en brat ende med alt rygeri for Børges

vedkommende. Fætter Hans fra Breth kom cyklende en tidlig sommeraften og ville have Børge med til Gramrode. Der var nemlig blevet lavet en fodboldbane, noget helt nyt på den egn. Hans og Børge lagde sig i grøften op til banen og det så meget sjovt ud, at en flok karle rendte rundt og sparkede til en ret stor bold, nå men så trak Hans en pakke cigaretter op af lommen og spurgte Børge, om han ville købe halvdelen. Han havde givet 25 øre for pakken med 10 stk. i. Hans fik den 10 øre, Børge havde i lommen, og måtte så ryge fire, og det gjorde han. Hans kunne så ryge 6 eller smide pakken væk med resten, for han turde ikke tage den med hjem. Drengene røg for fuld damp. Børge kunne godt mærke sådan henad, at han blev så mærkelig i hovedet, men det gjaldt jo om at holde ørene stive, så længe man var omgivet af mer eller mindre beundrere af ens karlemodighed. Efter en tid rejste de to drenge sig og begyndte at køre hjemad. Hans drejede fra efter Breth og Børge kørte op efter Klejs. Han blev mere og mere syg og kunne til sidst slet ikke sidde på cyklen, så overfor bakken smed han cyklen fra sig og stod og kastede op i stride strømme. I det samme kom hans mor trækende med sin cykel op ad bakken. "Men hvad er der dog i vejen dreng?" - "A æ så syk - så syk, A trower, det er fordi a hår spist så manne blommer!" Moderen fik ham da losset hjem og fik ham i seng.

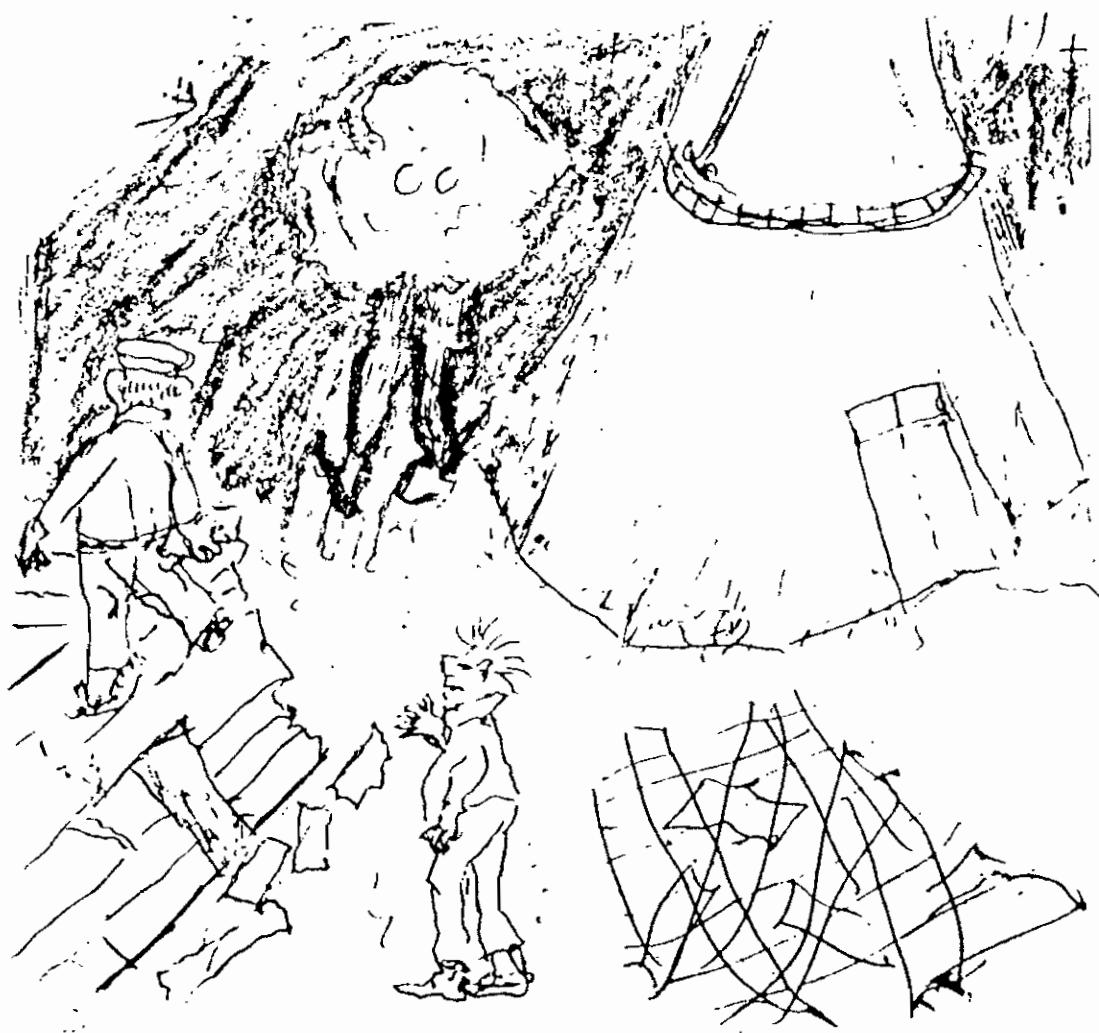
Nogle dage efter, snakkede faster Anne (Hans's mor) og Børges mor sammen. Hans var også kommet hjem den pågældende aften og været helt elendig. Han havde fortalt, at det nok var fordi, han var blevet så sulten, og så havde han spist bark i Brandstubb skov. Thomas havde imidlertid fortalt sin mor, at Børge og Hans havde røget cigaretter

og fru Møller lod det naturligvis gå videre til Børges mor. Det værste for hans mor, var at drengen havde fortalt hende en usandhed. Efter denne røgtur røg Børge ikke noget som helst, indtil han blev soldat, så begyndte han desværre igen.

Børge fik efterhånden flere pligter, foruden sit sædvanlige arbejde i huset og på tømmerpladsen skulle han også nu sørge for at holde udskæret (affaldstræ) væk fra savmaskinerne, det skulle sorteres og blev solgt til landmændene for små penge, savsmuld kunne de hente uden betaling, således kom Hasselbak (en forhenværende gods-ejer, det var gået tilbage for, så han nu måtte nøjes med at være ejer

af en mindre gård) også jævnligt og fik nogle poser savsmuld. Han var altid flink med en lille skilling, når Børge holdt poserne for ham. Engang han havde hentet særlig meget, ville han betale Børges far for det, men han afslog at tage penge for det og så tog Hasselbak en 10 kr. seddel op af lommen, gav Børge den og sagde, at han skulle dele den med sin søster. Drengen havde nok ikke lært meget om penge dengang, for han gik indtil sin mor og bad om en saks, for han skulle dele 10 kr.-sedlen med søster. Så var der det frasorterede udskær. Det måtte børnene lege med, som de havde lyst. Bobbe var jo altid med på nyt, og han havde forlængst gjort opmærksom på, at dette materiale var glimrende til at bygge huse af. Desværre ville han altid op på taget, når husene var færdige, for at se, hvor meget de kunne holde til. Som regel kunne de ikke bestå prøven.

En dag, det var så småt begyndt at blive halvmørkt, inden villaen var færdig. Bobbe var på vej op på taget. Børge stod og ventede på, at huset som de fleste andre gange skulle brase sammen, så så han noget grueligt noget, en krumbøjet mand med noget, der lignede en sæk, med huller til øjnene i, over hovedet, kom listende frem bag møllen med retning mod drengene. Det gav et sæt i Bobbe og han røg lige gennem taget ned i "stuen". Børge gav et vræl fra sig og sprang som en vild ind til sin mor og sagde, der var en bisse efter dem. Moderen tog det ikke så tungt. Hun mente, at det nok var

en eller anden, der ville drive gæk med dem. Dagen efter, da drengene mødtes igen, sagde Bobbe, at han havde kigget ud mellem brædderne i væggen af "huset" og set bissen var vendt om igen, da Børge var faret afsted. Han havde taget det, han havde over hovedet af, Bobbe troede det var Jens (Johs. Jensens søn), der, vidste han, netop var kommet hjem fra højskole.

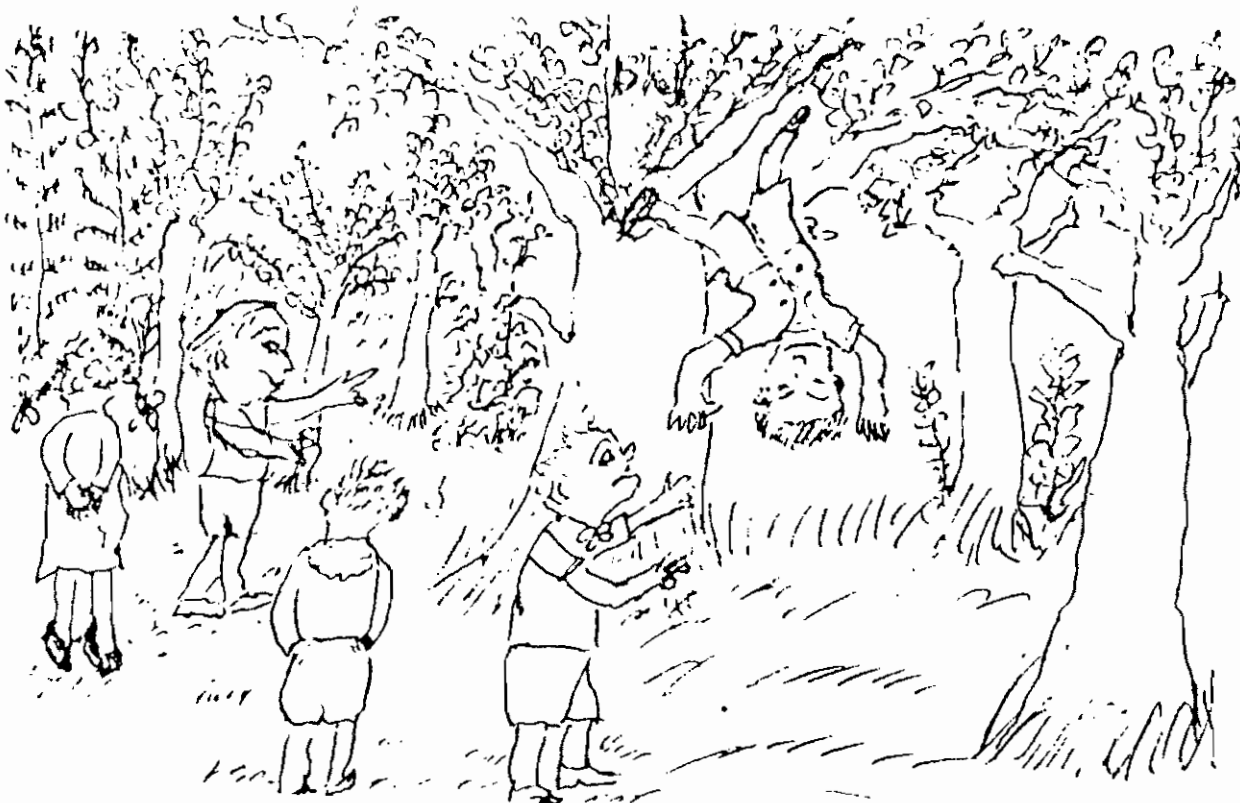
Nogle stykker af skoledrengene havde fundet på, at det kunne være skægt at skynde sig ud af klasse-

værelset, når der var fri og så fare afsted til en dyb grøft og overfalde de 4 piger, der skulle der forbi, som sagt, så gjort. Det gik ret voldsomt til og ikke særlig hensynsfuldt overfor pigerne, men endnu var det jo for drengene kun tøser. Overfaldet gentog sig ikke mere. Ved den næste skoledag (Børge var i 2. klasse på dette tidspunkt) fik de 4 drenge, som lærerinden kendte navnene på, en ordentlig omgang skældud og måtte sidde efter (svedetime) under overvågning af fru Andersen. Børge var meget ulykkelig, selvom det var fortjent, det var hans første svedetime, og hvad ville hans forældre sige, når han kom hjem og måtte tilstå.

Børge var begyndt at komme ned til Henning Henningsen. Om vinteren hjalp han med tærskning (en håndtærskningsmaskine) og andet vinterarbejde på den lille ejendom. Om sommeren var han, som han selv bildte sig ind, fast ansat som tjenestedreng, han boede dog hjemme. Men sommeren efter, at han var fyldt 10 år kom han rigtig ud at tjene. Det var hos Martin Kristiansen på en lille ejendom. Manden var desuden graver og kirkebetjent. Børge deltog i alt arbejde i marken og med at passe dyrene. Manden var en flink mand, der lærte drengen en hel del praktiske arbejder, såsom at lave tøjrpæl, køller (til at slå pælene i med), splejse hammelreb og meget mere. Konen var knap så rar, men ellers flink nok. Men engang imellem tudede drengen dog, så søgte han gerne trøst inde ved den ene lille hest, der hed Lise. Martin havde givet Børge lov til at have et par kaniner, og han fik tømret et ret godt bur sammen hjemme ved sin far til en hvid og en grå kanin at bo i, men inden de nåede at yngle, var de brudt ud af buret.

Den grå gik i haven og var let fanget, den hvide kunne ingen finde. Der gik mange dage Børge var bundulykkelig. Han ledte langt omkring efter den, så snart han havde fri om aftenen. Når han skulle i seng (han boede på loftet og kom derop ad en såkaldt hønsestige, ellers var værelset pænt). Han var meget glad for et billede, der forestillede jomfru Marie med Jesusbarnet. Da Børge havde en stærk barnetro, bad han til dette billede, om ikke han godt måtte få sin hvide kanin igen. Så kom den en dag. Den gik nok så fredelig omkring buret. Martin gik roligt hen og satte den ind i buret, hvor der blev stor gensynsglæde. Børge var ikke spor i tvivl om, at det var jomfru Marie, der havde fået Gud til at lade den komme tilbage igen.

Medens Børge var tjenestedreng ved Martin og Line havde han fri en eftermiddag, da det var Bobbes fødselsdag og han selvfølgelig var inviteret med. Efter chokolade og boller begav børnene sig ud i skoven for at lege røver og soldater.

Imidlertid fik Børge lyst til at skære sine forbogstaver i en stor bog, men ikke, som man plejede, hvor man kunne nå at gøre det fra jorden, nej det skulle være et godt stykke oppe i træet. Efter noget besvær kom han op over nogle forgreninger, fik også sit navn skåret, men så snublede han og kunne ikke huske mere, før drengene var omtrent hjemme ved gården igen. Så begyndte han at spørge, helt forvirret, hvad og hvordan. Han kunne intet huske fra han havde været i træet. De andre børn fortalte ham da, at han var faldet ned fra træet, men havde da været med til at lege, dog syntes de nok, han havde været så underlig. Johanne og senere Børges mor mente, han havde fået en lille hjernerystelse, og så blev der ikke gjort mere ved det. I høsten var det et slæb, både for Martin, som slog al kornet med le og for Line og Børge, der bandt det op efter ham, foruden det daglige arbejde med dyrene o.s.v. Senere var det roerne, der skulle tages op. Det var en kold og streng tid. Det foregik, i hvert fald for runkelroernes vedkommende ved, at man rykkede dem op og så med en speciel kniv skar toppen af, flere gange var der frostrim på dem om morgenen, men så nød Børge til gengæld, når de skulle køres ind. Han kørte selv hestene fra marken og hjem til roekulen. Det var lige sagen for ham. Nå men selvom Børge ikke var ked af at tjene ved Martin Kristiansen, så glædede han sig rigtigt til, han skulle hjem igen til sine forældre (1. november).

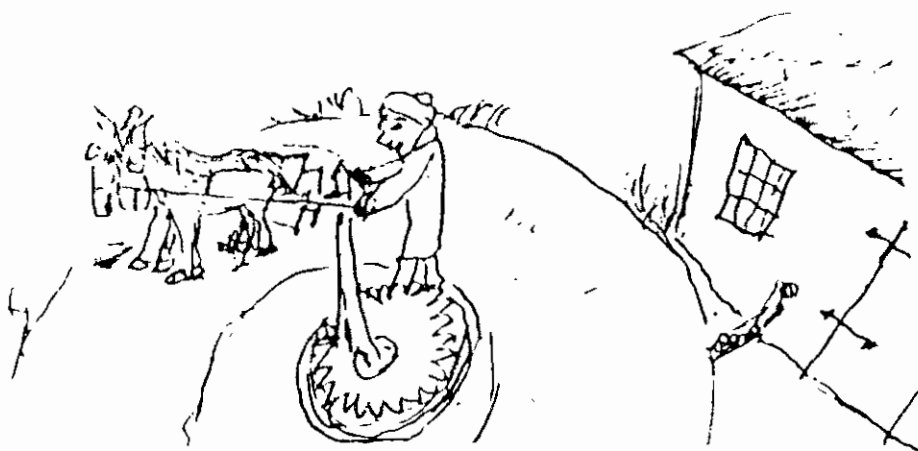
Børge var nu kommet i 3. klasse i skolen, og dermed gik han nu ved lærer Sørensen, æ dejn, kaldet i daglig tale. Det nye hold, der var kommet inde fra lærerinden, måtte jo finde sig i at blive regnet for mindreårige af det hold, der var kommet ind året før. Degnen var især interesseret i at give børnene en grundig undervisning i regning. På det område var han unægtelig en kapacitet efter den tids undervisningsregler, men da Børge var meget tungnem til at opfatte tal og deres behandling, vankede der ret ofte nogle dask af violinbuen, men så kunne han hævde sig en hel del på historie og især bibelhistorie, også helt pænt med det, man i dag kalder dansk.

Vinteren gik så ellers med at hjælpe til hjemme hos hans forældre og hjælpe husmændene, når de skulle tærsk. Arbejdet her bestod af, at han skulle køre hestene, der

trak tærskemaskinen på den måde, at der var en hesteomgang, som den kaldtes, når hestene trak rundt og rundt i en stang, der var påmonteret nogle store tandhjul.

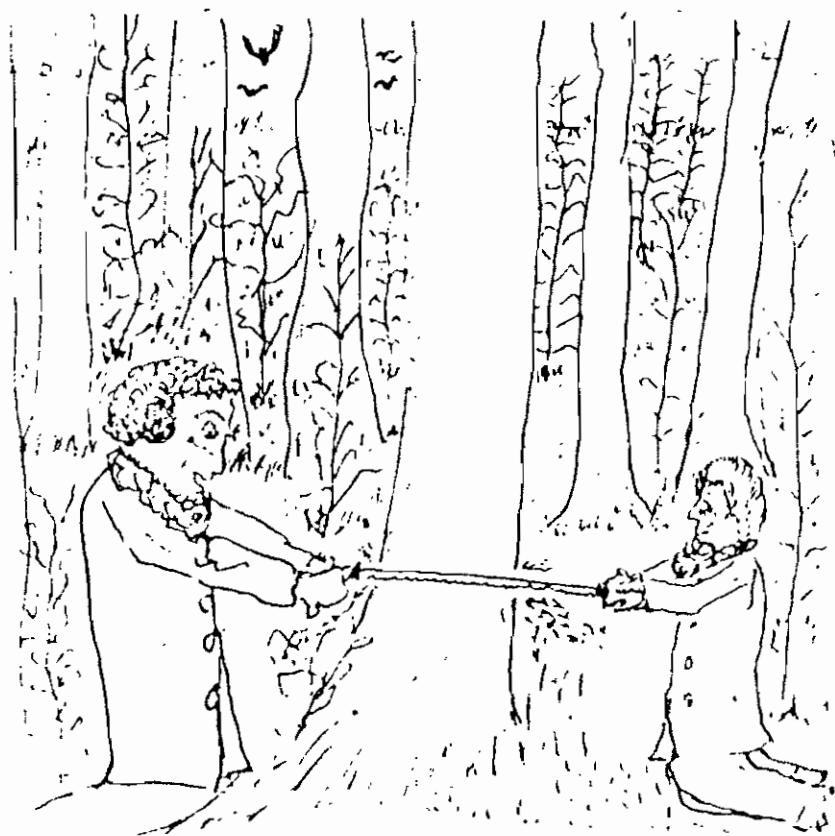
Hestene kunne trække endda ret store tærskemaskiner, men det var noget trivielt at gå der gerne et par timer ad gangen. For det meste var det jo koldt, men så holdt man gerne efter et par timers kørsel. Hestene

blev spændt fra og fik fodder, kusken (altså Børge) kom ind i laden for at hjælpe til med flytning af halm og køre rensesmaskinen (kornrenseren), hvor man endnu ikke havde fået en sådan monteret i forbindelse med tærskværket.

Tømreren købte en del træ på roden, som han selv fældede. Børge var mange gange med ham for at trække i den ene ende af skovsaven og hjælpe til med at få træstammerne

ordnet, så de kunne læsses på vogne. Faderen havde aftale med nogle husmænd om kørsel. Undertiden var der 3 vogne med kævler og træstammer bagefter hverandre. Læsningen foregik med en 3-benet kran, et ret farligt apparat men nødvendig for at kunne læsse de ret store kævler, der undertiden skulle på vognene. Når så vognene var læsset til og på vej hjem efter Klejs, gik Børge gerne bagefter den sidste vogn, sammen med sin far.

Det var ikke uden stolthed, at han tit udmaledede det sådant for sig, når han blev stor og skulle gå ind i sin fars forretning, hvordan det så skulle være, især tænkte han på

det store skilt, der var over savskæreri, hvor der nu stod Klejs Savskæreri og Tømmerforretning, A. Kvist, at dette så skulle tilføjes: & Søn. Men hans lyst gik efterhånden mere og mere i retning af at arbejde med jord og dyr, og nu var der også kommet andet ind i hans fantasier efter et besøg sammen med sin mor i Palsgaard Have. Det var ligesom det indtryk, han fik af dette smukke anlæg og drivhusene, trængte de andre interesser noget i baggrunden.

Sommeren efter at Børge var fyldt 11 år kom han til at tjene ved sin onkel Mikkel og faster Ane i Staksrode. Dette indebar, at han skulle skifte skole. Han var jo nok lidt beklemt ved det den første morgen, han mødte op. (skolen var ikke større, end at der kun var 1 lærer, lærer Peder-

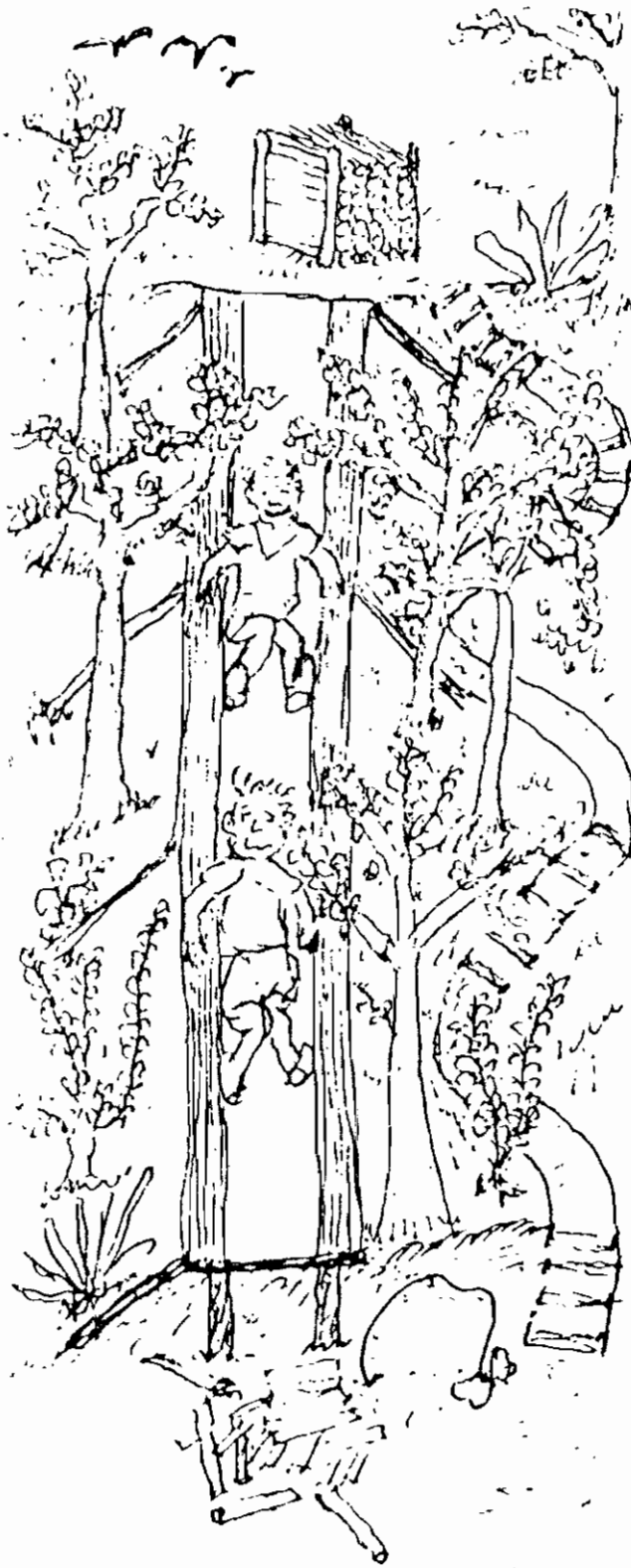
sen. Hans kone havde så lidt håndgerning med pigerne). Klasserne var delt op i kun 2 klasser, så børnene gik kun i skole hver anden dag (altså 3 dage om ugen). Var Børge aldrig så beklemt, forsvandt det med det samme, da lærer Pedersen kom til. Han viste sig at være en frisk yngre lærer. Han begyndte med, så snart man var samlet i skolestuen at sige: "Skal vi så allesammen byde den nye dreng velkommen". "Velkommen Børge", råbte alle børnene. Han blev mødt med enestående kammeratlighed og det både af de andre børn og af lærer Pedersen. Nu lærte Børge, at der var andet end regning og bibelhistorie, der betød noget. Lærer Pedersen gav børnene indblik i en masse af det, der omgav mennesker til daglig og det, man senere kunne komme ud for. Det er muligt, at lærer Sørensen i Klejs var en mere eksamineret lærer end Pedersen, men han var ikke i stand til at få børnene til at lytte til sig, som lærer Pedersen var, og selvom børnene betragtede ham som en ven og kammerat, så var der stor respekt om ham, og det opnåede han uden at anvende violinbue eller eftersidningstimer. Var det godt vejr kunne han ret ofte sige: "Nå børn, er vi enige om, at vi i de første to timer hænger rigtigt godt i med vort arbejde, så tager vi vores madpakker med og går til stranden!" Der var selvsagt ingen, der protesterede og hvilken tur kom man så ud på, først gennem skoven, hvor man fik lært at lægge mærke til alt det levende, man kom forbi, både

af dyr, fugle, insekter og de forskellige træer og vækster. Ankommet til stranden fik børnene besked på at sætte sig og hvile oven på spadsereturen, derefter gik pigerne til den ene side og drengene til den anden. Børnene havde sjældent badetøj med. Når lærer Pedersens kone og deres børn som oftest var med, badede fruen sammen med pigerne og Pedersen sammen med drengene. Var der kun ham som voksen, gik han ud på en bådebro eller rettere udskibsningsbro og stod for at holde øje med børnene på begge sider af broen.

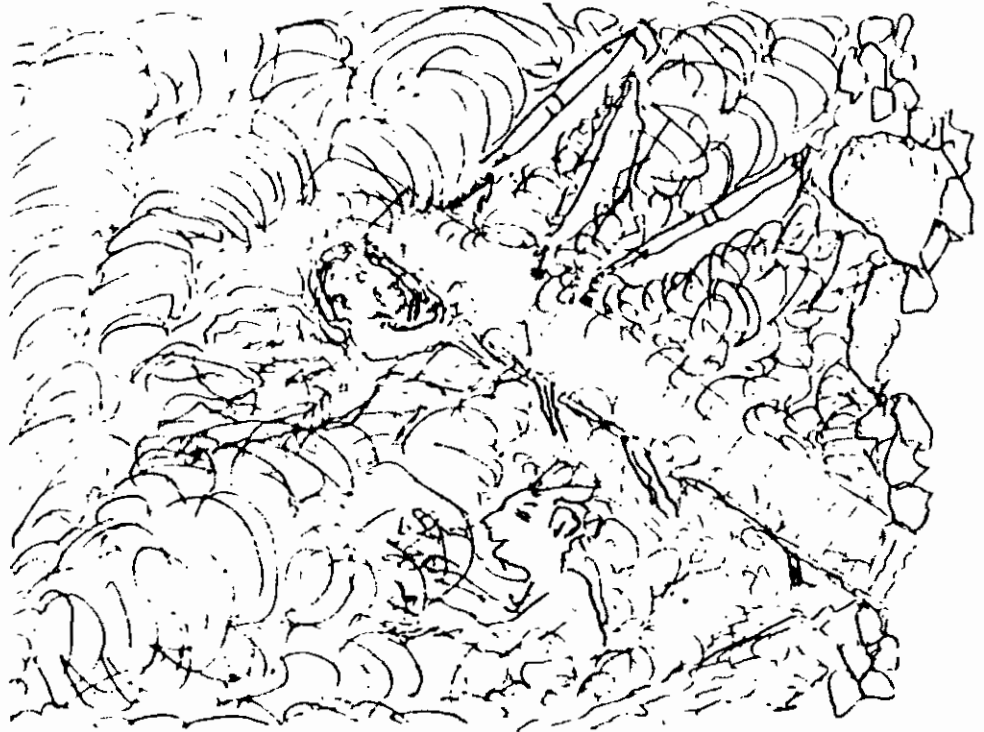

Til denne bro var der en sliske, der gik helt oppe ca. 100 m fra toppen af skrænten. Den blev brugt til at lægge afkortet træ i, som så selv gled ned på strandbredden. Børnene benyttede tit denne skurede vej ned til stranden, men selvfølgelig ikke, når det var sammen med skolen, at man var ved stranden.

Stranden blev det, man kalder et eldorado for Børge. Næsten hver aften cyklede han og nogle kammerater ned at bade. Det varede da heller ikke længe, før han havde lært at svømme. Han blev endda lidt forvoven undertiden, som nu en dag, han var med et par kammerater. Det var en voldsom storm med store bølger. Børge boltrede sig i bølgerne, før de andre to var kommet af tøjet, men så var det, at det

gik galt. En mægtig bølge slog ham ind mod bådebroen. Et øjeblik tabte han bevidstheden, men inden den ene kammerat nåede ud til ham, var han vågnet op igen og havde hovedet oven vande. Ole fik ham hevet i land og ved hjælp af den anden, det var vist Vagner, fik de ham hjem. Faster Ane fik ham forbundet, det var mest næsen og munden, det var gået ud over, men nu lå han så i sin seng og tænkte, at ALDRIG må man gå ud at bade, uden der er nogen i nærheden, i så fald, havde han været alene, var det meget tvivlsomt, at han havde kunnet klare sig hjem.

Børge besøgte tit sin bedstefar, der jo også boede i Staksrode, men desuden boede hans onkel og moster på en gård i nærheden af, hvor han tjente. De havde 3 drenge, Jens, Aage og Ernst. Aage var jævnaldrende med Børge, og de gik i skole sammen. De to knægte havde fundet ud af, at der var ål og ørreder i en lille å, der gik gennem Rosenvold skov, hvor Aages far var skovfoged. Man fiskede med orm og krog, bundet på en lang kæp. Det gav af og til et godt resultat, men så fandt de ud af en fidus. Når mølleren, der drev vandmøllen en lille km længere oppe ad åen lukkede for vandet (sluseporten) for at samle tilstrækkelig vand til mølledammen, så var åen delvis tørlagt, indtil han havde fået samlet vand nok. Der stod faktisk kun vand i enkelte fordybninger og så i lavningerne ind under trærodder og brinker, lige netop der fiskene holdt til. Drengene dæmmede så op imod strømmen, så var der faktisk ikke andet at gøre end tage de fisk, man ville have med hænderne. Dette rovfiskeri gav altid godt udbytte. Engang var der en hel del ål, man tog de største og da der var nok af dem, kastede man dem efterhånden, som man fik fati dem, op på engen for snarest at samle

dem sammen, - men god morgen - alle ålene var simpelthen gledet i skjul. En anden gang, da man efter gode tidligere erfaringer havde dæmmet op ved nogle store træer, hvor man var næsten sikker på at der var ørreder, hvad der også var, mange endda, - drengene var ivrige og lagde fiskene ligge ved siden af dem på åbunden. Møllerens søn, en dreng på 15-16 år havde opsnuset, hvad drengene havde for længere nede ad åen, og det var just ikke efter hans hovede, så han åbnede sluseporten for fuld gab, vandet kom brølende ned mod fiskepladsen, sprængte dæmningen, og det var lige alt det, drengene kom i sikkerhed. Fiskene blev selvfølgelig ladet i stikken. Man må så håbe, de ikke har været mere sløve, end at de kunne fortsætte livet, når de nu var omgivet af vand igen. Så holdt man forøvrigt inde med den slags rovfiskeri. Møllerens datter Sinne gik i skoleklasse sammen med Børge. De to var blevet så gode

venner, søgte altid hinanden under leg, mødte sådan rent tilfældigt hinanden om aftenen. Det varede selvfølgelig ikke længe, før de blev erklæret for kærester, både af skolekammeraterne og endda af Sinnes ældre søskende. Men dette venskab syntes de andre drenge nok ikke for godt om, for en aften, mens Sinne og Børge stod og snakkede

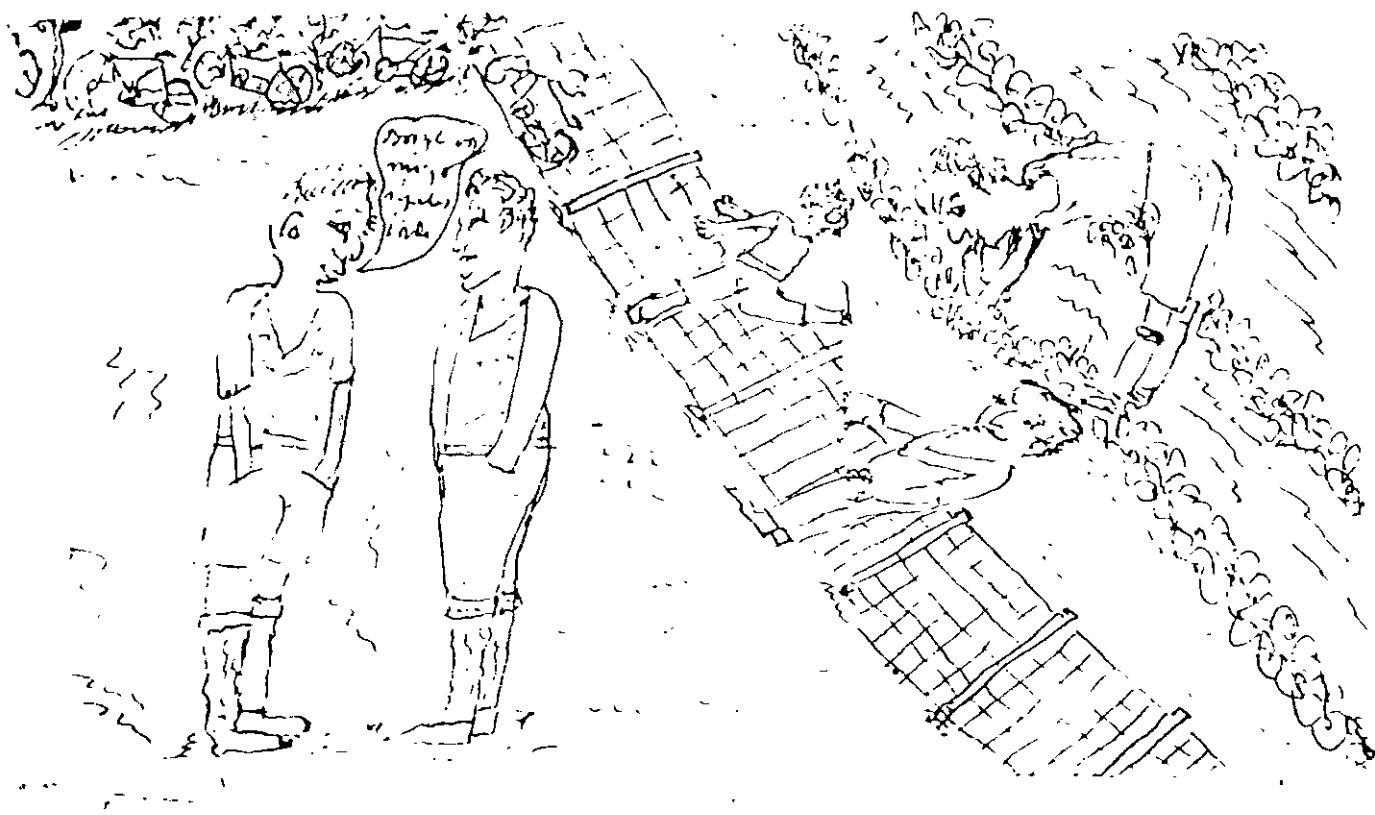
sammen, kom et par gutter lusken- de og inden Børge fik set sig om, havde de klasket noget tjære ned over hovedet på ham, så det både klæbede håret, ansigtet og en del af tøjet til. En behjertet større pige kom til, fik fat i noget margarine, vand og sæbe og sammen med Sinne fik de ham gjort ren igen. Han luskede dog hjem på sit værelse efter denne af- føre.

En søndag, hvor Børge ikke som sædvanlig var cyklet til Klejs,

havde han leget med fætrene ovre ved sin onkels gård. Da han under legen havde fået et par af de andre efter sig, tog han sig ikke iagt for gårdens mødding, der lå i en fordybning, og af, at det flade græslignende ved siden af selve møddingen i virkeligheden var ajle. Han spænedede lige ud i det og blev klinet til med ajle og møg til langt op ad livet. Hans moster Julie fik et forfærdeligt arbejde med at få ham og hans tøj

gjort rent. Både tøjet og drengen lugtede forfærdeligt, men flov og ked af det, det var han. Men historien melder ikke noget om, hvad hans mor sagde, da hun blev gjort bekendt med, hvordan hendes dreng gik og bar sig ad. Som før nævnt, var der et godt kammeratskab blandt skoleklassens børn, sådan et lille venskabsklap med en tjære-kost, det tog man sig ikke af bagefter, men lige gode børn var de nu ikke altid, som nu en aften, Børge og nogle stykker flere ville cykle til Smedskjær, for der var et stort stykke jordbær, som ejedes af en gartner, der boede så langt derfra, som i Barrit. Hvis der så ellers ikke var nogen derude for at plukke, kunne man da altid smage på bærrerne. Børges samvittighed var ikke allerbedst ved tanken om, at de skulle ud at hugge jordbær, men han ville da ikke holde sig tilbage. Da man så nåede ud til arealet, og man ikke kunne se nogen på stykket og den sædvanlige anfører, Arnold, opfordrede drengene til at klatre over hegnet, så siger en af drengene, Børge-tue hed han: "Børge og jeg, vi stjæler ikke".

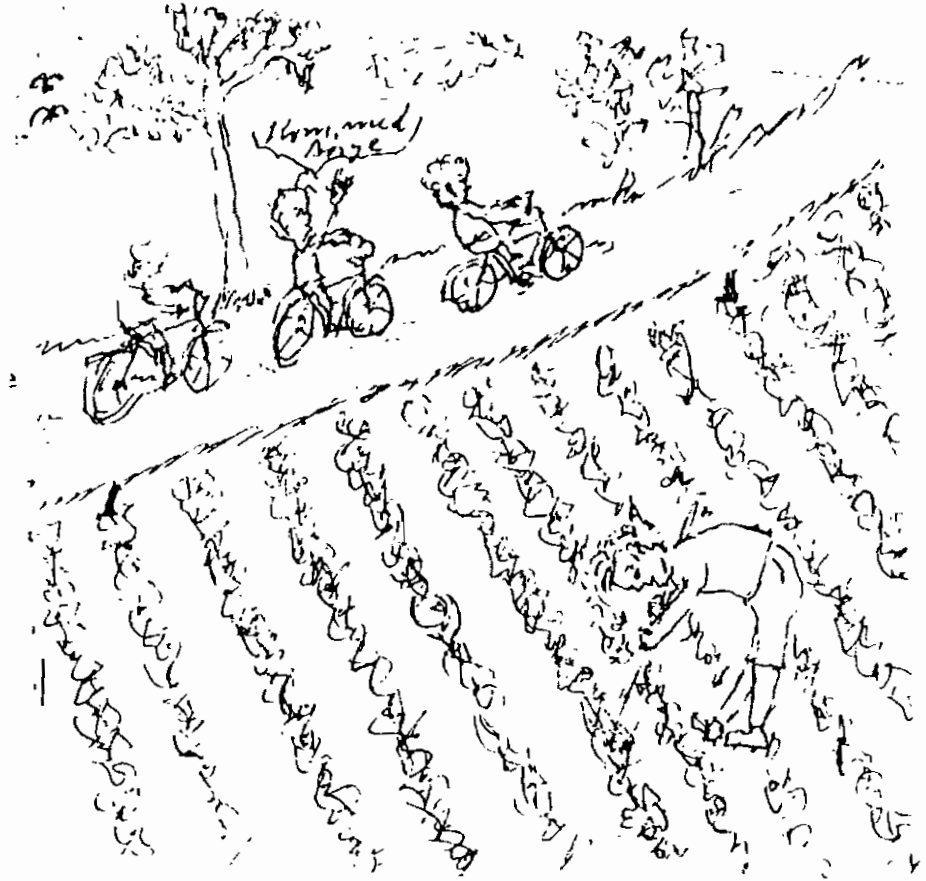

Der faldt som en sten fra den anden Børges hjerte. Nu kunne han også undslå sig at være med. Nå, men de to Børgere lovede så at advare de andre, hvis der skulle komme nogen.

Nabo til Børges onkel Mikkelt boede en mand, der gik meget op i husmandsforeningsarbejdet. Han spurgte Børge, om han ikke ville have nogle rækker roer at holde i sin fritid sommeren igennem. Det skulle han have, vist 10 kr. for, og der var 10 rækker

på ca. 300 m hver. Børge tog imod tilbuddet og var så med i en konkurrence. Arbejdets udførelse ville så blive bedømt til efteråret. Han startede med at tynde roerne og så ellers holde dem rene sommeren igennem. Da efteråret kom og roerækkerne var blevet bedømt, tilligemed en del andre konkurrencedeltageres fra andre steder i kommunen, blev deltagerne inviteret på kaffe og præmieuddeling på Barrit Afholdshotel.

Børge fik 2. den præmie (en fin skrueblyant med holder, så den kunne sidde i trøjelommen). 1. ste præmie tilfaldt en yngre karl, der havde budt bedømmelseskomiteen 25 øre for hver tidsel, de kunne finde i hans stykke. De fandt ingen, så han var selvskreven til denne præmie. Bern Kramer, hos hvem Børge havde haft sine rækker holdt tale og nævnte, at da Børge var den yngste af deltagerne, kun 11 år, og da hans rækker var så rene og korrekt passet,

som man i al almindelighed kunne ønske sig, havde han fortjent den præmie, komiteen havde tildelt ham, desuden ville han tilføje, at han mere end een gang havde set, når kammeraterne cyklede til stranden og ville have Børge med, så blev han i sine roerækker. Børge var meget bæret over den ros, han fik den aften.

Så nærmede november sig efterhånden. Børge glædede sig nok meget til at komme hjem til Klejs, men det havde været en rar sommer, syntes han. Det var slet ikke så nemt at tage afsked med skolen, lærer Pedersen, kammeraterne, hans faster og onkel, der, selvom de ville have en del arbejde udført, havde været så flinke ved ham. Der var stranden og onkelens båd, som han mange gange havde været med ude og pilke torsk, - jo det var slet ikke så let for drengen. Han kunne ellers godt komme til Staksrode til næste sommer, for en nabogård havde ringet til hans forældre i Klejs, om ikke de kunne få ham som tjenestedreng, men det syntes Børges mor ikke rigtigt om.

Hjemme i Klejs skole var der i mellemtiden kommet en ny dreng. Hans forældre havde fået en statsejendom i Brandstup. Drengen, Peder hed han, havde før gået i skolen i Breth, hvor hans forældre tidligere havde boet. Denne dreng havde alle de øvrige

dreng sammensvoret sig om med anføreren Povl-slagter i spidsen. Povl var ellers selv ny i Klejs skole. Hans forældre havde taget ham ud af Raarup skole og fået ham anbragt hos lærer Sørensen, fordi, som slagter Nielsen (hans far) sagde, at lærer Flensborg i Raarup skole ikke evnede at lære drengen at regne. Det var lige vand på degnens "mølle", så Povl blev fra begyndelsen af den elev, han fremhævede mest og så gennem fingre med. Hans uheldige egenskaber til at provokere til ondskabsfuldheder overfor, i

dette tilfælde Peder. Faktat var imidlertid, at lærer Flensborg overhovedet ikke kunne styre Povl, han dominerede både Flensborg og de andre elever i Raarup skole, men da Povl bortset fra disse uheldige egenskaber var en ret intelligent fyr, passede han altid på ikke at irritere lærer Sørensen, men lod sit onde lune gå ud over een eller anden af sine klassekammerater. Desværre fik han det altid til at gå sådant, at han fik de andre drenge med til at kanøfle den, han havde set sig ond på. Peder var et taknemmeligt offer. Han stod blot og så ulykkelig ud og fandt sig i de andres hånen, skubben og riven i sig og hvad sådan en flok knægte

ellers kunne finde på af ondskabsfuldheder. Nå men nu mødte Børge så op i skolen. Peder havde nok regnet med, at når der nu kom en ny dreng, så blev det nok ham, der skulle være syndebuk, så han prøvede at nærme sig Børge den første dag, somom han var parat til at tage ham i forsvar, når nu "banden", som han ventede ville falde over det nye offer. Men sådan gik det ikke, for dels kendte Børge godt Povl fra Gramrode, hvor Povls far havde en slagterforretning, og hvortil Hans-brugs var flyttet til nogle år tidligere sammen med sine forældre, og derfor havde Hans og Børge flere gange leget sammen med Povl, og denne anerkendte altså Børge til optagelse af hans "bande". Desuden gik Børges gamle ven Bobbe stadigvæk i 3. klasse, da han jo var lidt træg til at kunne følge med sine jævnaldrende, der nu var kommet i 4. klasse. Bobbe var jo stor og stærk, men blandede sig ellers ikke i de andres udskejelser (mobning hedder det vist nutildags). Banden fortsatte altså sine ondskabsfuldheder overfor Peder. Børge deltog ikke direkte, men han var for fejj til at gribe ind og forsvare den arme dreng, der stod der og flakkede med sine store troskyldige øjne. Børge tænkte ved sig selv, at så var kammeratskabet i Staksrode helt anderledes, og noget som dette her, havde lærer Pedersen aldrig tolereret. Peder blev taget ud af skolen og kom igen til Breth skole.

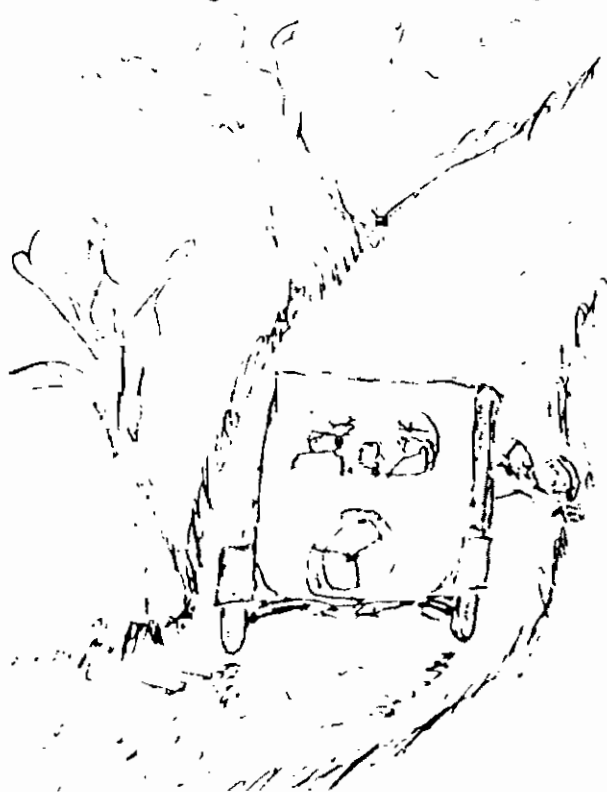
Tømreren havde fået bil. Han havde en del arbejde med at bygge statshusmandsbrug, og så var det en lettelse, at han og de to svende samt deres værktøj kunne komme hurtigt til arbejdspladserne. Men derforuden kørte han også udlejningsbil med den. Det var et vældigt fremskridt med sådan en H.G.F. (Møjgammel Ford) i stedet for den motorcykel, han nogle år tidligere havde været i besiddelse af. Det var en tysk Wonder. Det blev efterhånden almindeligt, at folk sagde: "nu kommer Kvist vandrende med sin motorcykel." Det var også de fleste gange, at han kom trækkende hjem med den, men så brændte den og det var vist til li-

ge stor fornøjelse for det publikum, der overværede, som for tømreren, selvom han ikke havde den brandforsikret. Cyklen, der ganske vist skulle trædes, var i længden hurtigere, end Wanderen. Men tilbage til bilen. Det var ikke helt fri for, at Børge var lidt vigtig af, at hans far havde fået bilen, især glædede han sig til en planlagt søndagstur til Staksrode for at besøge familierne der. Turen afgik planmæssigt. Farbror

Magnus og tante Ane skulle med fra Breth, jo for nu havde tømrerbroderen jo fået bil, så behøvede Magnus ikke, som vanligt at køre i stadsvogn med de små "russere" (heste),

og de to familier pakket sammen, dels på sæderne, dels i bunden af vognen, det var forresten sjovt, når ungerne blev puttet ned mellem benene på de voksne, og der jo gerne var mørkt, når køretøjet var hjemadgående, for så var der ikke nogen der kunne se, hvem af drengene, der kildrede de to damer op ad benene. Nå, men man var blevet læsset til i bilen. Børge havde fået lov til at sidde yderst på for-sædet ved siden af sin farbror Magnus - jo, for så regnede han med, når man kørte gennem Staksrode by, at alle de gamle veninder og kammeraterne ville få øje på ham, så han kunne vigte sig lidt af sin fars bil, men ikke een af dem var på "gaden", -

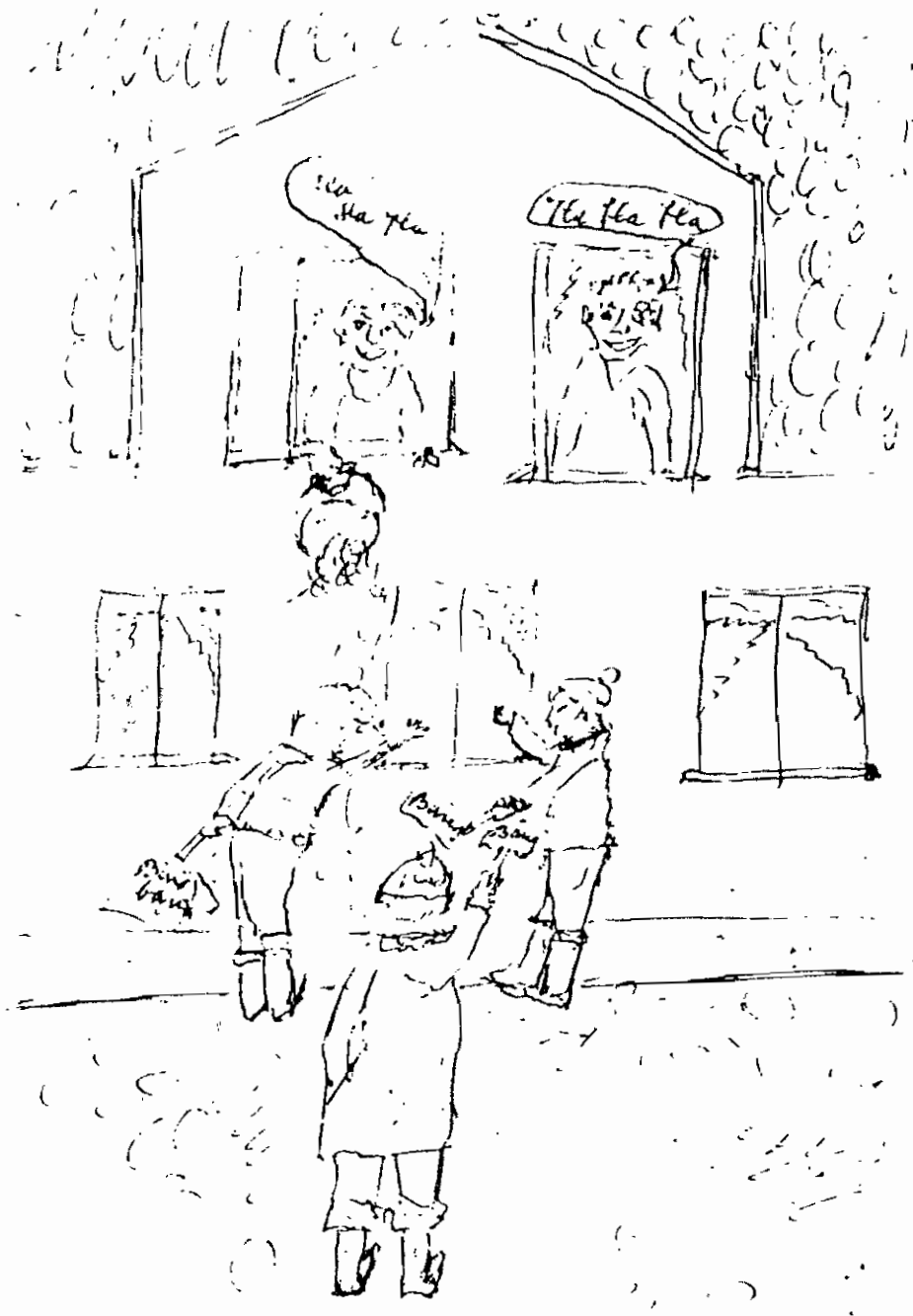
ærgerligt.

Men forinden man nåede så vidt, havde der nemt kunnet ske en ulykke, for i et skarpt sving krængede bilen så meget, at døren, hvor Børge sad ved, røg op, og han var på vej til at ryge ud, heldigvis fik farbror Magnus en næve slået i ham, så der ikke skete andet, end nogle hyl fra bagsædet og så en blegnæbbet dreng på forsædet.

Julen var dette år som alle de tidligere, højtidelig og festlig. Grisestegen eller ribbenstegen blev sat i ovnen forinden familien fra savskæreriet gik i kirke, og aftenen formede sig ellers, som vel i de fleste andre danske hjem. Juledag var der tradition for, at de fire familiemedlemmer gik en rigtig lang tur. Var der sne, så skulle slæden med, og så var det skægt, hvis børnene kunne få faderen til at tage en tur på en af de mange bakker, der er på egnen. Hvis han så væltede, ja så var den jo mægtig. Nytårsaften formede sig som sædvanlig med sjov og spøgefuldheder. Det gjaldt om for byens borgere at have alt bag lukkede døre, ellers blev det flyttet rundt til de mest utrolige steder, hejst op i flagstænger, lagt op på husenes tage o.s.v. Børges mor sørgede for, af bitter erfaring, at hendes kaffekande var forsvarligt gemt af vejen, for året før, var den ikke at finde, da hun ville lave kaffe. Hun gik så op til konen Helga i den øverste lejlighed for at ville låne deres kande. Den var også væk, men så midt under dette mystiske mysterium, kom Jens Jensen. Han var i mellemtiden blevet gift og havde overtaget faderens (Johannes Jensens) gård. Han skulle hilse fra Maria (hans kone) om ikke Helga og Johannes samt Ansgar og Stense (børnene var jo på sjov) ville komme ned til dem og få en kop nytårskaffe. Det var de så, og de fik under megen grin og sjov deres kaffekander med hjem. Jens havde ganske vist været set på tømmerpladsen lige i mørkningen. - Jo Jens var en tro kopi af sin far - fuld af sjov og humor.

Vi skal senere komme ind på en episode, der også skete dette år, men forinden vil vi lige berette om nytårsaften året før. Da var Børge cyklet ned til farbror Magnus's drenge for at skyde nytår ind der på egnen sammen med fætrene. Deres forældre havde besøg af et ægtepar fra en nabogård. Så vidste drengene, at der var fred og ro på denne gård, og man begav sig dertil, trak en arbejdsvogn ud af vognporten, kørte den gennem snedriver. Det kunne sagtens lade sig gøre, for det var godt nedad. Til sidst stod vognen godt fast i en ordentlig snedrive. Derfra gik drengene over til en anden gård og begyndte at skyde med hundpistoler, gnide på vinduer, smide gamle potter og dunke over gårdspladsen, så det rungede. Pludselig kom indholdet af natpotten fra 2. sal ned over drengene. Det var gårdens 2 voksne sønner, der havde listet et vindue op og tømte potten ud over dem (måske var det rent vand, det blev man aldrig klar over), - så var det ellers om at komme hjem og blive tørret og få noget varm kaffe med æbleskiver. Drengene, de var 4 ialt, der havde været på sjov, sad nok og småfnisede lidt, når de kiggede på hverandre. De forestillede sig, hvor ærgerlig Anton Quist (gæsterne) ville blive, når han kom hjem og så, hvor hans vogn var havnet. Men den der ler sidst ler bedst, gæsterne gik hjem, drengene spillede om pebernødder, farbror og tante var

ved at gøre klar til natten, så kom Anton Quist ind ad døren og sagde, at han var bange for, at de to drenge, der var på besøg her (altså Ole og Børge) ville komme til at gå hjem, hvis ikke hans vogn kom på plads endnu i aften. Han var altså gået tilbage og havde snuppet cyklerne og gemt dem til side. Der var ingen vej udenom. Drengene gravede og sled i og omkring vognen, men kunne alligevel ikke slæbe den tilbage uden, Anton Quist måtte hjælpe dem.

Nå men frem igen til denne her nytårsaften, vi var igang med at berette om (altså den mindre heldige episode dette år).

Fire drenge (efterhånden temmelig store drenge) ville som sædvanligt ud at lave kunster og skyde nytår ind ved folk. Man var også kommet ned og skyde ved Henning Henningsen (der hvor Børge gik på dagleje som 9-årig dreng). Man blev budt ind på æbleskiver og blev plaseret om bordet.

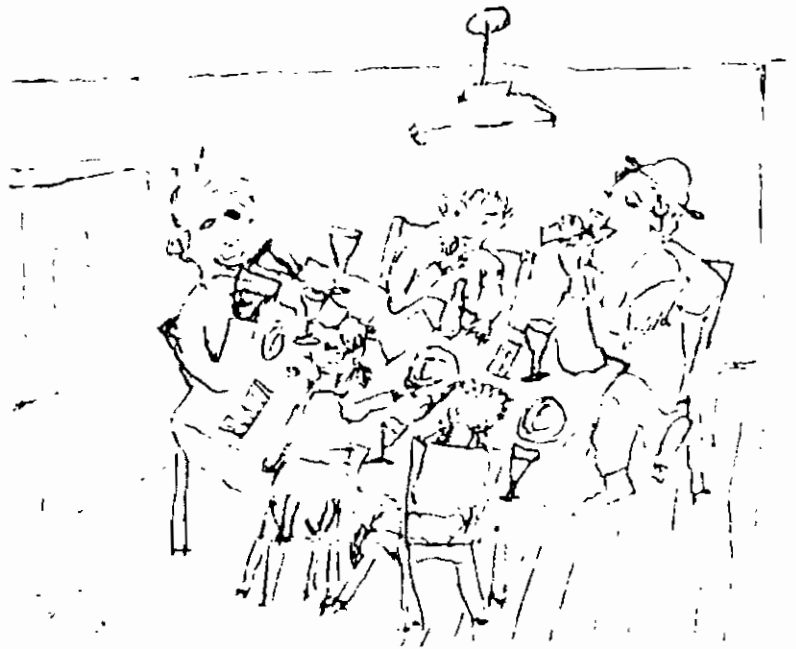

Henning sad på sin plads for bordenden, Sinne (hans kone) kom med nogle gode æbleskiver og satte sig også. Hundepistolerne var lagt i lommerne, eller man sad med dem i hånden. Børge ville have en prop i, så den var klar til næste sted. Henning siger: "Kan de ikke være farlige sådan nogle bøsser?" "Ork nej", siger drengen, så skete "ulykken". Børge sad som nævnt og var ved at stoppe en prop i, han sad ved den modsatte ende af bordet overfor Henning, og så røg proppen med et ordentlig knald, uheldigvis ramte den Henning lige i panden. Han blev ikke vred, men hans kone blev bange, og børnene tog afsked så hurtigt som muligt. I lang tid efter måtte Børge høre fra dengang han prøvede

at skyde sin gamle husbond.

Børge var nu fyldt 12 år, og han kunne hjælpe en hel del til i savskæreriet. Ellers var han ofte ude at hjælpe på de mindre landbrug med tærskning o.l. Det gav jo en god skilling efter datiden, ca. 75 øre for en dag. Om aftenen læste han drengebøger og skiftede ellers hurtigt over til lektierne, når hans far kom ind. Familien var igen flyttet ned i stuelejligheden. Møllers var flyttet i første del af den foregangne sommer. Børges mor havde fået brødudsalg i gæsteværelset. Hun vaskede stadigvæk kravetøj, men desforuden havde en karl overtalt hende til at vaske og holde alt hans tøj. Karlen hed Axel, og han tjente hos Johs. Hjulmand, som faktisk hed Rasmussen til efternavn. Johannes og hans to søstre

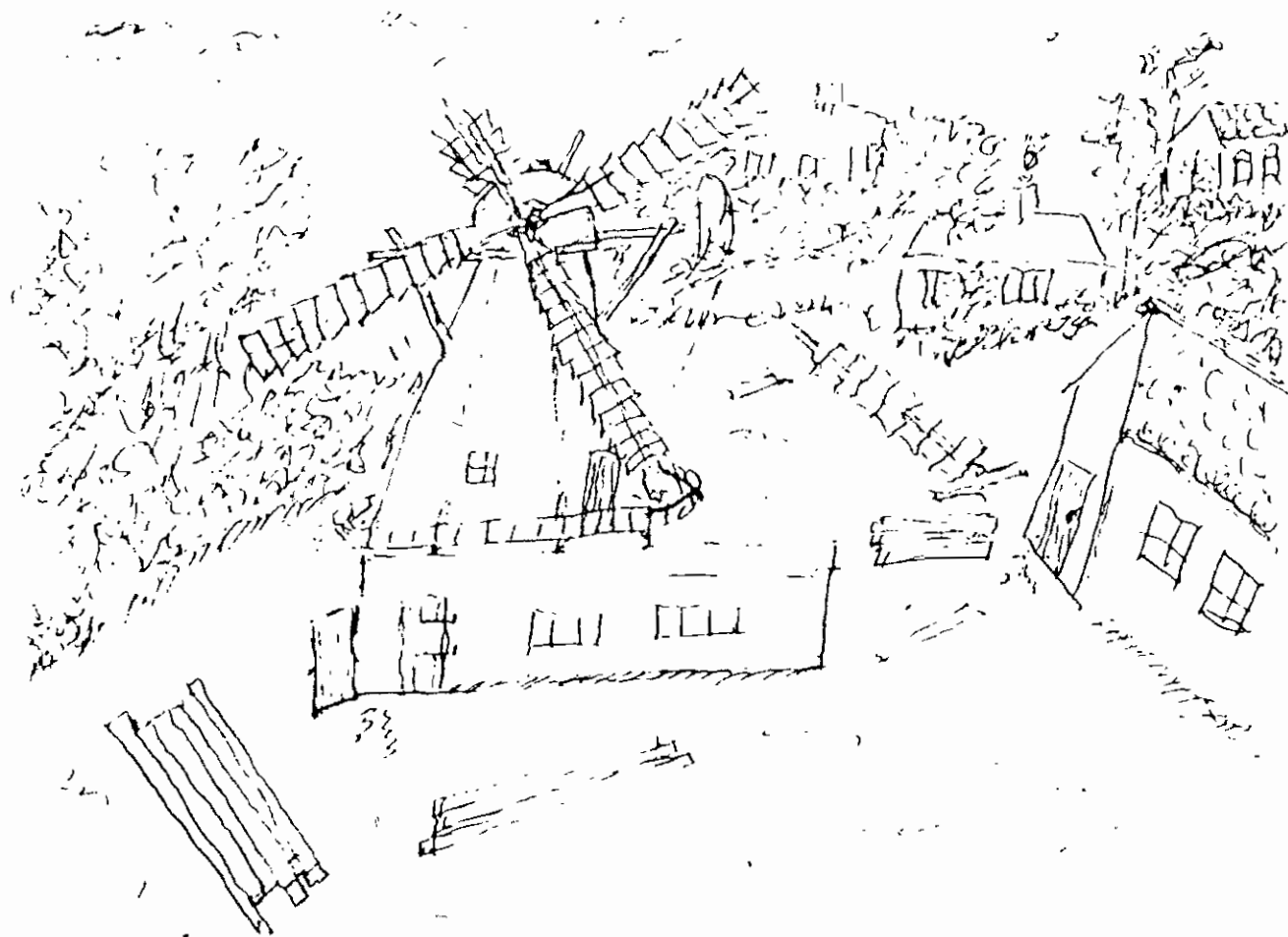
havde en gård i Klejs Vestermark. Om det nu var fordi, de alle 3 var så skeløjede, at de ikke selv kunne se det, ved man ikke, men der var i hvert fald ikke overdreven probert indenfor stuehusets vægge. Engang tømreren var på gården til noget arbejde, blev han budt til at spise middagsmad sammen med dem. Dette tog han aldrig senere imod, for i suppen, som de fik, flød der med fjer og dun fra hønen, den var køgt på. Vel nok derfor havde Axel aldrig appetit til at spise sig mæt. Han

blev en god kunde i bagerbutikken, når så børnene var alene hjemme om aftenen, (som regel var Eli (Klat som hun altid blev nævnt), og hendes lillebror Svend der også). Undertiden, faktisk næsten altid i sådanne tilfælde, ringede ungerne til Axel, om han ikke ville komme og få kaffe. Det ville Axel altid, så kan man ellers tro, der blev stillet kager og slik på bordet. Axel betalte naturligvis, og børnene kunne vise et pænt beløb for aftenens salg, men undertiden også mavepine. Men disse frådserier i slik og kager bevirkede snart, at Børge i lang tid fik kvalme blot ved tanken om kager og slik.

Vinteren forløb ellers med, at Børge gik sin mor lidt til hånde, hjalp til i savskæreriet og af og til hos husmændene. Tømreren havde ellers fået sit skæreri moderniseret. Møllen var brækket ned. Den gamle petroleumsmotor var fjernet, og dermed bassinet til kølevandet, hvor børnene havde haft mange skægge timer med at plaske rundt i en balje. Det hele kørte nu med elektricitet. Den for tømrerfamilien så store beslutning var blevet nødvendig, for 2 af møllens vinger var faldet af i en efterårsstorm. Et sådant uheld var sket engang før, og så blevet sat nyt op igen, men denne gang mente man

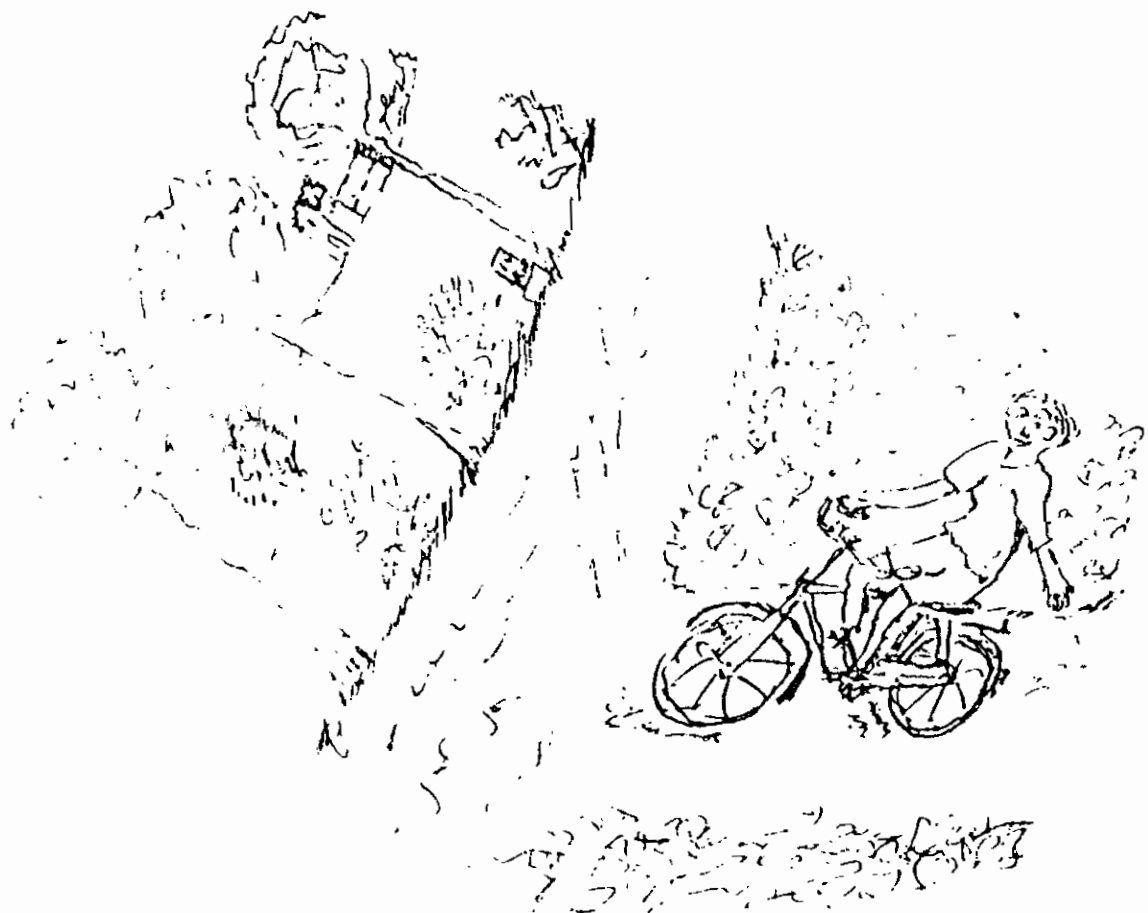
ikke, det kunne betale sig. Det var jo heller ikke rigtigt tilsvarende. Uheldet med møllevingerne kunne ellers have fået meget alvorlige følger. Det skete nemlig om eftermiddagen. Tømreren og en kunde var på vej ind i skæreriet ude fra en stabel brædder, de havde forhandlet om. Tømreren blev klar over, at møllen var ved at løbe løbsk,

og han for op på rundgangen for at åbne klapperne (vingerne var ikke med sejl) for at få vingerne standset, men inden han nåede ind til trappen, røg den første vinge og landede lige netop der, hvor de to mænd lige havde stået. Inden han nåede op, var den anden vinge røget af også og braset ned, slået et stort stykke af rundgangen (som forøvrigt af en eller anden grund blev kaldt svekstillingen) og lavet et stort hul i taget til skæreriet. Efter moderniseringen gik arbejdet meget lettere i skæreriet. Der blev da også noget fritid. Noget af denne benyttede Børge og som regel sammen med Hansbrugs (de to drenge besøgte jævnligt hinanden) til at skyde til måls med Børges luftbøsse, som han havde fundet frem til igen. Han mindes da, hvordan han var kommet i besiddelse af denne, da han var mindre, nærmere betegnet 8-9 år. Thomas havde sådan et eftertragtet stykke våben, men som han sagde: "Det er ikke for pattebørn at skyde med en sådan". Så måtte Børge og de andre mindre børn nøjes med misundeligt at se på de

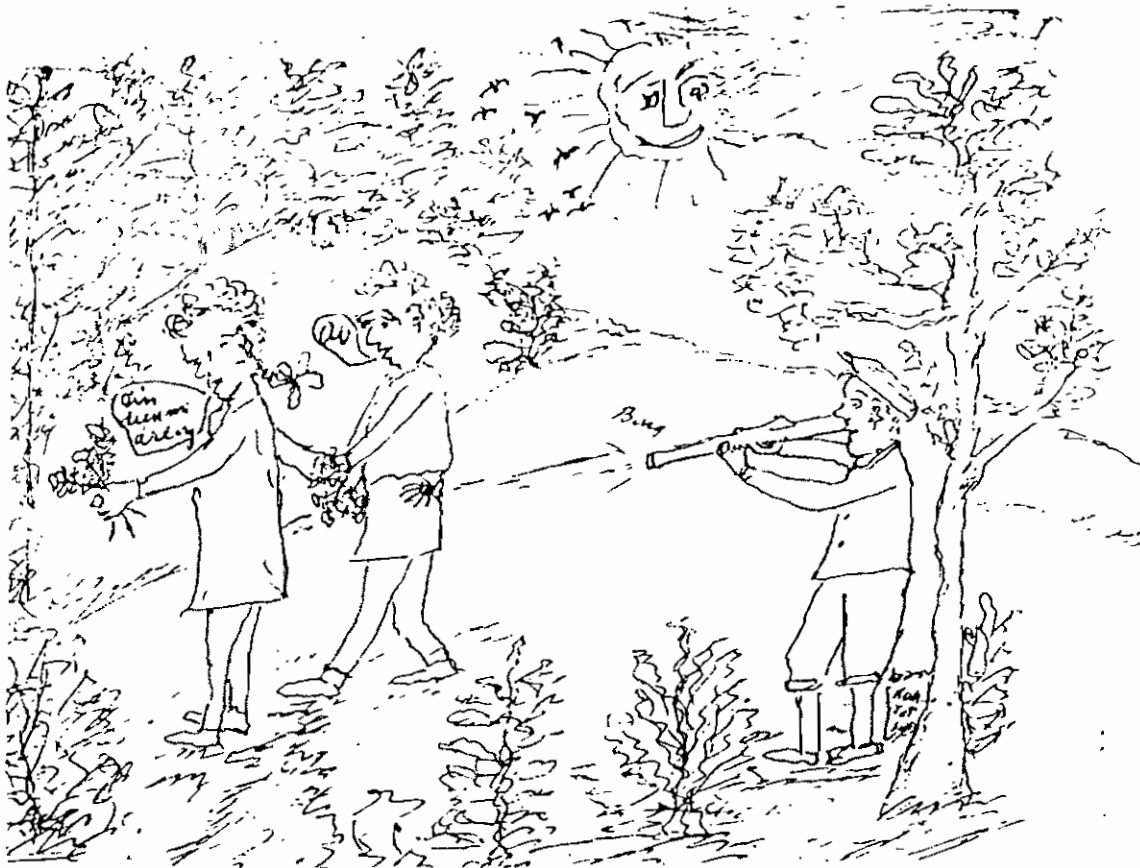
andre drenges skyderi.

Nå men vi må tilbage til, hvordan det gik til, at Børge fik et sådant "gevær". - Jo, hans mor og en anden dame skulle cykle til Horsens. Børge havde fået lov til at komme med. Han skulle imidlertid køre i forvejen for at ordne et ærinde for sin far i Gramrode, og var de to damer så ikke kommet forinden, skulle han blot fortsætte mod Horsens.

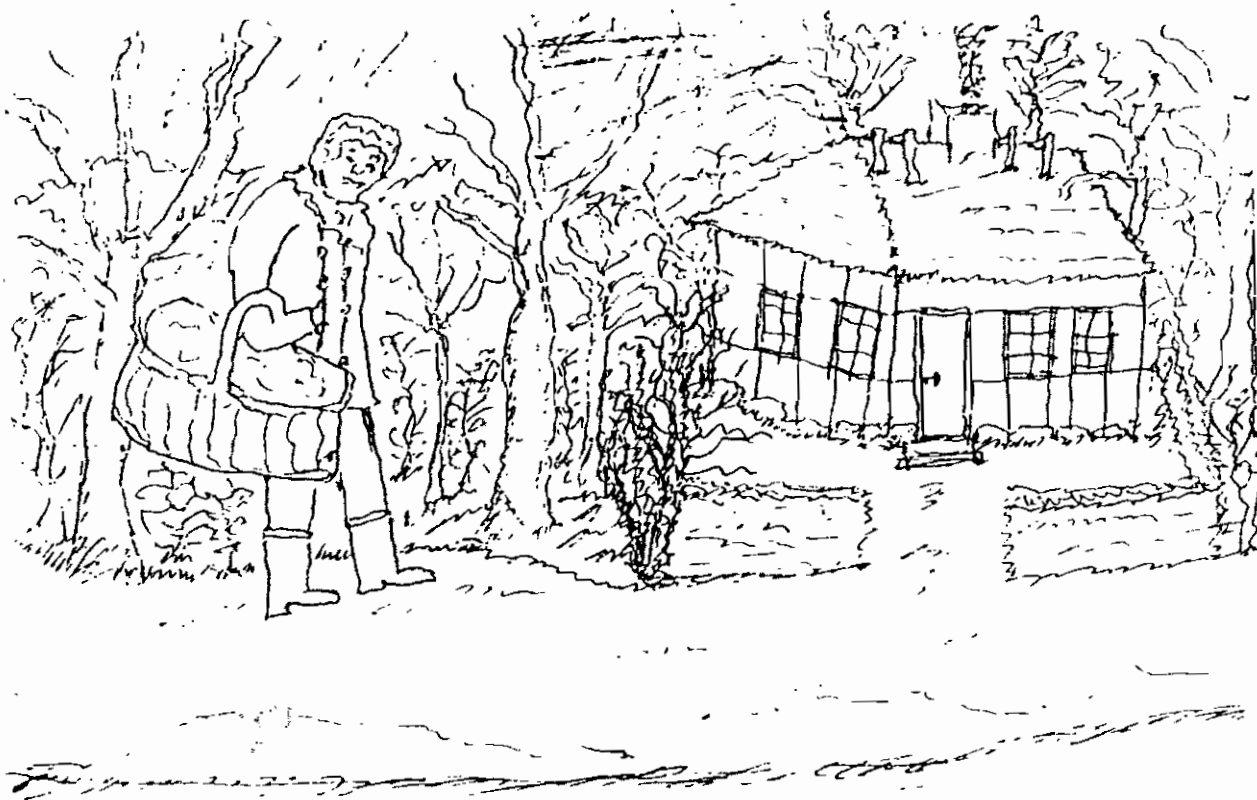

Ærindet tog ikke lang tid. Han jekkede så videre ud ad vejen. Da han kom ud til et kryds (Bjerre-Hornsyld), (der var ingen vejskilte dengang, kun en enkelt sten hist og her på de vigtigste veje). Drengen overvejede lidt, om han nu skulle til højre eller venstre. Han havde engang sammen med sin mor været med rutebil til Horsens. Han svingede til venstre i den tro, det var vist ingen tvivl om, at det måtte være den rigtige vej. Det var det bare ikke. Nu var han imidlertid nået til Hornsyld og så sygehuset ligge nedenfor en bakke. Det kendte han fra dengang, han var indlagt der med skarlagensfeber. Nu var han klar over, at han var langt inde på den forkerte vej. Han satte sig på grøftkanten og småtudede lidt, for nu var han helt sikker på, at hans mor og den anden dame forlængst var kørt forbi der, hvor han skulle være drejet til høj-

re i stedet for til venstre. Det var en forsagt dreng, der senere på dagen troppede op i sin fars værksted. Faderen blev meget glad for at se ham og råbte til fru Møller at når Stense ringede igen, kunne hun sige, at Børge var kommet tilbage. Noget efter kom fru Møller og fortalte, at Stense var så glad, så glad, for at drengen var kommet "helskindet" hjem, og hun ville tage en luftbøsse med hjem til ham. Så var drengen ellers ikke ked af det mere. Moderen havde købt både pile og kugler sammen med bøszen, men disse måtte kun benyttes, når der var en voksen med. Men det gjorde ikke noget. Børge havde forlængst set, hvordan Thomas, når han ikke havde kugler, brugte at lade med noget af en skive kartoffel, som blev trykket ind i laderøret, og så bang-tju kunne man, på ikke alt for lang afstand, give en og anden et ordentlig svip i enden.

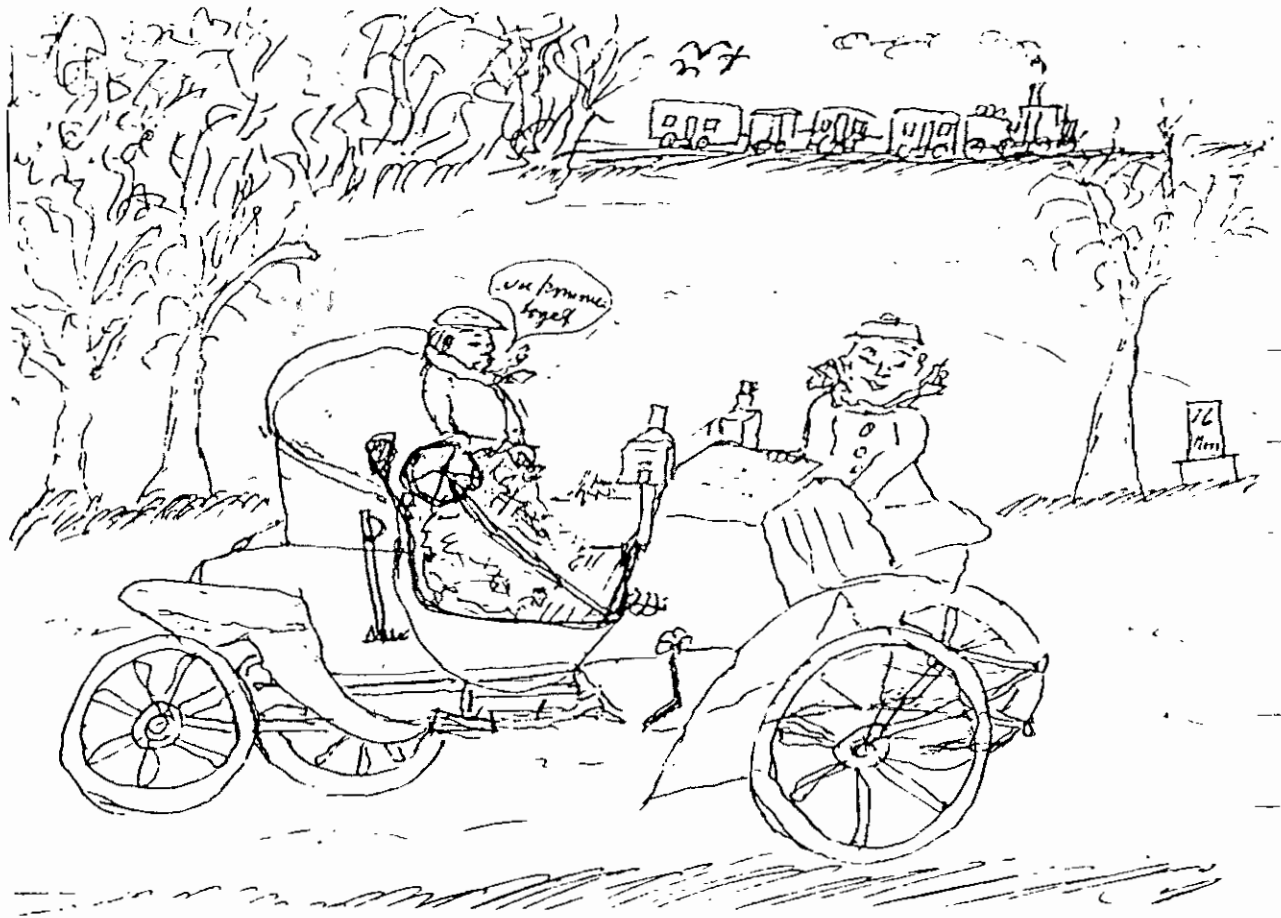
Men nu var Børge og Hans åbenbart blevet så store, at der ikke var nogen, der sagde noget til, at de skød med pile efter mål, (dog ikke efter pigernes bagdel). Fastelavn havde ellers tidligere år været ret indbringende ved, at børnene gik fastelavnsnar, men nu var Børge og hans jævnaldrende blevet for store til disse løjer. Men året forinden havde han gået fra hus til hus og fra gård til gård på lange strækninger og solgt fastelavnsboller. Han startede fastelavn lørdag morgen, så igen fastelavnsmandag. Denne forretning tog han op igen dette år. Nu var det jo blevet lettere, fordi hans mor havde brøudsalget. Det andet år skulle han hente bollerne i Gramrode. Denne handel foregik på den måde, at han fik en stor bagerkurv fyldt med boller under

armen. Bollerne kostede 10 øre og 5 øre stykket. Hans fortjeneste var 20% (altså 2 og 1 øre pr. stk.). Folk var flinke til at købe, så 1 gang om dagen skulle han hjem og have en ny kurv fuld, men træls var det, kurven var tung (især i begyndelsen naturligvis). Mange gange var der rigtig dårligt føre, både med sne og sjap. Sådant nåede han en eftermiddag, hen mod skumringen, efter en tur gennem gml. Klejs og Klejsskov, frem til et gammelt hus. Han havde kun 3 boller tilbage. Dem kunne han måske sælge til Søren Bredager, der boede i huset sammen med sin gamle mor. Søren Bredagers mor kunne nok se, at drengen var træt og ville lave kaffe til ham. Børge sagde så, at så ville han give bollerne til og altså ikke have de 30 øre, han havde fået for dem. Efter hvilen og kaffetåren følte drengen sig helt godt tilpas, da han begyndte hjemturen. Han fortalte sin mor, at han havde givet de to fattige mennesker bollerne gratis, når de nu var så flinke at give ham kaffe, selvom det tog et hul i hans fortjeneste. Hans mor fortalte ham så, at Søren Bredager var een af sognets rigeste mænd, nå men det var jo også lige meget.

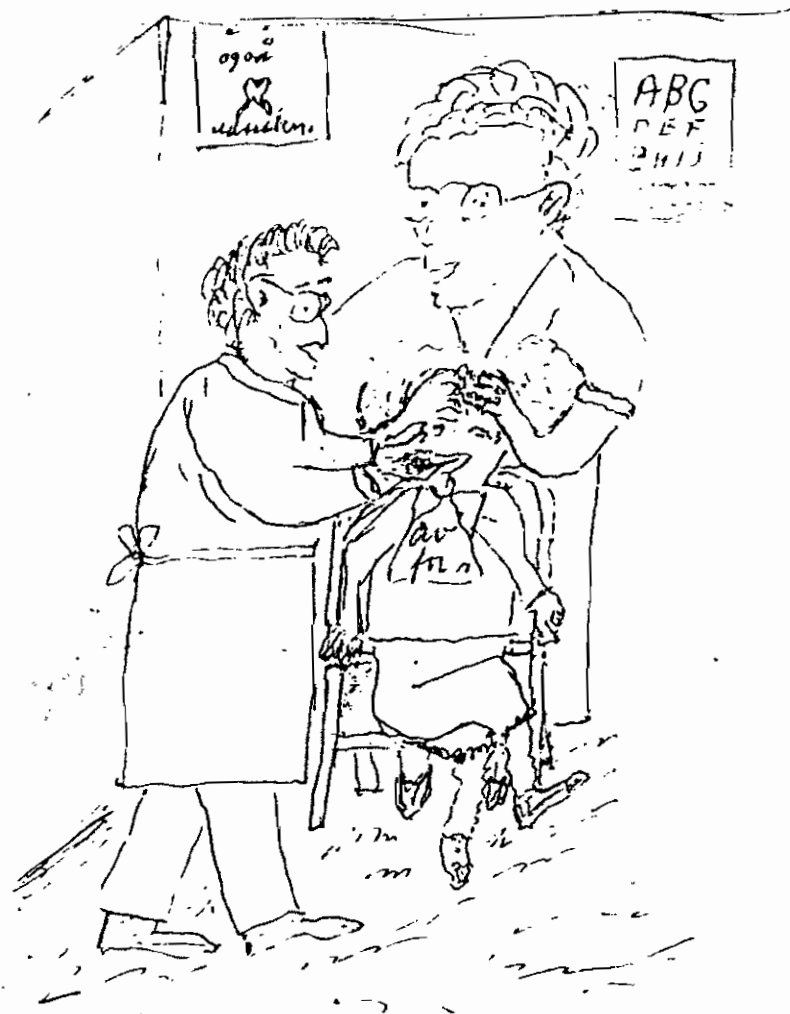
Sådan noget som at passe sine tænder, var der aldrig nogle, der spekulerede på dengang. Man kunne jo få nogle kunstige tænder, når de rigtige ikke kunne mere. Børge kunne i hvert fald ikke huske, han nogensinde havde haft en tandbørste. Men nu var hans mor kommet i tanker om, at han skulle have sine tænder gjort i stand, - de var pæne men fulde af huller, altså dem, der ikke var trukket ud, når han havde haft ondt i dem. Der blev så bestilt tid hos en tandlæge i Horsens. Børge skulle gå til Gramrode og så tage

med toget derfra den pågældende dag. Den dag han skulle afsted, var der en mand, kørende i en mærkelig, men egentlig smart bil efter den tid, for at forhandle med hans far om et eller andet. Manden var flink. Han tilbød, at drengen kunne køre med ham til toget i Gramrode. Det kunne være skægt, først ud at køre i den sjove bil, bagefter med toget, som han aldrig havde prøvet. Bilen kørte faktisk godt og ret hurtigt efter den tids fart, ca 30-35 km i timen. Børge nød det, selvom det blæste koldt ind i den åbne vogn, men så var uheldet ude. Lige nedenfor bakken til Gramrode gik køretøjet i stå. Manden stod af og rodede en del med motoren. Langt om længe snurrede motoren igen, men så råbte Børge: "Nu kører toget ind til Gramrode station".

"Jamen så kører vi bare efter det. Jeg skal alligevel til Stenderup. Vi kommer nok dertil før toget". Bilen drøede afsted henad den hullede vej og svingede ind til Stenderup og op foran stationen, samtidig med at toget kørte ind. Børge sprang af og hoppede op og ind i en kupé. Efterhånden som nu toget nærmede sig Horsens, blev han mere og mere beklemt ved tanken om tandlægens bor, som han havde hørt omtale som et helt torturapparat. Han havde ganske vist fået nogle tænder trukket ud ved en gammel skibslæge, der havde slået sig ned i Barrit. En sådan udtrækning foregik på den måde, at lægens husholderske (en bred og fyldig dame) stod bag ved en stol og holdt drengens hoved trykket ind mellem sine store bryster, og så tog lægen fat om tangen og vupti, var tanden ude, selvfølgelig uden bedøvelse, men det var en anden sag.

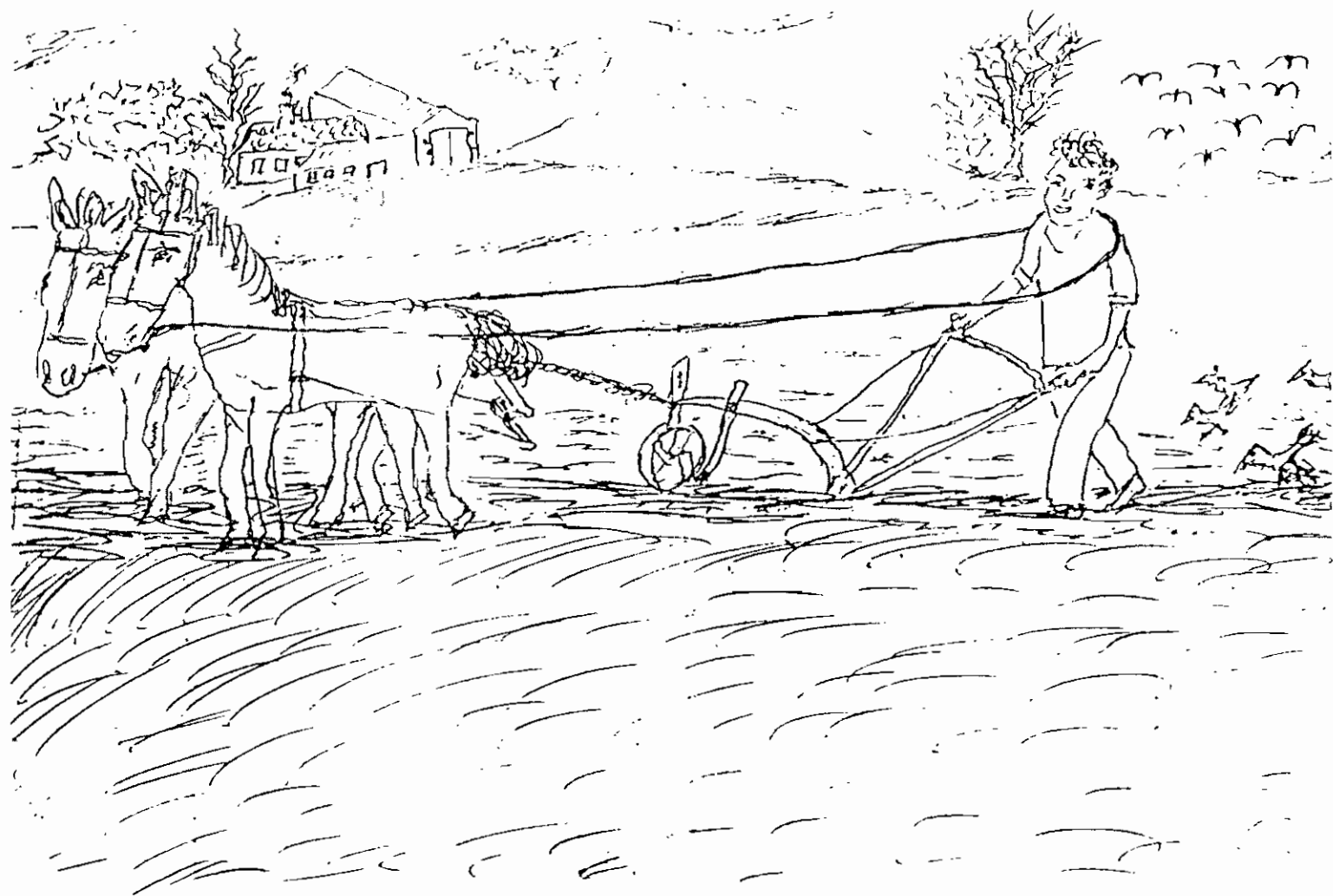

Noget andet var at få boret i tænderne. Nå men det var slet ikke så slemt. Tandlægen havde lige fået et nyt elektrisk boremaskineri, så måske derfor var det ikke så slemt, som han havde hørt. Efter at have fået en tid til næste behandling og besked på at holde sine tænder børstet, begav Børge sig til banegården og kom ind i en kupé, hvor der ikke var nogen. Han fik da rigtig tid til at betragte en sådan. Dengang var der ikke gennemgang i togene, i hvert fald ikke i Juelsmindegrisen, som den kaldtes. Nej, man steg op på et gennemløbende trinbræt, hvor også konduktøren under togets kørsel balancerede fra kupé til kupé, kiggede ind ad vinduet for at se, om der var kommet nye rejsende. Var der det, lukkede han døren op og kom ind for at se billetterne og så ellers ud igen og hen til næste. Lyset bestod af nogle karbidlygter, der var fastgjort i et hjørne af kupéen, siddepladserne var naturligvis træbænke, men der kunne være mange i en sådan kupé, fordi man sad i hele vognens bredde.

Fra 1. april kom Børge til at tjene ved sin farbror Jul på Nøttrup mark. Fra samme tid var han kommet i 4. klasse i skolen, men som reglerne var der, gik børnene i de to stør-

ste klasser kun i skole hveranden dag. (Man behøvede jo åbenbart ikke at blive så klog, når man var barn på landet). Således engang Børge havde tilladt sig at sige til degnen, om ikke de kunne komme til at lære engelsk, - det havde han fået en smule undervisning i i Staksrode skole. "Nej, minsanten om I skal, kan I endda bare lære dansk og for dit vedkommende regning".

Nej, det var nok almindeligt dengang, at kun enkelte fik en videre uddannelse, men så fik landbobørnene så meget mere lov til at få lært at bestille noget. Børge kunne godt lide at arbejde, og nu fik han yderligere sin lyst styret, for ved Marie og Jul var der nok at rive i, men de var meget flinke at være hos, og drengen fik lov til at tage del i alt arbejdet, både i stalden og marken. Jul var en hel del haveinteresseret og fik derved Børges lyst til at blive gartner yderligere vakt.

Jul opmuntrede ham vældig til den slags arbejde, f.eks. kunne han en dag sige: "Hvis du nu vil grave frugthaven i dag, så må du have fri resten af dagen, når du er færdig". Så kan man nok tro, der var fart over spaden, var det så fint vejr, gik det yderligere stærkt, så han kunne blive færdig, på cyklen til Klejs, finde et par kammerater, og så afsted til stranden.

Da Børge var i Staksrode skole, havde Barrit sogn arrangeret en fælles skoleudflugt (for Breth, Barrit og Staksrode skole). Turen gik denne sommer til Kolding, med bus (rutebil) til Daugård station og så med tog derfra til Kolding. Det havde for Børge været alle tiders tur.

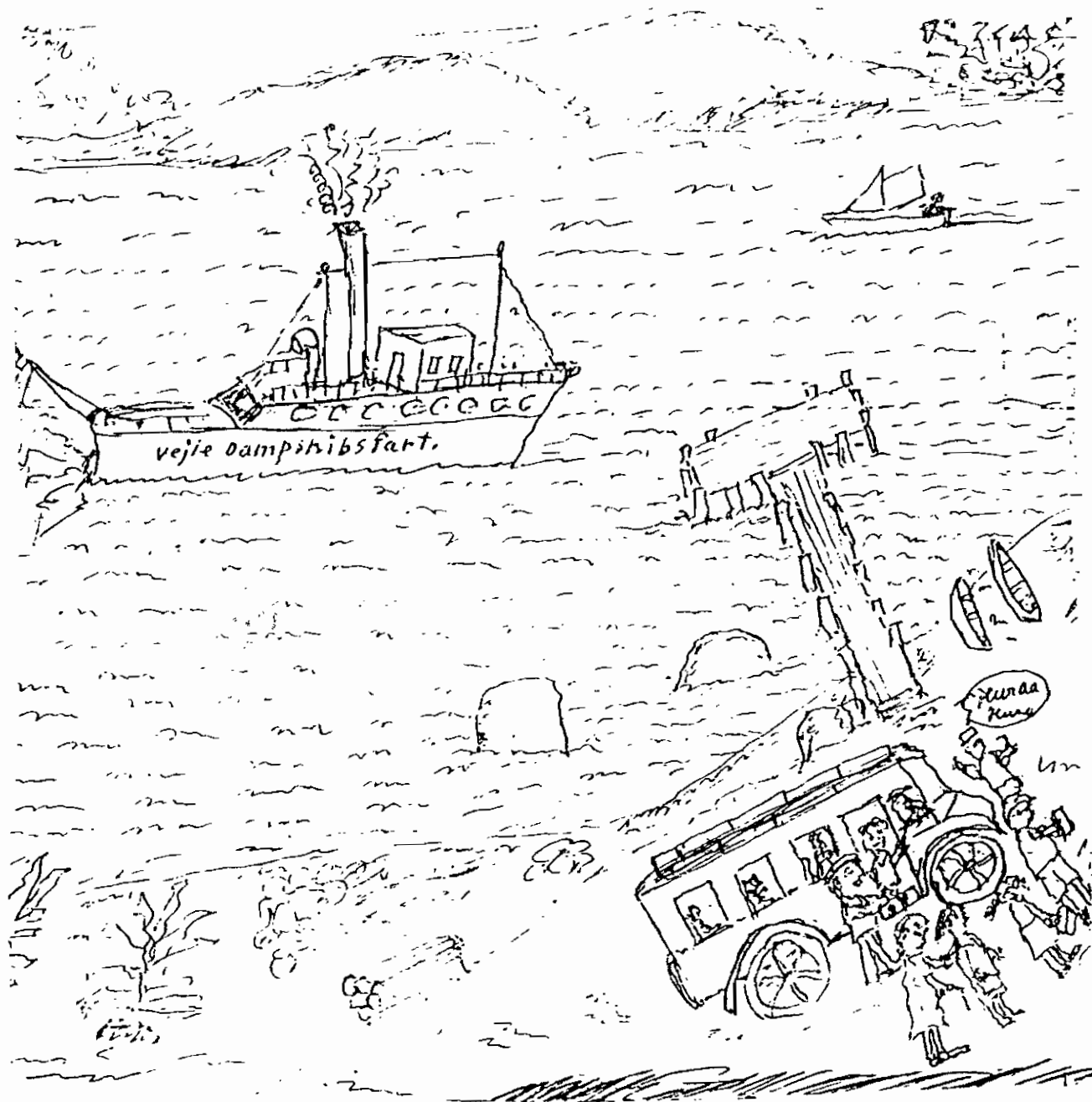

I løbet af vinteren havde Børge skrevet til lærer Pedersen, om han måtte komme med på skolens udflugt til sommer. Denne frimodighed fra drengens side var foranlediget af, af hans far i sin egenskab af udlejningsbil, havde truffet Pedersen i Hornborg, og da Pedersen erfarede, at det var Børges far, var de to mænd kommet til at tale sammen om drengens både "noder" og "unoder", og Pedersen havde da sagt til tømreren, at hvis Børge ville med på skolens udflugt, måtte han gerne det. Selvfølgelig ville drengen gerne det. Børge fik fri et par dage, cyklede så aftenen før den store dag, hvor udflugten skulle finde sted, boede hos sin onkel "skovfoged" om natten. Deres Aage og den lille Ernst skulle jo også med. Man startede fra skolegården. Drengene viste Børge den samme kammeratskabsånd som året før, hvorimod pigerne var noget mere reserverede over-

for ham. Det var han lidt ked af, for han havde faktisk hele finteren gået og drømt om sin gode veninde Sinne. Nå, men bussen kørte til Rosenvold anløbsplads, og var der næsten samtidig, som damperen kom ind. Så ombord i det lille fartøj, og man sejlede til Munkebjerg. De to andre skoler var ankommet. De var taget med toget fra Daugaard. Vejret havde været fint under hele sejlturen, men nu var det begyndt at regne, og det blev ved hele dagen, indtil man igen skulle ombord. Da var det klaret op og blevet fint sommeraftensvejr. Men børnene fandt ud af det alligevel med leg i den store dansesal, der var på hotellet. Der var også en keglebane. Børge og nogle af de gode kammerater fra Staksrode ville ind og have et slag kegler, men der mødte de drengene fra

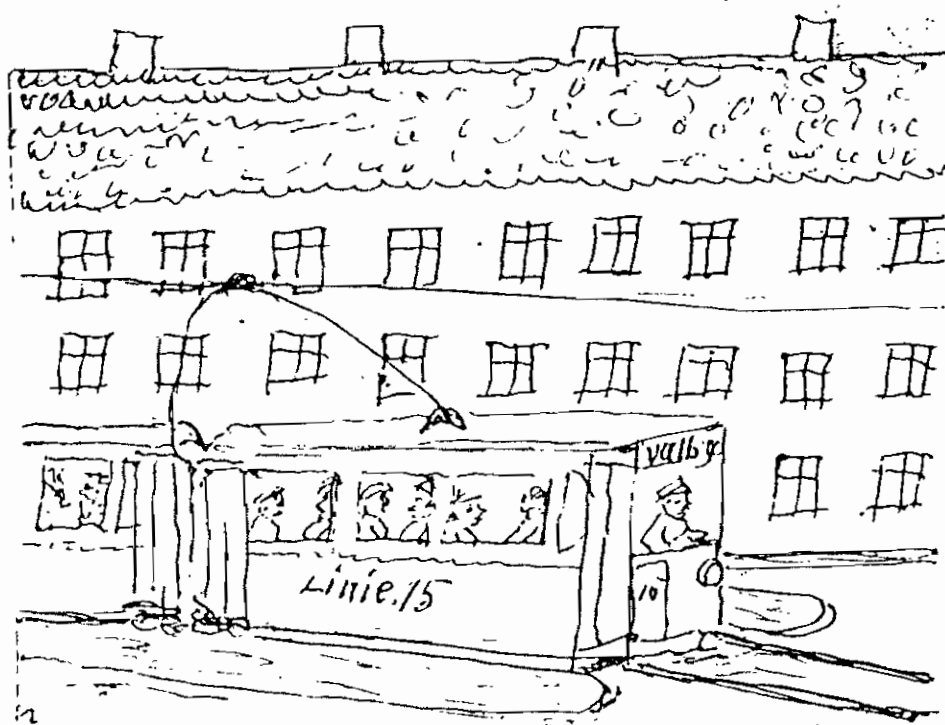
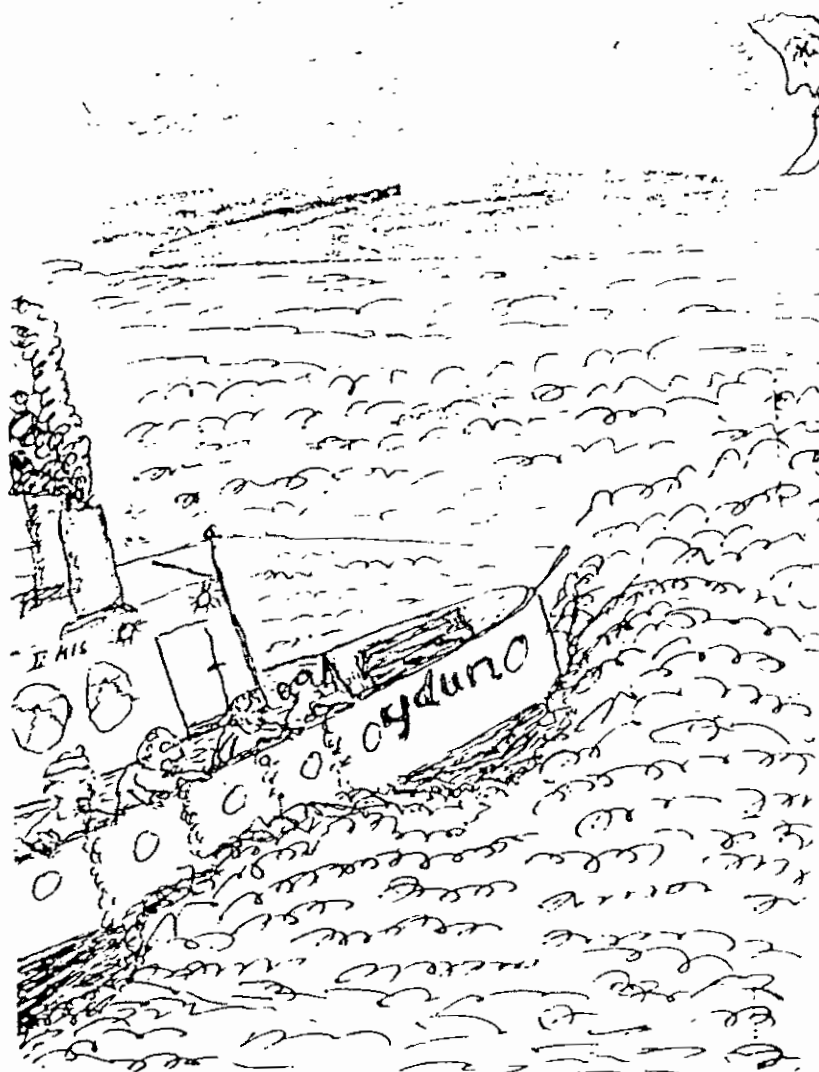

Breth skole. Børge havde hilst på drengen Peter, der blev kanøflet i Klejs skole og derfor blev flyttet tilbage til Breth skole. Han havde jo nok fortalt sine kammerater, at det var en af drengene fra Klejs skole, og så var der ellers lagt op til slagsmål, men så lyder der et råb bag ved Børge, det var Arnold, føreren fra Staksrode skole: "Kom så drenge, der er ikke nogen, der skal være fræk overfor een af vore kammerater". Nå, der blev noget mundhuggeri, hvorefter Børge og Peter fik dysset gemytterne ned, uden der altså kom til kamp. Turen hjemad på fjorden var dejlig. Hr. og fru Pedersen lagde for med sang, og der var jubel hver gang damperen lagde til ved een af anløbsbroerne. Børge sov ved onkelens om natten og mødte igen hos Juels til middag.

Så blev det sommerferie. Den var planlagt at skulle falde til den tid, Børges forældre, hans søster og ham, tilligemed hans onkel Skovfoged og moster Julie skulle på besøg hos hans anden onkel Peter og moster Thora i Vridsløselille. Tømrerfamilien tog med rutebilen til Horsens, gik til havnen, hvor Børges moster og onkel var ankommet med rutebil fra Staksrode. Københavnerbåden "Ydun" var ved at være færdiglastet. De to familier gik ombord. De var selvfølgelig dækspladspassagerer, andet kunne man ikke tænke sig, selvom der var 2. klasse kahytter ombord. Man blev så henvist til at opholde sig i lastrummet mellem al mulig slags last, hvis ikke man, som jo billetterne gjaldt for, ville opholde sig på dækket. Skibet sejlede kl. 6.18, der var nogenlunde vejr, da der blev meldt afgang, men så snart skibet nåede udenfor fjorden, så nærmest stormede det, og det blev værre og værre, jo længere man nåede ud. Børge foretrak at opholde sig på dækket. Det

var alligevel bedre at være der, end nede i det lumre lastrum, men inden længe var næsten alle både fra 2. klasse-kahytterne og de nede fra lastrummet blevet dækpassagerer, det vil sige de stod langs med rælingen og kastede op. Men til København kom man da. Børge og hans søster var vist de eneste, der ikke havde været søsyge. De var friske og nød udsigten ned gennem Øresund med den stærke trafik af dampere og sejlåde. Så lagde skibet til ved Kvæsthusbroen, og der stod så Ejner, der var ansat ved DSB i København. Han var gift med før omtalte Johs. Jensens datter, Jenny. Alle steg ombord i en sporvogn, linie 15, der gik til endestationen ved Valby runddel. Hertil skulle onkelen og mosteren,

hvorefter de tog med rutebil derfra til Vridsløse. Tømrerfamilien var imidlertid inviteret hjem til Jenny og Ejner for resten af dagen. Børge var henrykt for at køre i sporvogn og så alt det, man så af den store by, København. Ved Enghave Plads stod tømrerfamilien så af sammen med Ejner. Han og Jenny boede i umiddelbar nærhed. Efter at have fået morgenkaffe foreslog Ejner, at han, tømreren og Børge skulle tage ud i Zoologisk Have. Børges mor og søster blev hos Jenny for at hvile ud efter nattens strabadser. Igen en oplevelse med sporvognskørsel og så zoologisk have, hvor især aberne betog Børge med deres kunster. Tømreren var også meget betaget. De to kunne slet ikke få nok af alt det vidunderlige, så Ejner, der skulle sørge for, at man var hjemme til middagstid, havde stor døje med at hale de to jyder væk fra burene. Hen mod aften rejste familien så til Vridsløse og var der nogle dage for at fejre et eller andet. Børge lånte en af kusinernes cykel, og han og fætterten Hans kørte rundt og fik en del at se af denne egn. Det der imponerede Børge mest, var at alle veje var enten brolagt eller asfalteret.

Så blev Børge 13 år, og to dage efter kom han hjem fra sin plads hos Jul og Marie. Han var i mellemtiden om efteråret begyndt at gå til præst. Præsten afholdt kun konfirmationsforberedelse om vinteren. Børge skulle først konfirmeres til efteråret det næste år. Det var jo noget langt at cykle, eller sommetider, når vejret var dårligt med sne og frost, at gå, nogle helt fra Lottrupgård, ved Vesterby og helt til Raarup, men der var jo en hel lille flok, så med lidt skæg og ballade kom ungerne gennem disse forberedelser. Selve timerne hos præsten var egentlig ganske rare. Børge var jo stadigvæk i besiddelse af det meste af sin barnetro, så han fulgte temmelig godt med i, hvad der blev fortalt, derfor blev han også meget bitter engang i en time. Sidekammeraten sad og nulrede med hans lomme for at trække lommelørklædet ud. Børge tog hånden ned, for at stoppe det ind igen, men så siger præsten, forøvrigt den navnkundige pastor Hofmeyer (senere biskop i Århus): "Kan du så gå ud i porten, når du ikke kan være opmærksom i timen".

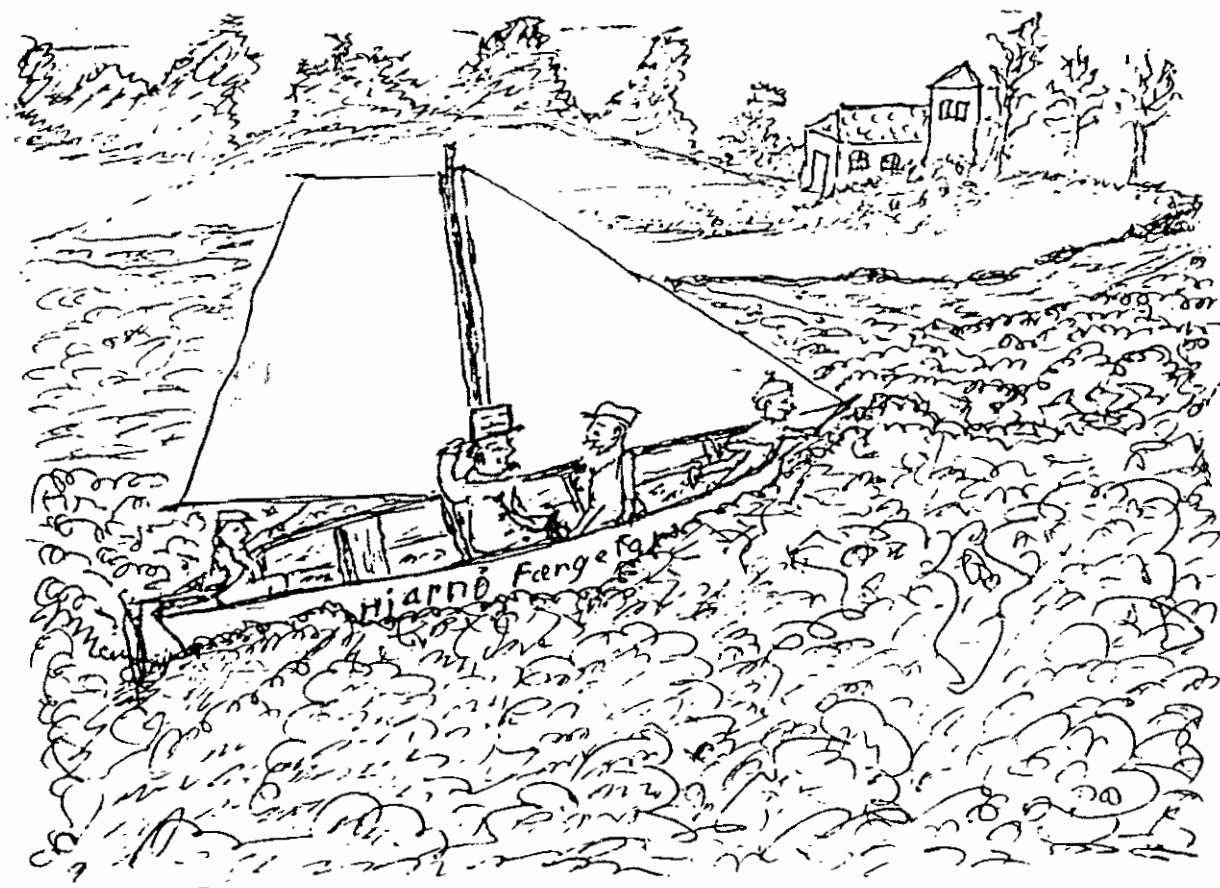

Børge måtte så, godt flov, gå ud og stille sig an i porten, indtil de andre kom ud, og børnene skulle hjem, men han var bitter, og fra den dag, så han ikke spor op til pastor Hofmeyer, når han ikke var i stand til at skelne mellem, hvad der var retfærdigt. Han mente jo, det var Karl, der burde have været ude. Det værste var nu, at den af pigerne, Olga, han så godt kunne lide, hånede ham for det.

Børge havde mellempavnet Aamann. Det bevirkede engang i frikvarteret, da drengene gik rundt i præstegårdsskoven, hvor der løb en lille å, at et par af de mest fremtrædende drenge fandt på, at når Børge var en Aamand, så burde han da opholde sig i åen. Een af de store havde allerede fat i ham for at ville skubbe ham ud, men så råber en anden: "Præsten kan se os". Så Børge slap for den vandgang.

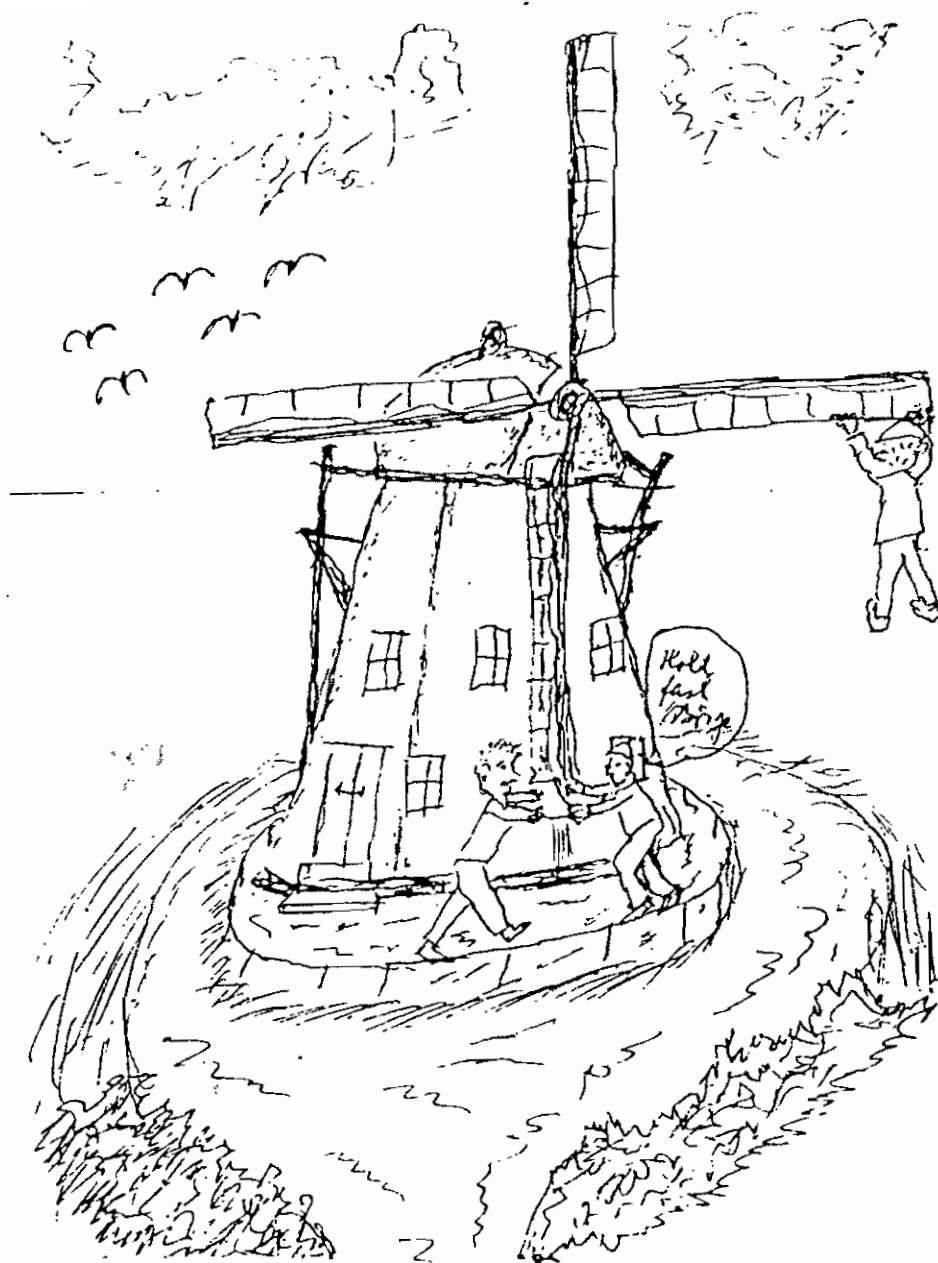

Tømreren var som bekendt blevet biludlejer. Så en søndag morgen kom der bud henne fra pastor Hougaard (kapellanen, der boede i Klejs), at han var blevet anmodet om at prædike i Hjarnø kirke, da præsten i Glud, som ellers havde pastoratet der og på Hjarnø, var blevet syg. Børge bad faderen, om at komme med, hvilket bevilgedes, men som faderen sagde: "Vi skal med båden over for at hjælpe pastor Hougaard med at bære hans sager fra færgen og til kirken", og han tilføjede: "Det blæser meget, tror du, at du tør komme med ud at sejle i den lille båd?" "Husk lige på far, at da vi sejlede til København, var du søsyg, men jeg var ikke".

Dette måtte faderen jo erkende, og drengen kom med. Men hvor det blæste. Færgemanden, der kun havde en sejlbåd, måtte krydse ud og ind, og hvert øjeblik truede det lille fartøj med at kæntre, - men gudstjenesten blev forrettet i denne, een af landets mindste kirker. Turen tilbage var ikke mindre farlig. Hjarnøboerne ville have, at præsten der var en gammel mand skulle blive på øen, indtil stormen stilnede af, men Hougaard, der ikke var uden humor, sagde: "Der er ikke nogen fare. Vi har jo tømreren, om ikke lige fra Nazaret, så fra Klejs, med".

Vinteren gik ellers med det sædvanlige arbejde i savskæreriet, hos bønderne og lidt med at hjælpe hans mor. Men en oplevelse mere skal dog berettes her, for den kunne have fået skæbnesvanger udfald for Børge. Der var tre store drenge, der en dag i skolens middagsfri gik over til Møballe. Han var ikke i møllen. Der var blikstille vejr.

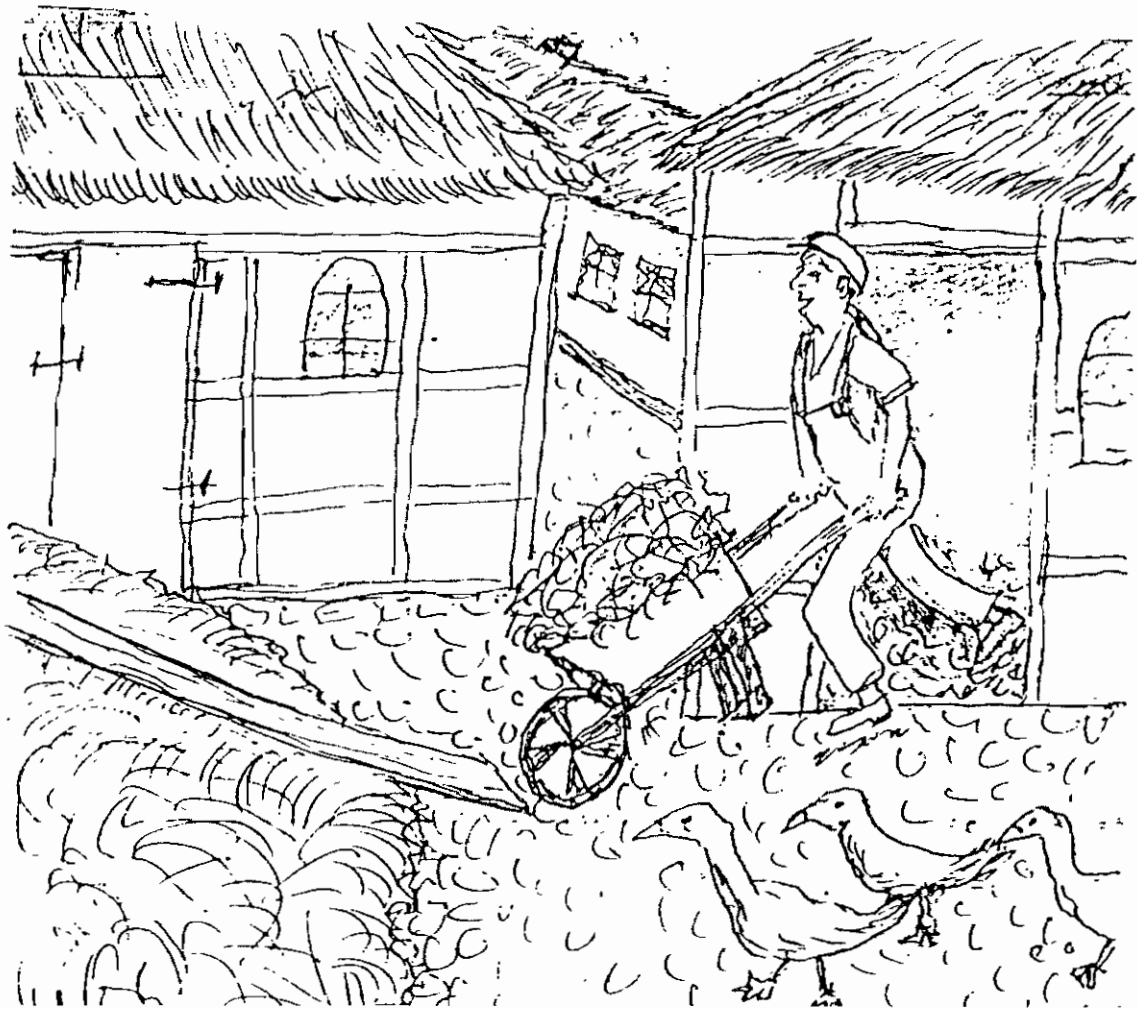
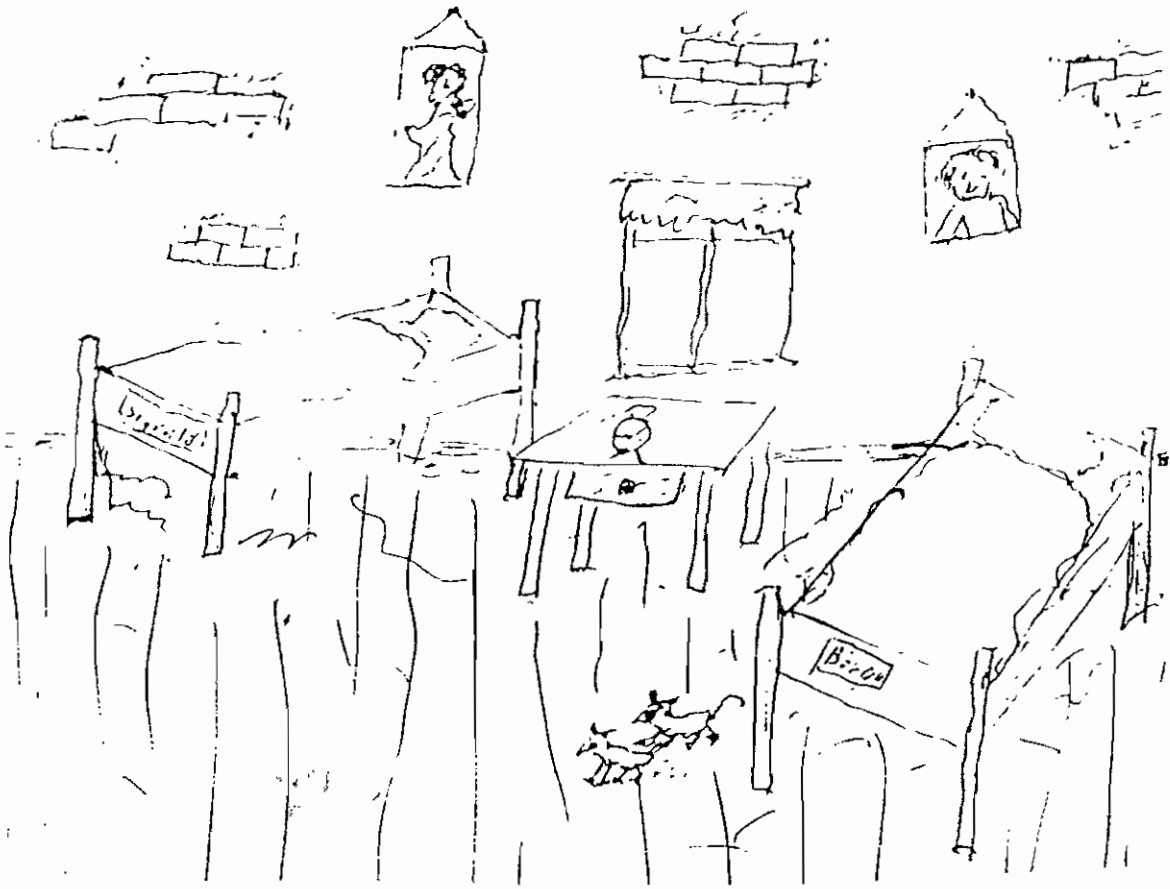
Børge fandt så ud af, at man kunne skubbe vingerne, og når man så hagede sig fast, fulgte man med et lille stykke, indtil ens vægt tvang vingen tilbage igen. Det var skægt. Drengene skiftedes til at tage ture. Børge trak vingen lidt tilbage, og så skulle de andre yderligere give den et skub samtidig med, at han fulgte med op. Men så må der være kommet et lille vindpust, som var nok til, selvom sejlene var rullet sammen, at få vingen til at fortsætte. De to andre var også klar over faren og stod parat til at holde den anden vinge, når den nåede jorden. Det lykkedes for dem at holde den og også at tvinge den tilbage, så Børge, omend langsomt, kunne trykke den ned med sin vægt.

Nu skulle Børge endelig til at være rigtig karl. Hans forældre og han havde talt med en gårdejer, Peder Sørensen i Nøttrup om plads fra 1. april, men Peder Sørensen var ikke glad for, at han skulle i skole hver anden dag, så der var ikke noget endeligt

afgjort. Så en dag, Børge hjalp sin mor med at trække vaskemaskinen, kom degnen ned i kælderen og sagde: "Ja, jeg har skam talt med Peder Sørensen" (det skal her bemærkes, at lærer Sørensen var særdeles gode venner med familien Peder Sørensen). Degnen fortsatte: "Peder Sørensen vil gerne have Børge for sommeren, men det var jo ikke så godt med det her gåen i skole. Jeg har skam gået og tænkt over det, hvad med at tage ham ud af skolen?" "De lærer skam ikke noget om sommeren alligevel". Børge syntes, det var mægtigt, men hans mor var noget betænkelig ved en sådan ordning. Nå, men efter en samtale med faderen også, blev det besluttet, at drengen godt kunne forlade skolen fra 1. april.

Børge mødte så i sin plads ved middagstide, fik et ordentligt måltid mad, for man levede godt hos Peder Sørensen, dog var det den sidste gård på denne egn, der afskaffede spisning direkte fra grød- og kartoffelfadene. (Dette var altså moderniseret nu, men ellers var forholdene ret gammeldags. Karlekammeret var f.eks. under al kritik, med direkte indgang fra hestestalden, halm i sengene, mus og rotter, både under og over gulvet (gulvet var dog af brædder). Efter at have set kammeret, fik Børge anvist den hest, der skulle være hans, når han var med i markarbejdet, men ellers var hans arbejde

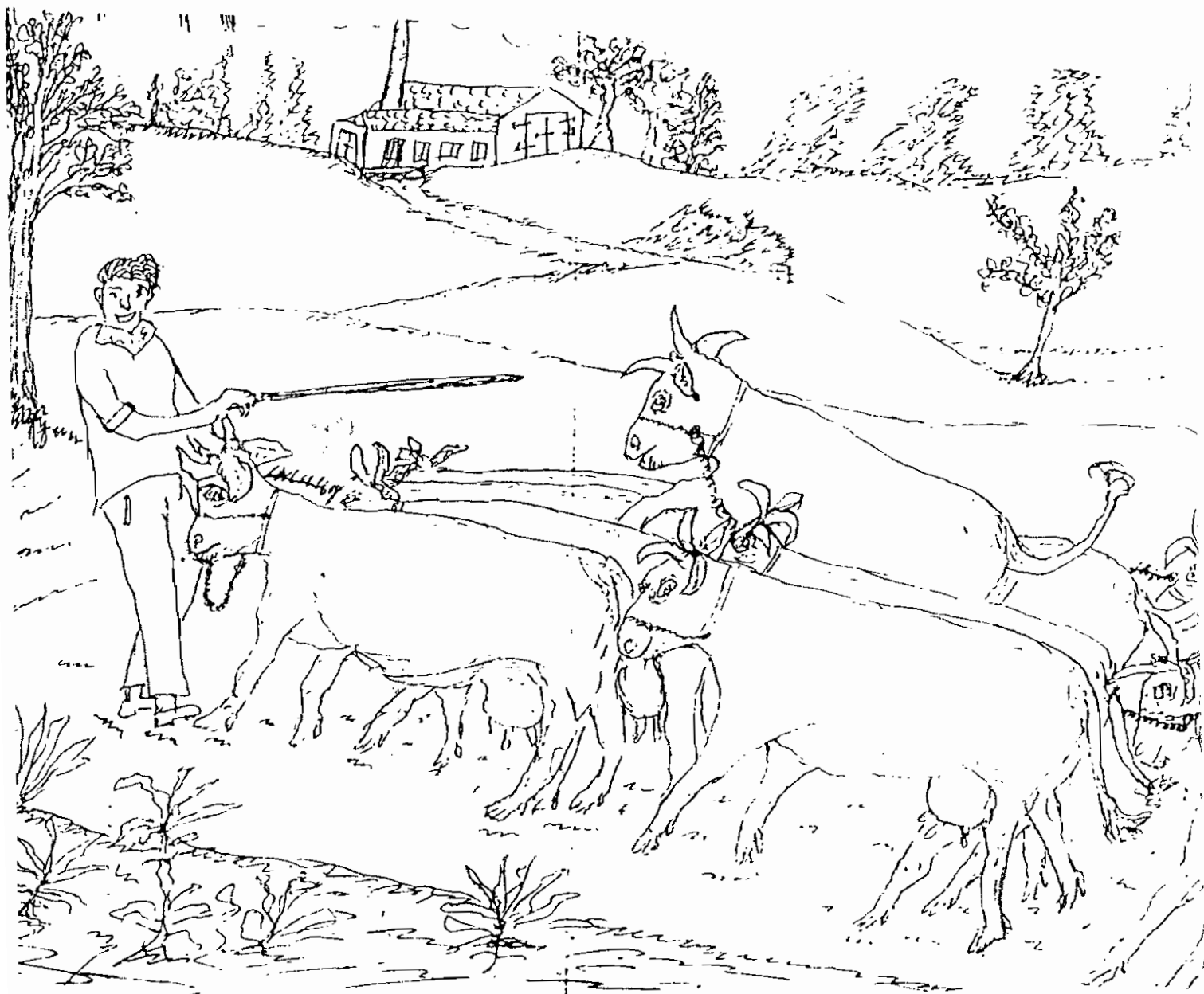

først og fremmest at passe kreaturerne, kun hestene (altså ialt 3 heste), når karlen Sigvardt havde fri, tilligemed skulle han hjælpe Kathrine (konen på gården) og pigen Helene med morgenmalkningen. Drengen fik så denne den første dag sin hest spændt for en arbejdsvogn, og så kørte han ellers hjem efter sit karlekammerskab og sit tøj. Det var ikke fri for, at han følte sig som en rigtig karl, der nu for alvor betød noget. Da han rullede ind foran huset ved savværket, og tømreren kom ud for at hjælpe med læsningen af skabet, for en ordens skyld skal det lige bemærkes, at moderen kom ud med en dåse småkager, som hun mente, kunne være rart at have i bunden af skabet.

Velankommen til gården igen, hjalp Peder Sørensen drengen med at spænde fra, alt imedens han forklarede Børge, hvad hans pligter var, hvoriblandt var, at han altid skulle have en kniv i lommen, for som han sagde: "Ingen røgter uden kniv". Man gik så rundt i stalde og lade, det var ikke lidt, der blev læsset på skuldrene af den 13-årige dreng, men han var i den sidste tid taget voldsom til at gro, kræfterne var også gode nok, mente han i hvert fald. Til sidst kom man ind i huggehuset, hvor der var en del værktøj, alt sammen noget, drengen også skulle have kendskab til, for her lavede man så godt som alt træarbejde selv: træstager, tøjrekøller, svingler o.s.v. Træarbejde var jo ikke helt ukendt for Børge, da en del sådant også blev fremstillet hjemme i tømrerværkstedet, ganske vist noget mere maskinbearbejdet. Kl. 6 kom karlen hjem fra marken. Han havde harvet på hjemmemarken (lige udenfor gården). Den anden mark, udemarken lå et par eller 3 km borte. Peder Sørensen sagde så til Børge, at han skulle gå over og hilse på karlen, hvilket han gjorde med at række hånden frem, hvilket Sigvard ignorerede, og i stedet for sagde han: "Hvad fanden står du og glor for, hjælp mig med hestene, bare vent lidt din opløbne knægt (han var ikke selv ret stor), så skal jeg snart få dig lært, hvad du har at rette dig efter her". Det var lige ved at få tårene frem i drengens øjne, men han prøvede på at gøre Sigvard tilfreds med alt, hvad han foretog sig for ham. Så gik man ind at spise aftensmad, og karlen og Peder Sørensen drøftede noget markarbejde. Kathrine, som var meget nysgerrig, pumpede Børge for alt nyt fra Klejs-kanten. Pigen kiggede så smilende til Børge, somom hun ville tage ham i sin beskyttelse. Kl. halvfem næste morgen kom pigen og kaldte på Børge. Han skulle med over i stalden til malkning. Karlen kunne sove noget længere (han skulle jo kun have hestene ordnet inden morgenmaden). Det var nu ikke nær så nemt at malke, som man skulle tro, for nok havde drengen, sådant for sjov, flere gange fået en stråle mælk ud af en koptatte hos Niels Nielsens, men rigtig malkning, det var noget andet, men Kathrine, som forøvrigt viste sig at være meget flink, blot så utrolig nysgerrig, hun hjalp ham, så det faktisk gik nogenlunde. Da man var færdig med malkningen, kom Peder Sørensen og hjalp til med at få spandene (jungerne) ud til vejen, hvor mælkemanden afhentede dem. Derefter hjalp de hinanden med at fodre kreaturerne, kalvene og grisene. Kathrine gik til hønsene, og Helene gik i køkkenet for at lave morgenmaden, som bestod af varm mælk med kold grød i. Bagefter fedtebrød og kaffe. Karlen fik et par rundtenom brød og en flaske øl (hjemmebryg) med, og så red han ud i ydermarken. (Harven, han skulle bruge, tilligemed den, Børge senere skulle køre, havde Børge og Peder Sørensen kørt

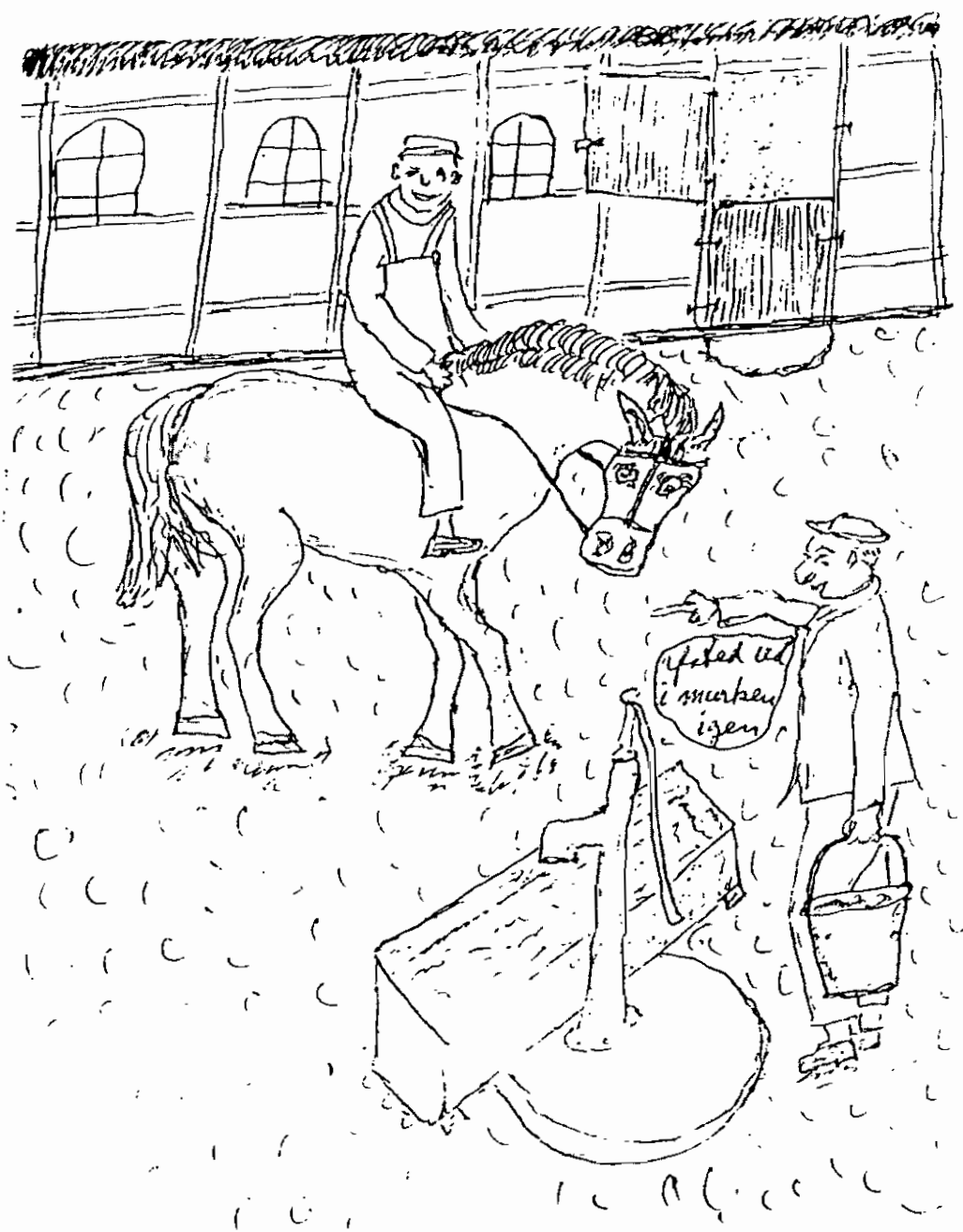
jo samtidig den mark at se.

Efter morgenmaden skulle Børge have møget ud bag kreaturerne og i svinestierne. Derefter skulle han have de 12 køer trukket ud på græs. Peder S. hjalp ham naturligvis denne første morgen. De skulle ikke længere end ud på græsmarken lige udenfor gården.

Da dette var tilendebragt, sagde Peder S., at han nok selv skulle flytte dem den dag, en anden dag skulle han nok sætte ham ind i dette arbejde, men i dag ville han gerne have ham ud at hjælpe Sigvard med harvningen i ydermarken. Efter af Børge havde været inde at få et par klemmer og et glas mælk, svingede han sig op på hesten og red ud til karlen. Denne viste ham tilrette med arbejdet uden at være ondskabsfuld, så Børge mente nok, at det kunne ske, at de to kunne blive gode venner. Kl. 20 min. i 12 beordrede karlen til holdt, og så red man hjem til gården og fik hestene fodret, vandet og børstet af, så man var inde til spisning kl. 12.

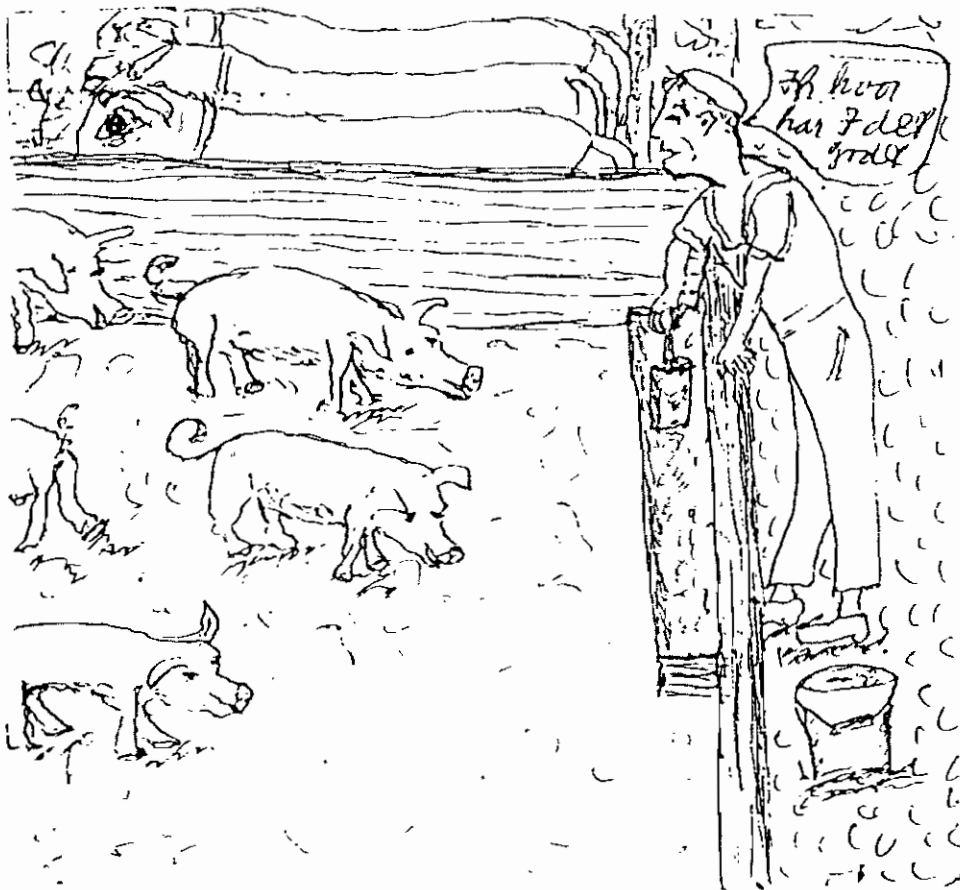
Så var der middagspause til kl. 1, hvorefter Børge red alene ud i marken for at fortsætte harvningen. Sigvard skulle have nogle maskiner gjort klar til såning. Kl. 20 min. i 6 holdt drengen, spandt harven fra og red hjemad til gården, hvor han ankom, glad og lidt stolt. Hesten trak tørstig hen efter vandtruget, hvor netop Sigvard stod. Han kiggede vredt på Børge og sagde så: "Ud i marken igen med dig. Vi holder ikke i marken før kl. 6, at du ved det din dumme knægt".

Drengen prøvede at få hesten drejet af gården igen, nu var han hverken stolt eller glad mere, men så kom Peder Sørensen ud fra kostalden og sagde: "Nej, når han nu er kommet hjem; så skal vi ikke have sådant noget pjat, så husker du for fremtiden, at vi ikke spænder fra i marken før kl. er 6, det er kun til middag". Børge fik så hesten vandet og trukket ind, så kom Sigvard ind i stalden, hvor drengen stod og kælede med hestens mule, for han smægrød, og det skulle jo ikke ses. "Hvad fanden står du og flæber for, se at få noget fodder for hesten, så kan du forresten selv passe den om dagen.

Du kan godt nå at strigle den om morgenen, inden du går over at malke. Jeg skal nok kalde på dig i god tid".

Dette var jo ikke meningen, efter det, Peter Sørensen havde sagt til drengen, men han forstod straks, hvad karlen var ude på, idet han sagde: "Prøv blot at sige til "Manden", at jeg har forlangt dig til at passe din egen hest, så skal jeg nok sørge for, at livet bliver uudholdeligt for dig her". Nu gik drengen, efter at have fodret hesten ind på værelset for at klæde sig om til vaskning. Han vovede at spørge Sigvard, om ham måtte vaske sig i vaskefadet: "Ja - hvor ellers, men det skal være ude i stalden, jeg vil sgu ikke have alt det røgterlort herinde på værelset". Børge tog så fadet, som var halvt fuld af snavset vand fra karlens vaskning, han spurgte, hvor han måtte hælde det ud: "Nu skal jeg hælde det ud", sagde Sigvard, og så kylede han det lige i hovedet på drengen. Nå, men Børge fik sig pyntet lidt op og så fulgtes de to "karle" ad ind

at spise, maden var god, og der var rigeligt af den. Det var i hvert fald rart, for Børge var i den alder, hvor man har en glubende appetit. Da de kom ud i kammeret igen, lavede Sigvard et par papskilte og satte et på hver af sengene, for som han sagde, han ville ikke risikere, at Børge skulle kravle i den forkerte. Om aftenen cyklede han hjem til Klejs og blev kærligt modtaget og spurgt ud, men han skulle ikke have noget sagt om, hvordan karlen havde behandlet ham. Tømrrerfamilien blev dog klar over, at de nu havde en rigtig røgter i familien, for hans søster begyndte at snerpe næse og sige: "Pu-ha, hvor du lugter af ko og heste". Dette stødte ham lidt, for han troede selv,

at han havde vasket sig grundigt og kunne heller ikke selv lugte noget (men sådant er det vist).

Da han kom hjem på værelset igen, kunne han se, at der lå en under dynen i Sigvards seng. Ham mente heller ikke, det var Sigvard, men desuden forholdt han sig ganske roligt (lidt bange var han nu). Lidt efter, at han var kommet i seng, kom Sigvard ind i kammeret, og idet han listede hen til Børges seng hviskede han: "Sover du Kvist"(navnet var et udtryk fra hans side om et øgenavn). Drengen svarede ikke. Så gik Sigvard i seng og lidt efter blev der en hvisken ovre fra hans seng, alt i medens han engang imellem sagde: "Sover du?", uden at han fik svar.

Børge blev nu klar over, hvorfor der skulle skilte på sengene. Det var fordi hans kæreste skulle komme, imedens han var ude på indkøb eller et eller andet, og så for, at hun ikke skulle kravle i den forkerte seng, havde han altså skiltet med den seng, hun skulle lægge sig i, til han kom hjem.

Om morgenen spurgte Sigvard, om Børge havde sovet godt om natten og var i det hele taget meget flink. (Pigen var forsvundet igen). Det var regnvejr den dag, så man gik i gang med at tærse korn. Da man så var færdige med dette, skulle kornsækkene bæres op på stuehusets loft.

Sigvard tog en på nakken og begyndte at gå over gården med bylden på nakken. "Manden" spurgte Børge, om han mente, at han kunne bære en sæk op på loftet. Jo, det troede han da nok, han kunne. Peder Sørensen viste ham så, hvorledes han kunne tage sækken, løfte den op på en arbejdsvogn, der stod i laden og så stille sig med ryggen til sækken og tage den på nakken. Drengen prøvede men var meget betænkelig ved prøven. Ved at bide tænderne sammen, lykkedes det at balancere over gården med bylden, men hvordan med at komme op ad "hønsstigen" til loftet med den, det var noget andet. Det lykkedes også. Karlen var overrasket over at se, at han var i stand til dette arbejde, men Børge gruede for den næste sæk og alle de andre, han skulle bære op, men han agtede at holde ud, til han styrtede, så ikke Sigvard skulle have den fornøjelse, at han måtte give op. Den aften var det blot om at komme i seng så snart han havde spist. Børge blev efterhånden mere og mere glad for at være tjenestedreng på gården. Han tog de forskellige genvordigheder med, at det kunne nok ikke være anderledes. Sigvard, var han efterhånden blevet hårdet overfor. Han kunne blot ikke respektere ham for hans egoistiske påhit, som man i dag nærmest ville kalde sadistiske, f.eks. dette med at gøre Helene al den fortræd, han kunne finde på. Een af de ting, som fyren burde skamme sig over var, at når karlene gik ud fra eftermiddagskaffen, som de fik kl. 1, og de gik forbi pigens kammer der var indgang til fra bryggerset, så lukkede han gerne hendes dør op og gik ind og hev dynen af hende (hun måtte hvile sig, fra hun var færdig efter middagsmaden og havde stillet kaffen an. Hun skulle ikke begynde i marken før kl. halv to). Samtidig fyrede han en eller anden sjofelhed af sig. Børge sagde engang til ham, at han syntes ikke, det var pænt gjort, men fik selvfølgelig selv et beskidt svar. Så tænkte drengen sit, nemlig, at Helene i hvert fald var en meget nobel pige, det kunne vist ikke siges om Sigvards kæreste.

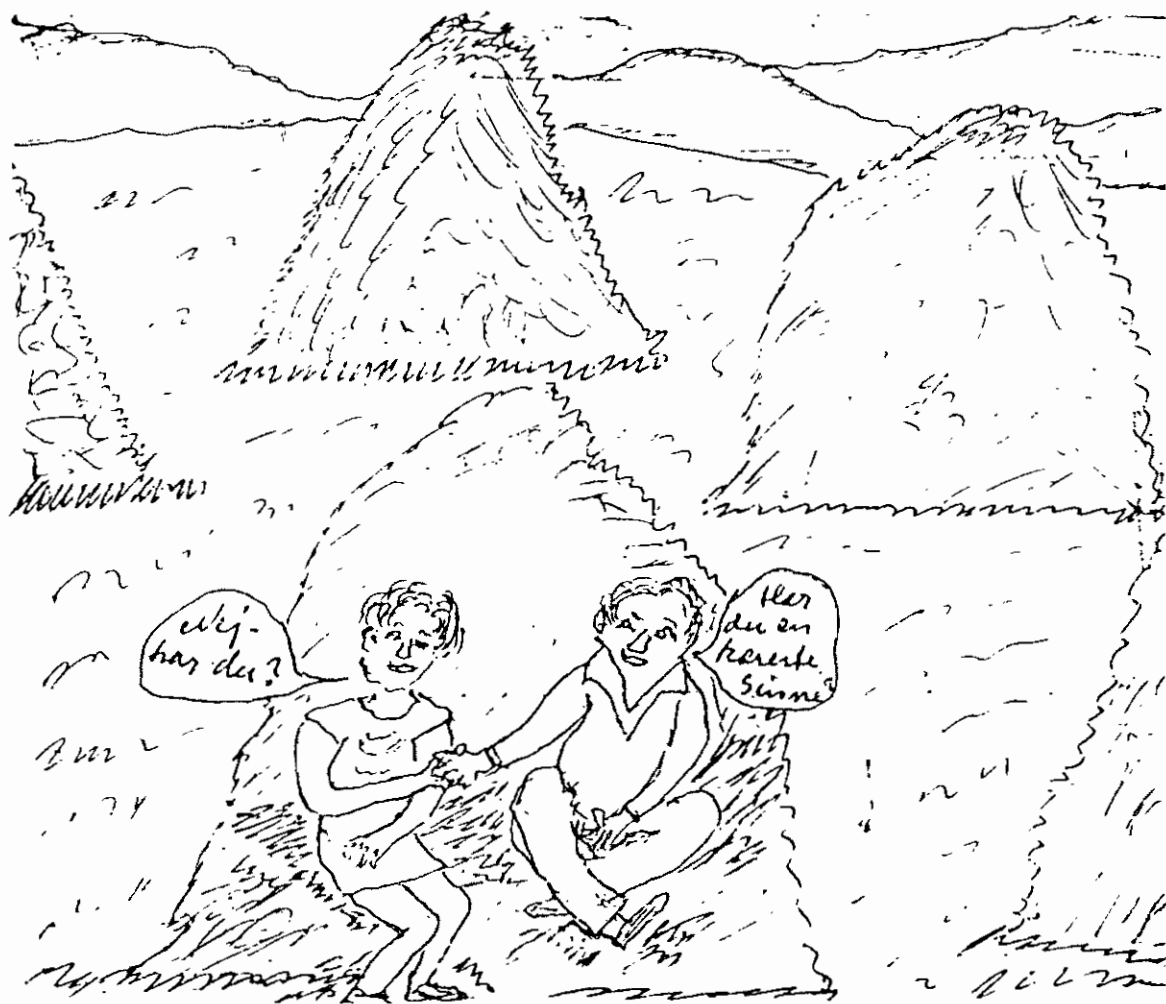
Efterhånden var det blevet roetyndingstid. Sigvard og Børge cyklede ud til ydermarken, hvor roerne var dette år. Børge fik så besked på, at han skulle holde vagt, når de var kommet til roemarken, så "manden" ikke skulle komme uventet, imedens karlen tog sig en lur ved hegnet, ligeledes skulle han vække ham i god tid, inden pigen mødte. Dette var om morgenen, og det gentog sig igen efter middag. Børges agtelse for karlen blev ikke just styrket af noget sådant, for ellers var Sigvard vist regnet for en dygtig karl.

Som før omtalt var Børges vigtigste beskæftigelse at passe kreaturerne og dyrene i det hele taget. Det var et arbejde, han godt kunne lide, og han mente også, at dyrene kendte ham. Han kælede med dem, så snart der var lidt tid til det, især var der en

tyrekalv, omtrent fuldvoksen. Den var Børge i hvert fald ikke i tvivl om, at den var særlig glad for ham. Ellers kunne især køerne, når de skulle trækkes på græs helt ude i ydermarken give ham mange bryderier. Alene vejen derud, det var ikke så let med et kobbelt køer sammenkoblet 4 x 3. Kom der et køretøj, var det ikke let at få dyrene til at vige langt nok til side. Springe på nakken af hverandre ville de også tit, med det resultat at der kom en vældig fart i hele slænet. Ankommet til græsmarken begyndte problemerne igen, for så ville de kun æde og var vanskelige at få tøjret ved hver sin stage, men det gik dog. Det værste var, at Børge tit var rigtig elendig om morgenen. Hans mor mente, at det skyldtes, at han voksede så meget. Det gjorde han i hvert fald, så meget, at da konformationsholdet skulle fotograferes det efterfølgende efterår, hvor man inden selve konformationen var hos præsten et par gange for at få frisket sin kristelige barndom op, da bøjede han ned i knæerne, for selvom han blev stillet bagerst i gruppen, ragede han alligevel op på højde med præsten, som jo var en høj mand. Nå, det var et lille sidespring. Som sagt, Børge var tit rigtig elendig tilpas om morgenen. Det var så slemt, at han var rigtig godt misundelig på grisene, som kunne ligge og daske i det friske halm, han lige havde lagt over til dem, hvorimod han måtte blot muge ud og ellers afsted med køerne. Når han sådan var dårlig, og han ellers ikke skulle blive i ydermarken, gik han somme tider ind til sin tante Marie, som

vejen gik forbi, på hjemvejen og fik et glas kærnemælk, og hvis særlig galt, en tablet. Tro nu ikke, han gik sådan og hang med næbbet ret tit, nej knægten udviklede sig vist til en hel frisk fyr. Han var da også i en periode, ja vist kun ialt 4 gange "kæreste" med en af sine gamle skolekammerater, Sinne hed hun, mærkelig nok det samme navn som hans sværmeri i Staksrode. Sinne var lidt ældre end Børge. Hun hørte til holdet, der blev konfirmeret om foråret og var kommet ud at tjene hos Jens Georg på Klejs Vestermærk. En aften efter at karlene og pigerne i Nøttrup havde været ude (så godt som alle sammen) for at arbejde med høet, det var en rigtig varm sommeraften, alle de unge havde samlet sig ved Peder Sørensens indkørsel, altså også Børge. Der blev sunget og grinet, fortalt historier, og nogle af de voksne karle og piger blev vist også lidt glade for hinanden, så fik Børge øje på Sinne, der kom cyklende hjemmefra sine forældre, der boede i gml. Klejs. Een af karlene sagde så: "Uha sikken pæn pige, er det ikke noget for dig Børge?" Jo det var det da vist, tænkte drengen - ham op og få fat i sin cykel og så bagefter pigen. Han indhentede hende ret snart, og Sinne lod til, at det var helt rart at snakke med en af sine gamle skolekammerater (selvom hun var blandt dem, drengene, deriblandt Børge fra Klejs skole havde overfaldet engang, de som før omtalt havde ligget på lür i vejgrøften). Da de to børn nåede ud til, hvor Børge havde været med til at stakke hø om dagen, sagde han: "Vil du ikke med over og se vore høstakke?" Joh, det ville hun da godt, så gik man over på marken, talte stakkene og satte sig så

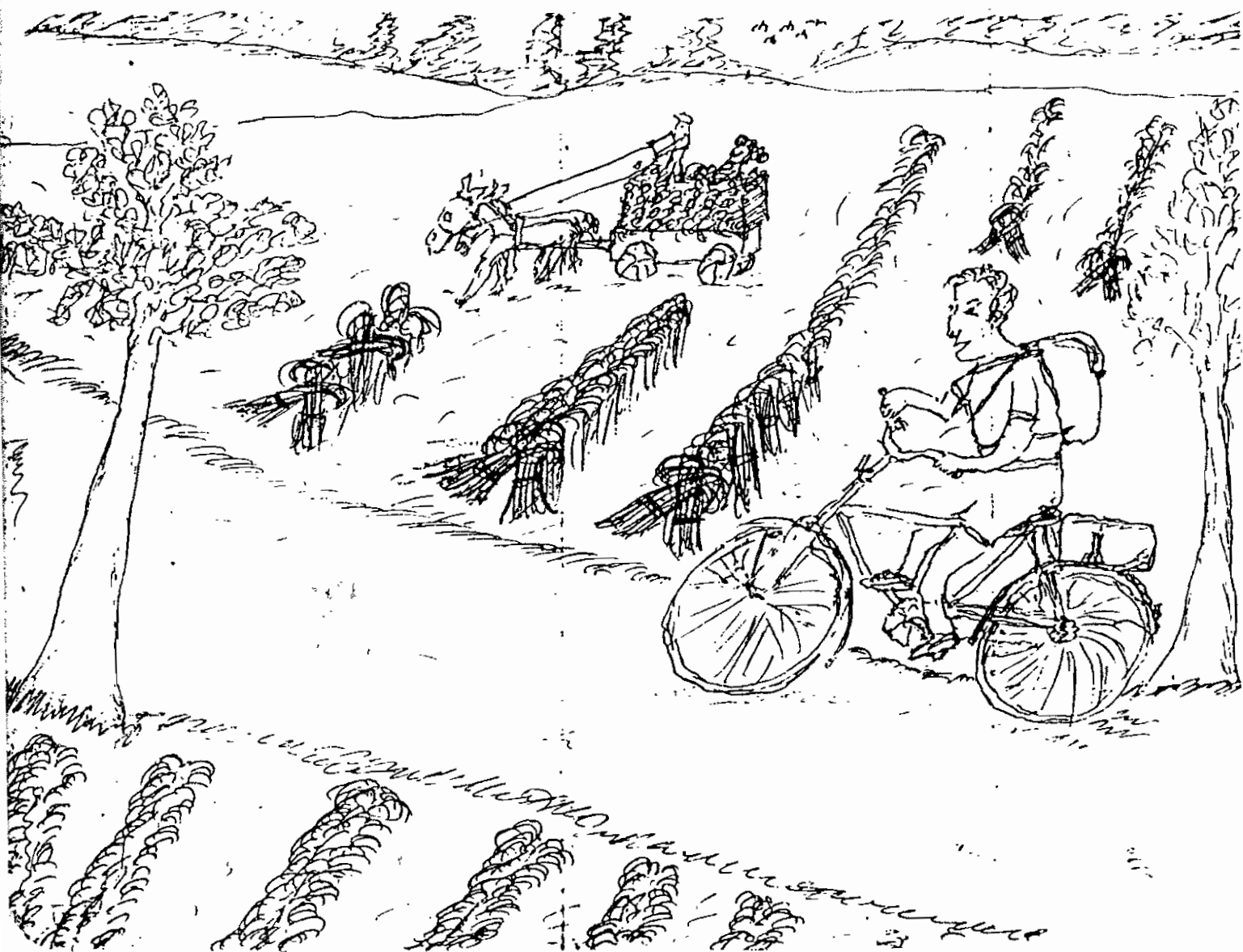
ned i een af dem. Børge vovede at række hånden over til Sinne og om ikke hun tog den i sin. Da man sådan havde siddet og snakket lidt, mest om deres pladser og lidt fra skoletiden, cyklede de videre ud til Sinnes plads, gav hinanden hånden og sagde farvel. Børge spændte så hjemad til Nøttrup igen, men han syntes, han havde sådan en ukendt fornemmelse i sig, en ganske rar fornemmelse. Nogle gange hentede han Sinne, når hun var hjemme hos sine forældre, og de fulgtes så ad hjem til hendes plads, men lidt efter lidt kunne Børge mærke, at hun blev mere kølig overfor ham. Hun lod et par gange skinne igennem, at hun, der selv var konfirmeret, regnede ham for en skoledreng, i hvert fald at han burde være det, og så holdt det kæresteri op.

På gården havde de en tyrekalv, som det før er nævnt, en næsten fuldvoksen tyr. En dag Børge havde været i marken, havde smeden været der for at sætte ring i næsen på den. Da Børge kom hjem og skulle til at fodre, stod han der og klagede sig og kiggede på

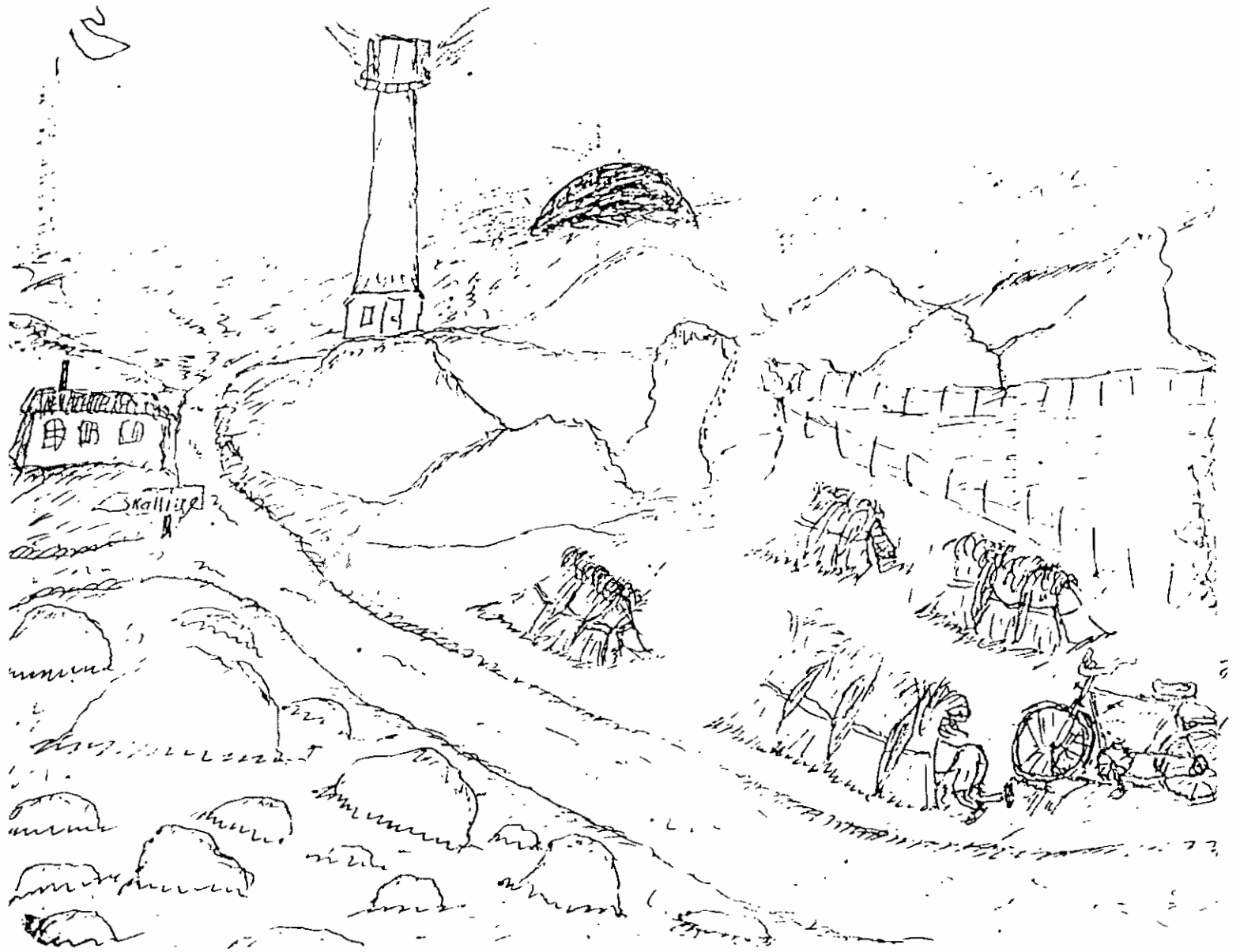

sin gode ven med nogle store bedrøvede øjne. Børge trøstede ham så godt, han kunne. Der gik nogle dage, tyren var begyndt at komme på græs, lige bag gården. Han havde ondt i næsen stadigvæk, men var ellers skikkelig, når han blev trukket ud og tøjret. Han kunne dog ikke rigtig æde. Så blev der sendt bud til dyrlægen. Han skulle komme tilligemed smeden for at få ømheden ordnet. Smeden kom, ligesom Børge var omme for at trække tyren ind. Smeden kom om for at se på tyren, men aldrig så snart havde tyren fået øje på smeden, før den blev fuldstændig rasende, - rev tøjret ud af hånden på Børge og satte efter smeden med et ordentlig brøl. Denne fik vendt i en vældig fart og sprang afsted så hurtigt som nogen elitegymnast, ind gennem en dør, som han fik smækket for næsen af tyren. Tyren fortsatte så om til stalddøren, som heldigvis stod åben, så den kunne løbe ind i sin bås. Børge fulgte bagefter, fik den beroliget og fik den bundet. Da dyrlægen kom, gik han op til tyren og hurtig gav han den en indsprøjtning, så den lagde sig ned og var bedøvet. Så først vovede smeden sig frem, og de to mænd kunne ordne betændelsen. Bagefter var tyren lige så kælen som sædvanlig, når Børge gik til den.

Høsten fik man på gården, ved hjælp af stabilt vejr, ret hurtigt overstået. Der blev afholdt høstfest i gården sammen med den daglejer og hans kone, der havde hjulpet til og så selvfølgelig tilligemed gårdens egne folk. Det var et godt gilde. De to karle, Sigvard og Børge fik henholdsvis en lille rus på og en god mavepine. Umiddelbart efter høstfesten fik Børge sommerferie. Hvordan denne skulle udnyttes, havde han et stykke tid i forvejen gået planlagt ved at tale med Møballe (mølleren i Klejs). Denne sagde: "Du skal ikke gå og daske sammen med de andre hvalpe i byen, nej tag du på en lang cykeltur". Børge mente ikke, der var nogen, han kunne få med. "Du skal ikke have nogen med", sagde Møballe. "Nej, du skal cykle alene, ellers bliver det ikke andet end utyskestreger, I kommer til at lave. Alene, så ser man alt, hver en blomst, hver en fugl og vor skønne natur". Møballe foreslog en tur til Blåvand, og så skulle han gå hele Skallingen igennem, for det var værd at opleve. Børge fik så noget oppakning stablet på sig og cyklen ved hjælp af hans mor, der var noget betænkelig ved at lade drengen foretage en sådan lang tur, men Børge ville nu afsted. Han ville vise sin barske ven, at han nok kunne gennemføre den. Efter at have været oppe i møllen for at sige farvel til Møballe, kørte drengen afsted vestpå, efter at Møballe endnu engang havde givet ham instrukser og et kort med den indtegnede rute samt et klask bagi af møllerens store lab, som drengen foreløbig kunne mærke svien af den, den første mils vej. Derefter begyndte en anden slags svien at gøre sig gældende i hans bagdel fra cykelsadlen. Hans mor havde fornuftigvis sat et lommetørklæde over sadlen (det brugte man meget dengang), for at han ikke skulle slide hul på buksebagen, inden han nåede vejs ende. Ellers gik det strygende derudad. Ved det første hvil et stykke vest for Vejle, havde ømheden i bagen næsten fortrængt sig, måske fordi Børge fandt på at stoppe et halstørklæde ind under lommetørklædet på cykelsadlen. Efter hvilen i det skønne bakkede Vejle dal forbi Bredsten, begyndte så småt hedestrækningerne

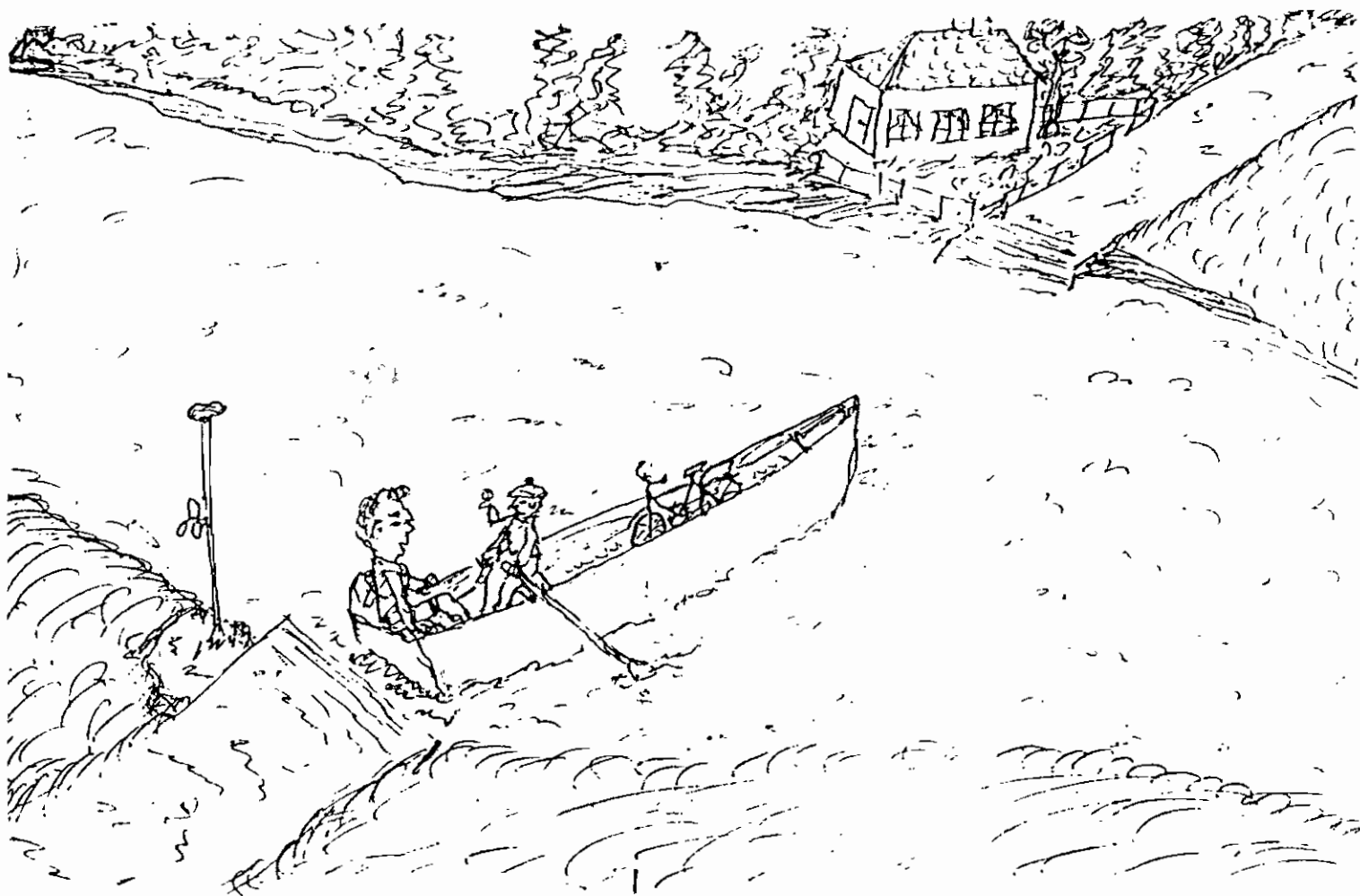
og så med en fuldkommen lige vej i brændende sol, så der langt ude i horisonten flimrede sådan, at drengen troede, der var en sø forude (fata morgana?) Vejen var ret god efter den tids veje, naturligvis en grusvej (asfalterede veje var uhyre sjældne i Jylland). Drengen sugede indtryk i sig, og der var nok af dem, men der var en lille sød Gud - eller måske en djævel i ham, der gav ham den største glæde, nemlig at han havde fri og kunne cykle her og kigge på, hvordan alle andre landbrugere havde travlt med høsten. Turen fortsatte over Grindsted til Varde, dvælede lidt der, fortsatte så efter Blåvand, hvor han ankom sidst på eftermiddagen. Han gav sig ikke engang tid til at spise, men nøjedes med den sidste sodavand, der var tilbage fra han rejste hjemmefra, før han var på vej op omkring fyret og lod sig så betage af havet. Det var jo første gang, han så Vesterhavet. Nå, men det var jo Skallingen, Møballe havde anvist ham at studere indgående. Det var også meget interessant. Der var mange slags havfugle. Så slap den lille vej brat op. Han stillede cyklen og begav sig så til fods langs vestsiden. Her kom store flokke af forskellige vadefugle, lavt flyvende og gik nedovre ved den modsatte side af halvøen. Drengen traskede godt tilpas afsted, kom ned til spidsen og

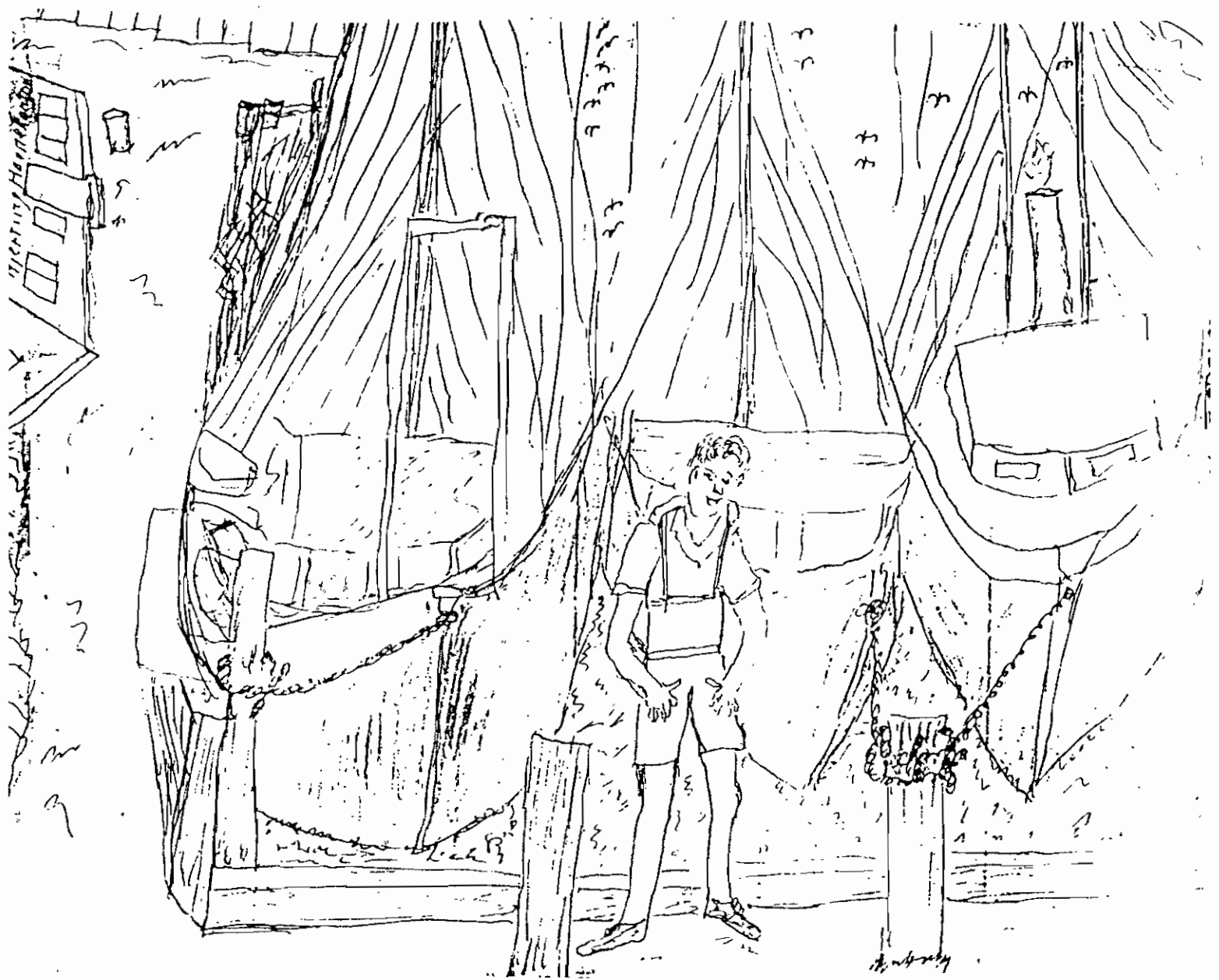
fortsatte opad igen ved østsiden. Her kunne han se lysene, som nu var ved at blive tændt fra både Esbjerg, og som han mente, den noget mindre by, måtte være Hjerting. Men nu begyndte han at blive tørstig. Det blev værre og værre. På nedvejen havde han set nogle smådamme eller pytter flere steder på halvøen. Han søgte en sådan, men god morgen, vandet var salt brakvand. Havde han ikke været tørstig før, blev han det for alvor nu. Aldrig før eller siden har han oplevet en sådan tørst. Den kønne sol, der nu nærmede sig havoverfladen, kunne ikke engang få ham til at glemme tørsten. Endelig nåede han sin cykel og så ellers afsted op til fyret igen. Ikke et eneste menneske, havde han mødt, hverken ved sin ankomst eller på Skallingen, men forinden han var kørt ud på Skallingen, havde han bemærket en lille mark med en del havreneg, og for enden af den, var der en grøft med svagt rindende vand. Her fik han sin tørst slukket og her ville han overnatte i en kornhob. Han spiste en god portion mellemmadder og drak grøftevandet til, og så indrettede han sig i sin hule. Det var en mærkelig fornemmelse, her lå han, langt hjemmefra, kunne høre havets brusen og gennem negene se fyrets

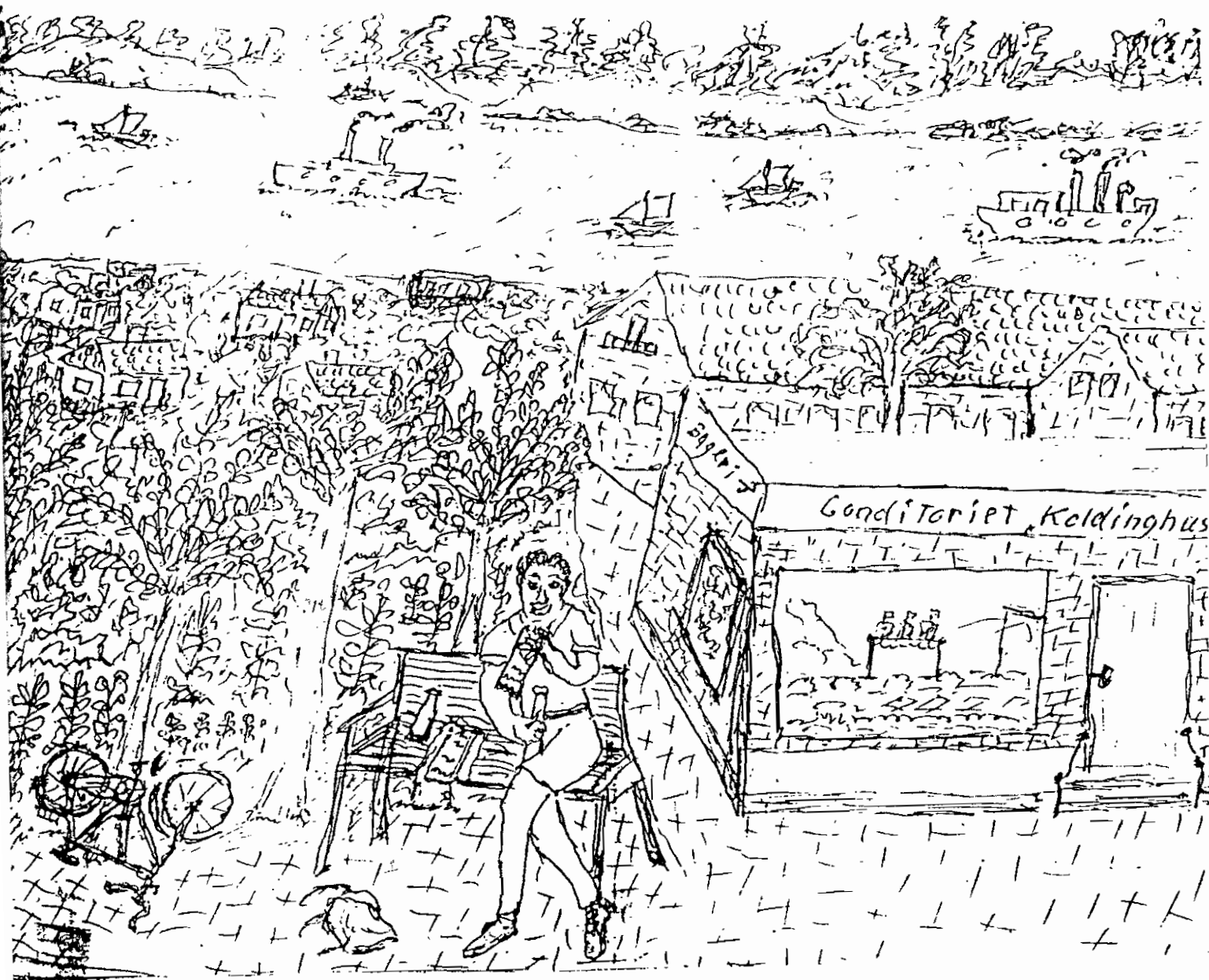
blinken. Snart faldt han i søvn, vågnede ved 5-6 tiden og frøs en del. Efter et nødtørftigt morgentoilette, startede han igen, efter at have orienteret sig med kortet, ud ad en lille vej, som kun var påtegnet på kortet med møllerens blyant, en tur, han selv engang havde foretaget. Børge fandt frem til en lille by, Tarp, hvorfra der så igen gik en lille vej ned til Varde å, omtrent ved dens udløb i Hjerting bugt. Klokken var da omkring 7-8 om morgenen. Det var et interimistisk færgeleje, bestod kun af en ro-båd til færgetransport og var altså kun beregnet for fodgængere og cyklister.

Færgemanden, som boede ved den anden side af åen, hidkaldte man ved at ringe med en klokke, der var installeret på en pæl, og som man så måtte forvente, at færgefamilien på den anden bred hørte. Lidt efter viste færgemanden sig, og drengen med cykel kom over til den anden side. Så gik turen ellers ind til Hjerting, en køn lille by, med, kunne det se ud til, en del fiskeri i mindre format. Børge stod ved havnen og kiggede over til Skallingen og tænkte på sin vandretur aftenen før og blev så også mindet om, at han hellere måtte få et par flasker sodavand i rygsækken. Så fortsatte han ellers til Esbjerg. Der var han så heldig, at Englandsbåden lige var kommet ind i havnen. Havnen var i det hele taget en oplevelse for drengen. Aldrig havde han set så mange skibe og den stærke travlhed, der var på havnen. Solen skinnede pænt, og det var meget varmt. Børge følte trang til at komme ud og bade. Han cyklede syd på ud af byen og fandt langt om længe et sted, hvor der var mulighed for at bade. På med badebukserne

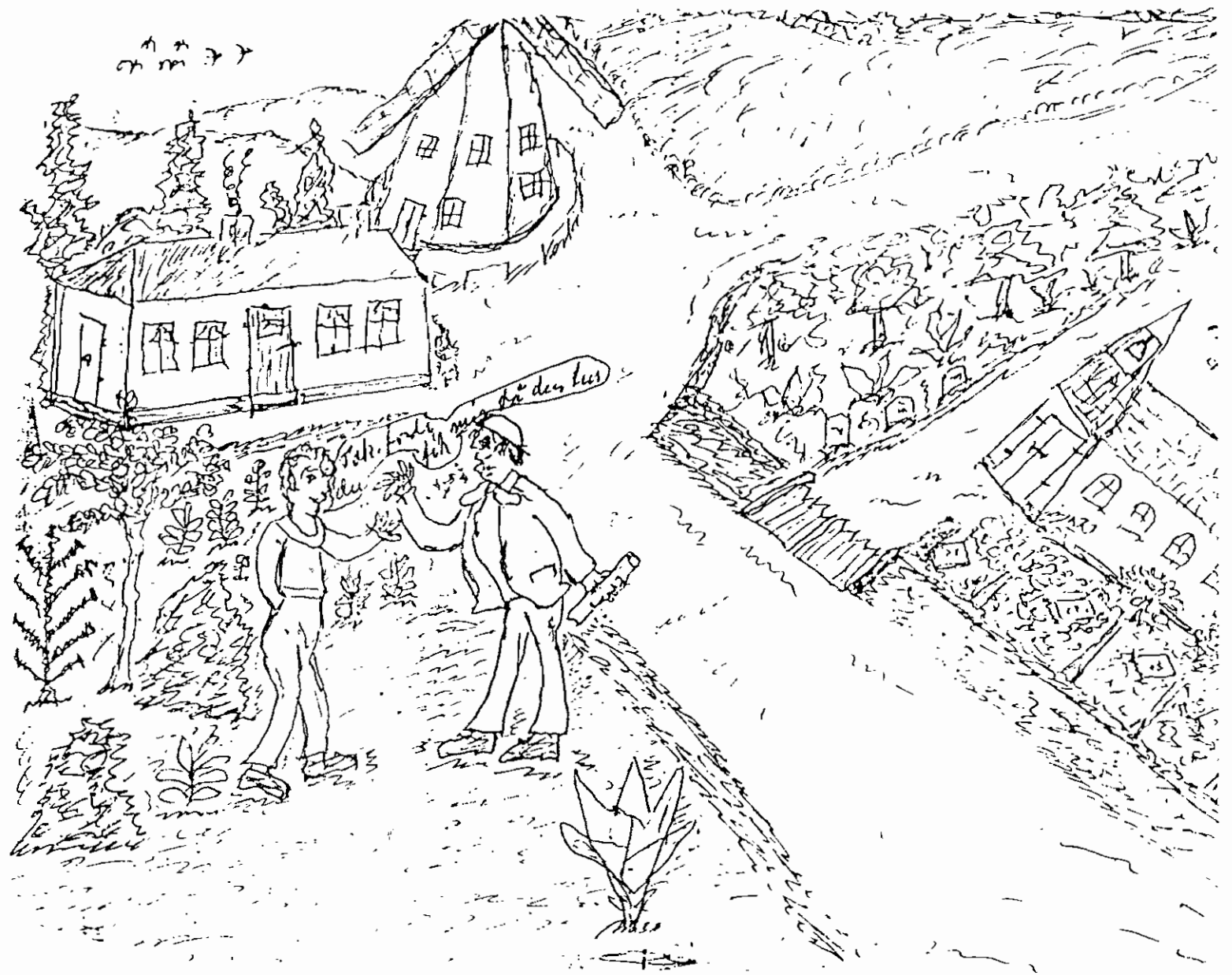

og så ud i det lave vand. Det første, han observerede, var en masse fladfisk, der lå nede under sandet, og som flød ud til alle sider, hvor han end trådte. Han fandt da endelig et godt stykke på vej over til Fanø, så meget vand, at han kunne få en dukkert. Inde på strandbredden var der en bæk, og nu var han sulten og tørstig, og resten af hans mors madbeholdning blev fortæret her. Fra Esbjerg kørte han over Bramminge til Kolding, hvor han ankom sidst på eftermiddagen. Sulten havde naget ham længe. I Kolding havde han jo været før, så han fortsatte ud ad Vejlevejen, og der var en bager. Han havde endnu ikke brugt penge til andet end nogle sodavand, så han mente nok, han kunne få råd til at købe 2 stænger wienerbrød og en sodavand eller to, for han var både meget sulten og tørstig. Da han kom ud fra bageriet, var bagringen på cyklen flad, nå, han havde lappesager med og var egentlig forundret over, at han ikke før var punkteret ved kørslen på de ret ofte stenede veje, han havde kørt. - Men først wienerbrødet og sodavand. Han fandt en bæk lige ved siden af bageriet i et anlæg. Her kunne han mel-

lem træer og buske nyde udsigten ned over noget villabyggeri og ud over Kolding Fjord. Efter at have spist de to stænger wienerbrød og drukket to flasker sodavand, gik han i gang med at lappe cyklen, og så ellers afsted mod Vejle. Han var godt mæt og godt tilpas ovenpå hvilet og kørte godt til, men snart begyndte tørsten igen at gøre sig gældende. Købmændene, han passerede, havde alle lukket forretningen, men da han så gik op ad bakken til Mølholm lige inden Vejle, var heldet med ham, for der på højre side ind i skrænten, sprang en kilde, og han fik sin tørst slukket i dejligt frisk vand. (Siden, når han er kommet forbi stedet, mindes han, hvor lykkelig han var dengang ved at kunne få sin tørst slukket, men nu er det jo blevet mere attråværdigt at beskue, da der er blevet sat sten op og lagt brosten. (Vandet kommer nu ud af et fint galvaniseret rør).

Klokken ca. 9 om aftenen var han hjemme i Klejs. Hans mor skyndte sig at stege frikadeller med kartofler og en god sovs. Det var ikke småting, drengen satte til livs ovenpå de par dages tørkost. Det skulle han imidlertid ikke have gjort, for lige efter blev han så syg, som han ikke kan huske, han nogensinde havde været. hverken før eller senere.

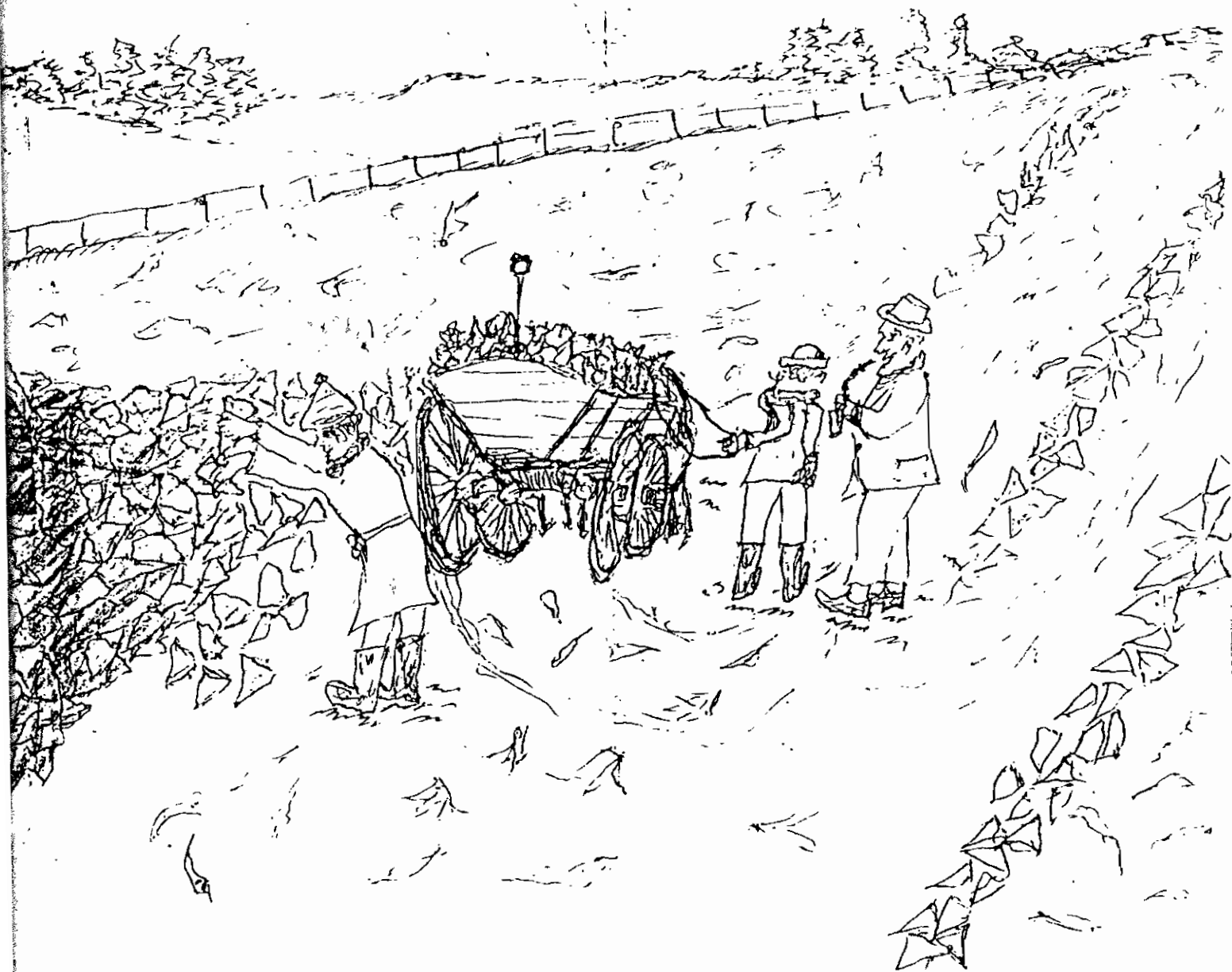

re. Dagen efter var han helt kvik igen, og han gik hen til Møballe og refererede om turen. Den anerkendelse han fik der, betød meget for drengen, for det var just ikke lige mølleren i al almindelighed, dog lykkedes det, i erindringen om afskedsklapset, Børge at trække sig udenfor Møballes store næve, der ellers var hævet til et "venskabeligt" slag over skuldrene.

Resten af ferien gik med at dase og en enkelt tur til stranden. Så mødte han op hos Peter Sørensen igen, hvor han med det samme fik at vide, at Sigvard skulle ind på efterårsmanøvre 1. september, og at der var fæstet en anden karl, for "manden" var blevet vred på Sigvard og ville ikke have ham igen, når han blev hjemsendt, for, som Helene fortalte, Peter Sørensen var en dag kommet ud i ydermarken for at se, om Sigvard ikke snart var færdig med noget hegnsreparation, og der lå Sigvard og snorksov. Desuden havde han sagt til ham, at han havde noget imod al hans kæresteri o.s.v. Der havde været en værre ballade til Helenes fryd. Helene lagde ikke skjul på, at hun glædede sig

til, at han skulle rejse. Børge var heller ikke spor ked af det.

Så kom den nye karl, en ikke helt ung fyr, en rar og lidt sagtmødig mand. Inden længe blev "manden", og for den skyld både Helene og Børge også, klar over, at Edvard ikke var meget bevendt som karl der. Dette bevirkede da også til, at Børge faktisk fik overdraget alt det betroede arbejde, endda sagde Peter Sørensen til ham, at han behøvede da ikke at følges med Edvard, når de var ude at tage roer op. "Du kan da godt gå fra ham, for jeg ved, at du ikke kan lide det tempo".

Det var nu ikke så rart for drengen. Edvard var nemlig så rar. Han havde blot ingen energi og ingen håndelag for at udføre et arbejde. Lidt efter lidt overtog Børge som sagt det meste karlearbejde, og så gik Edvard og puslede med et eller andet i stalderne. Således også en dag. Helene og Børge var som sædvanlig ude i roerne. Denne dag kørte de sammen i kule. Så kom "manden" ud til dem og spurgte Børge, om ikke han kunne tænke sig at blive på gården for vinteren også, for nu havde han sagt til Edvard om at rejse til november, og når nu Musse kom hjem også (Musse var en voksen datter, der var på højskole) og Helene også blev på gården...

fællesskab. Dette kunne Børge imidlertid ikke, selvom han til dels havde lyst nok og vel også følte sig lidt smigret over Peter Sørensens tilbud, for drengen var på dette tidspunkt tilmeldt til Vrigsted Efterskole.

I begyndelsen eller midten af oktober, blev Børge konfirmeret med megen højtidelighed, fest og gaver som det nu sig hør og bør. Tømmeren havde for en gang skyld fået ryddet

rigtig grundigt op i værkstedet. Familien havde arrangeret Klodsmageren (således kaldet fordi han lavede træsko m.m.) til at pynte værkstedsrummet op på selve dagen, og efter gildet skulle så samme Klodsmager være tjener. Selve søndagen var det med familie. Børge ihukom, at ved en konfirmation havde konfirmanden Otto foruden at han holdt tale også opholdt sig inde ved de voksne hele dagen. Det skulle man måske også prøve, men, nej, ingen af delene tiltalte rigtigt Børge, så han var snart ude ved fætrene og kusinerne på tømmerpladsen. Dagen efter var der spisning med naboer og venner. Her var degnen og Kathrine og Peter Sørensen budt med. Lærer Sørensen holdt tale og omtalte bl.a., at Børge havde bestridt sin plads godt ved Peter Sørensen, det var den store konfirmationsgave på 20,00 kr. et godt bevis på. Han syntes også, at det var helt rigtigt, at drengen nu skulle på efterskole, for der ville han skam lære mere, end han havde kunnet i hans skole om sommeren. (Dette slog også til).

3. November kom Børge så på Vrigsted Efterskole og til april kom han i gartnerlære. - Men det er en anden historie!

